

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET BİLİM DALI

**SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİLERİNİN SOSYAL
ADALET SAVUNUCULUĞU İLE KADINA YÖNELİK
ŞİDDETE İLİŞKİN TUTUMLARI ARASINDAKİ
İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: NİCEL BİR ARAŞTIRMA**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seray TAYİZ

İstanbul
Ağustos-2023

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
SOSYAL HİZMET ANABİLİM DALI
SOSYAL HİZMET BİLİM DALI

SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİLERİNİN SOSYAL ADALET
SAVUNUCULUĞU İLE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ: NİCEL
BİR ARAŞTIRMA

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Seray TAYİZ

Tez Danışmanı
Dr. Öğr. Üyesi Sena ÖKSÜZ POPLATA

İstanbul
Ağustos-2023

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Sosyal Hizmet Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Sena ÖKSÜZ POPLATA (Islak İmza)

Üye Dr. Öğr. Üyesi Mehmet GEDİK (Islak İmza)

Üye Dr. Öğr. Üyesi Mira ASSADI (Islak İmza)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Doç. Dr. Erhan İÇENER
Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Sosyal Çalışma Görevlilerinin Sosyal Adalet Savunuculuğu İle Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Nicel Bir Araştırma**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Seray TAYİZ

ÖN SÖZ

Tez döneminin her aşamasında yardımını, desteğini ve değerli vaktini hiç esirgemeyen, tecrübelerinden her daim yararlandığım danışman hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Sena ÖKSÜZ POPLATA'ya en içten teşekkürlerimi sunarım. Aynı zamanda çalışmalarım süresince yanımda olan ve her daim beni destekleyen aileme ve arkadaşlarıma en derin duygularla teşekkür ederim.

Seray TAYİZ

İstanbul-2023

ÖZET
SOSYAL ÇALIŞMA GÖREVLİLERİNİN SOSYAL ADALET
SAVUNUCULUĞU İLE KADINA YÖNELİK ŞİDDETE İLİŞKİN
TUTUMLARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ:
NİCEL BİR ARAŞTIRMA
Seray TAYİZ

Yüksek Lisans, Sosyal Hizmet

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Sena ÖKSÜZ POPLATA

Ağustos, 2023 – 101 Sayfa

Sosyal hizmet, insan onuru, hakları ve adaleti önceleyen bir meslektir. Toplumsal adalet ilkeleri, engellere ve eşitsizliklere meydan okumaktadır. Sosyal hizmet meslek mensupları, sosyal adaletin savunucusu olmalıdır. Ancak kadına yönelik şiddet gibi sorunlar, adaleti zedelemektedir. Bu nedenle sosyal adaletle mücadelede kadına yönelik şiddetin engel olduğu görülmektedir. Bu bağlamda kadına yönelik şiddet ile sosyal adaletin yakın ilişkili kavramlar olduğunu ileri sürmek mümkün görülmektedir.

Bu çalışma, kadına yönelik şiddet ile sosyal adalet savunuculuğu kavramlarını birlikte ele almış ve sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren meslek mensuplarının bu konudaki görüşlerinin tespit edilmesi ve bu iki kavram arasındaki ilişkilerin araştırılmasını amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yöntemine dayalı olarak, uygun örneklemeler çerçevesinde ve Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin yer aldığı anket formları üzerinden 394 meslek mensubu katılımcının yanıtlarına erişilmiştir. Elde edilen veriler, SPSS istatistik yazılımında çözümlenmiştir.

Yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan bulgular, kadına yönelik şiddet tutumu (şiddeti mazur görme) ile sosyal adalet savunuculuğu ve alt boyutları arasında ters yönde ilişkiler bulunduğu ortaya koymuştur. Bulgular, sosyal adalet savunuculuğunun kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir rol oynayabileceğine işaret etmiştir. Çalışmada ortaya çıkan bu bulgulardan yola çıkarak birtakım değerlendirmeler ve öneriler sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet, Sosyal Adalet Savunuculuğu, Sosyal Hizmet

ABSTRACT
INVESTIGATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN
SOCIAL JUSTICE ADVOCACY AND ATTITUDES OF SOCIAL
WORKERS TOWARDS VIOLENCE AGAINST WOMEN: A
QUANTITATIVE STUDY

Seray TAYİZ

Master, Social Work

Thesis Advisor: Dr. Faculty Member Sena ÖKSÜZ POPLATA

August, 2023 – 101 Pages

Social work is a profession that prioritizes human dignity, rights, and justice. The principles of social justice challenge barriers and inequalities. Professionals in the field of social work should advocate for social justice. However, issues like violence against women undermine justice. Such violence violates women's rights and security. Therefore, combating violence against women is seen as an obstacle to achieving social justice. In this context, it is plausible to assert that violence against women and social justice are closely related concepts.

This study addresses the concepts of violence against women and advocacy for social justice, examining them together. It aims to identify the views of professionals in the field of social work regarding this topic and to explore the relationships between these two concepts. To achieve this goal, a quantitative research method was employed, and survey forms were distributed to 394 participants within a suitable sample frame. The survey included the Violence Against Women Attitude Scale and the Social Justice Advocacy Scale. The collected data were analyzed using the SPSS statistical software.

The findings of the conducted analyses revealed negative relationships between attitudes toward violence against women (acceptance of violence) and advocacy for social justice and sub-dimensions. The results suggest that social justice advocacy could play a significant role in combating violence against women. Based on these findings, the study provides evaluations and recommendations.

Keywords: Violence Against Women, Social Justice Advocacy, Social Work

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI.....	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	vi
İÇİNDEKİLER.....	viii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xiii

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1. Problem.....	4
1.2. Amaç.....	5
1.3. Araştırmanın Önemi	5
1.4. Varsayımlar.....	6
1.5. Sınırlılıklar.....	6
1.6. Tanımlar.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE	8
2.1. Sosyal Hizmet Mesleği	8
2.1.1. Sosyal Hizmet Mesleğinin Temel İlkeleri ve Değerleri	9
2.1.2. Sosyal Çalışma Görevlileri ve Sahip Olduğu Roller	10
2.2. Sosyal Adalet Kavramı	14
2.2.1. Sosyal Adalet Kavramının Tanımı	14
2.2.2. Sosyal Adaletin Özellikleri ve Önemi	16
2.2.3. Sosyal Adaletin İlkeleri	18
2.2.4. Sosyal Adalet Savunuculuğu	21

2.2.5. Sosyal Hizmet Bağlamında Sosyal Adalet Savunuculuğu	22
2.3. Şiddet Kavramı	28
2.3.1. Şiddet Kavramının Tanımı	28
2.3.2. Şiddet Türleri.....	31
2.3.2.1. Fiziksel Şiddet.....	32
2.3.2.2. Psikolojik Şiddet	33
2.3.2.3. Ekonomik Şiddet	34
2.3.2.4. Cinsel Şiddet	35
2.3.3. Kadına Yönelik Şiddet.....	36
2.3.4. Sosyal Hizmet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet.....	40

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM	44
3.1. Araştırmanın Deseni	44
3.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri	44
3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi.....	46
3.4. Araştırmadanın Veri Toplama Yöntemi, Araçları ve Süreci	49
3.4.1. Demografik ve Mesleki Bilgi Formu.....	49
3.4.2. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	49
3.4.3. Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği	49
3.4.4. Veri Toplama Süreci.....	50
3.5. Verilerin Analizinde Kullanılan Teknikler	51

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR.....	52
4.1. Güvenilirlik, Geçerlilik ve Normallik.....	52
4.2. Demografik ve Mesleki Bulgular	54
4.3. Tanımlayıcı İstatistikler	56
4.4. Fark Testleri.....	57
4.5. Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi	63

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME	66
--	-----------

SONUÇ VE ÖNERİLER	73
KAYNAKÇA.....	79
EKLER	95
ÖZGEÇMİŞ	101

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 3.1: Sonlu Bir Popölasyonunda Gerekli Örnek Büyüklüğü	48
Tablo 4.1: Ölçek ve Boyutların Cronbach's Alpha ve KMO Katsayıları.....	53
Tablo 4.2: Ölçek ve Boyutların Normal Dağılım Ölçüleri	54
Tablo 4.3: Örneklemenin Demografik ve Mesleki Özelliklerinin Dağılımı	55
Tablo 4.4: Ölçek ve Boyutların Tanımlayıcı İstatistikleri	56
Tablo 4.5: Cinsiyet Değişkeni Mann-Whitney U Testi	58
Tablo 4.6: Medeni Durum Değişkeni Mann-Whitney U Testi.....	59
Tablo 4.7: Yaş Değişkeni Kruskal-Wallis Testi	60
Tablo 4.8: Eğitim Durumu Değişkeni Mann-Whitney U Testi	61
Tablo 4.9: Mesleki Kıdem Değişkeni Kruskal-Wallis Testi	62
Tablo 4.10: Korelasyon Analizi.....	64

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri	25
Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli	45

KISALTMALAR LİSTESİ

ADM	: Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Müdürlüğü
BM	: Birleşmiş Milletler
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)
IASSW	: International Association of Schools of Social Work (Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği)
IFSW	: International Federation of Social Workers (Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu)
KADES	: Kadın Destek Sistemi
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin Katsayısı
NASW	: Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği (National Association of Social Workers)
Ort	: Ortalama
Örn	: Örneğin
SPSS	: Statistic Packets For Social Sciences (Sosyal Araştırmalar İçin İstatistiksel Program Paketi)
S.S	: Standart Sapma
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri
vd	: Ve Diğerleri

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu çalışmada temel olarak sosyal hizmet alanı bağlamında sosyal adalet savunuculuğu ve kadına karşı şiddet kavramlarına odaklanılmış ve bu kapsamda bir literatür taramasına ek olarak bir nicel saha araştırmasından elde edilen veriler ışığında bu iki kavram arasındaki ilişkilerin tespit edilmesine yönelik çalışma yürütülmüştür.

Çalışmanın ilk odağını oluşturan sosyal adalet savunuculuğu kavramı, siyasal, ekonomik ve sosyal alanda dezavantaja sahip bir durumda bulunan kişilerin ve grupların toplum içerisindeki konumlarının iyileştirilmesi için yapısal ve kalıcı değişikliklere yönelik mücadele vermeyi amaçlayan bir kavramdır. Bu mücadelede, ırk, etnik köken, ekonomik durum, milliyet, toplumsal cinsiyet, cinsiyet dışavurumu, yaş, cinsel yönelim ve din gibi konular üzerinden sistematik ve kurumsal olarak eşitsizliğe uğrayanların durumları ve nedenleri ele alınmakta ve çözüm önerileri tartışılmaktadır (Klugman, 2010: 2). Sosyal adalet en basit anlamıyla, toplumdaki tüm bireylerin yararlanabileceği kaynakların ve olanakların eşit bir şekilde dağılmasını ifade etmektedir. Bu anlamda, sosyal adaletin temelinde herkesin hakça bir paylaşımına sahip olmasına dayalı bir toplumsal anlayış bulunmaktadır (Tuncay ve Erbay, 2006: 56; Sunal, 2011: 286). Sosyal adalet kavramı, eşitsizlikler, baskılar, ezilme, ezmeler ve ayrıcalıklar gibi konularla da beraber ele alınmakta ve bireylerin insani haklarının güvenceye alınması ve toplumsal kaynakları adil bir şekilde kullanmasının sağlanmasına odaklanmaktadır (Keklik, 2010: 92; Bayoğlu Serpen, Duyan ve Uğurluoğlu Aldoğan, 2014: 22).

Çalışmada ele alınmış ilk temel değişken olan sosyal adalet savunuculuğu konusu sosyal hizmet mesleğinin ayrılmaz birer parçası niteliğindedir. Çünkü sosyal hizmet mesleğinin ana misyonu, bütün insanlar için sosyal, ekonomik ve politik adaletin teşvik edilmesidir. Bu misyonun bir gereği olarak sosyal adalet ve sosyal adalet savunuculuğu sosyal hizmet disiplini için oldukça önemli konulardır (Colby vd., 2003; Kırhoğlu ve Tekin, 2019: 860).

Bir insan hakları mesleği olarak kabul gören sosyal hizmet mesleği, toplum içerisinde dezavantajlı bir konumda yer alan, özel gereksinimleri bulunan müracaatçılarının içerisinde yer aldıkları dezavantajlı durumların, zorlukların üstesinden gelmesine yardımcı olan, müracaatçıların karşılanmamış gereksinimlerini toplumsal kaynakları

harekete geçirmek suretiyle bütün bireyleri insan onuruna yaraşır bir hayat standardına erdirtmeyi amaç edinen disiplin ve meslektir (Sheafor ve Horejsi, 2012). Esasında birçok farklı disiplin toplumsal problemleri açıklamaya ve kendi disiplini kapsamında çözümler üretmeyi amaç edinmektedir. Sosyal hizmet de insani yardım mesleğidir, fakat bu mesleği diğerlerinden ayıran unsur, müracaatçıyı değişimin nesnesi olmaktan çıkarak, öznesi haline getirmeyi amaçlaması ve onu yalnızca insan oluşundan dolayı sahip olduğu haklara erdirtmeyi amaç edinen haklar temelli bir bakış açısını odak noktasına alan bir çalışma alanı olmasıdır. Sosyal hizmet toplumdaki adaletsizliklerin sebeplerini anlamaktan öteye geçerek müracaatçıların sahip oldukları haklardan istifade edebilmesi için onlar adına savunuculuk yapmaktadır. Bu bağlamda, sosyal adaletin sağlanması noktasında sosyal hizmetin önemli bir fonksiyonu bulunmaktadır; nitekim insan hakları ve sosyal adaletin tesis edilmesi sosyal hizmet disiplinin değeri temelidir. Bu nedenle sosyal hizmet, toplumsal adaletin sağlanmasında bir güvence durumundadır (Çoban Kaynak, 2017: 253).

Sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren profesyoneller, danışanlarını adalete ve eşitliğe yaklaştıran eylemlerde bulunma konusunda etik bir yükümlülüğe sahiptir. Sosyal hizmet mesleği bu ilkeler üzerine kurulmuştur ve sosyal adaleti savunmak bunun doğal bir parçasıdır. Sosyal hizmet profesyonellerin gücü, eşitlik ve adalete olan tutku ile insanlarla kurulan ilişkiler, aktarılan hikayeler, kurulan bağlantılar, değişim yaratmak için yapılan iş birliklerinden gelir. Bu anlamda sosyal adalet savunucuları, sosyal refahın her yönünü etkileyen politika kararlarının farkında olan diğerleriyle bu hususta iş birliği yapan ve sosyal adaletin gerçekleştirilmesiyle alakalı tüm yapılara, ilişkilere ortak olan sosyal hizmet profesyonelleridir (Bird, 2016: 259-260).

Sosyal hizmet profesyonelleri bağlamında sosyal adalet savunuculuğu, web sitelerinde veya Facebook, Instagram, Twitter gibi sosyal medya araçlarında bu konuda paylaşımlarda bulunmak, el ilanları asmak, etkinlikler düzenlemek veya organizasyonlar içerisinde yer almak, ilişkiler kurmak, konuşmacılar davet etmek, yürüyüşler ve protestolar düzenlemek, bu konuda faaliyet gösteren toplum gruplarıyla iletişim ağları kurmak, lobi faaliyetleri yürütmek gibi türlerde açığa çıkabilmektedir (Hoefer, 2019: 87).

Sosyal adaletin savunulması elbette toplum içerisindeki dezavantajlı birey ve grupların güçlendirilmesiyle alakalı bir durumdur ve bu bağlamda ele alındığında kadınların toplum içerisindeki konumlarının güçlendirilmesi, desteklenmesi de önemli bir hususu

oluşturmaktadır. Özellikle kadına yönelik şiddet açısından sosyal hizmet mesleğine önemli görevler atfedilmiştir. Bu hususta sosyal çalışma görevlilerinin şiddetin önlenmesi, şiddet gören kadınların koruma altına alınması, bu yönde gerekli olan izlemelerin yapılması, tedbirlerin alınması, kadınların şiddetsiz bir yaşam kurmalarına ilişkin güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme gibi önemli görevleri bulunmaktadır.

Elbette tüm şiddet türleri ile birlikte kadınlara karşı gösterilen şiddet eylemleri bir halk sağlığı problemi ve tüm dünyada önem arz eden “insan hakları ihlali” olarak kabul görmektedir (Krantz ve Garcia-Moreno, 2005: 818). Hangi türde ve biçimde olursa olsun şiddet, tahakküm ve boyun eğdirmenin üretilmesinde, sürdürülmesinde ve meşrulaştırılmasında kilit bir faktördür. Dezavantajlı kesimler açısından bu durum daha derindir. Bu kesimler, dezavantajı pekiştiren toplumsal ve bireysel düzeylerde var olan çok sayıda şiddet biçimine maruz kalmaktadır. Bu, özellikle kadına yönelik şiddetle ilgili olarak geçerlidir. Kadına yönelik şiddet, dünya genelinde cinsiyet eşitsizliğinin göze çarpan bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Kadının yalnızca kadın olmasına bağlı olarak, gruplar veya bireyler tarafından kadına verilen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik, duygusal, mali veya sosyal zararı kapsamaktadır (Gill vd., 2016: 1).

Kadına yönelik şiddet, kadınların temel özgürlüklerden yararlanma kabiliyetini baltalayan önemli bir faktör olmaya devam etmekte; hem ciddi bir insan hakları ihlali hem de tüm toplumlarda kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin aşılmasının önünde büyük bir engel teşkil etmektedir (Heise vd., 2002; Krantz ve Garcia-Moreno, 2005; Ortiz-Barreda ve Vives-Cases, 2013: 61). Şiddet tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de mevcut sosyal sorunların başında gelen bir husustur. Şiddet, bireylerin ve grupların yaşam kalitesini düşürmekte, benlik saygılarını zedelemektedir. Kadına yönelik olarak gerçekleştirilen şiddetin biçimleri ekonomik, sözel, psikolojik, cinsel veya fiziksel olarak vuku bulabilmektedir. Toplum içerisinde baskıya ve birçok alanda eşitsizliğe maruz kalması açısından dezavantajlı konumda olan biri olarak görülen kadına yönelik şiddet, temel insan hakkı ihlallerinden biri olarak kabul edilmektedir. Bu bakımdan şiddete maruz bırakılmış kadınlar, sosyal hizmet mesleğinin müracaatçı gruplarına dahildir (Tekindal, Özlem ve Emre, 2018: 45).

Şiddete maruz bırakılmış kadınlara ilişkin olarak gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahaleleri, kadınlara karşı şiddet ve kadınların, erkeklerin iktidarının karşısındaki ikincil konumu ile mücadele etmeyi zorunlu kılmaktadır. Şiddete maruz bırakılmış

kadınlara yönelik gerçekleştirilen sosyal hizmet müdahalelerinde, bir sosyal çalışma görevlisi güven ilişkisini eylem ve söylemlerinde hizmet alan konumundaki kadınla olan ilişkisinin eşitlikçi, adalete dayalı bir ilişki olduğu vurgusunu yaparak kurması gerekmektedir (Özateş, 2009: 105). Buradaki temel yaklaşım, dezavantajlı konumda olan kadınların, toplum içerisinde yer aldıkları pozisyonlarda güçlendirilerek eşit ve adil bir konuma eriştirilmesidir. Bu bakımdan ele alındığında kadına yönelik şiddetin engellenmesi ve toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasıyla sosyal adaletin tesisi birbiriyle yakın temas içerisinde olan konulardır. Bu çalışmada bu varsayımdan hareketle, bu iki temel kavrama odaklanılarak arasındaki ilişkisel örüntünün sosyal hizmet disiplini bağlamında, sosyal çalışma görevlileri çerçevesinde araştırılması amacı güdülmektedir. Çalışmanın problemleri, amacı, önemi, varsayımlar, sınırlılıklar ve ele alınan kavramlara yönelik olarak temel tanımlamalar aşağıda paylaşılmıştır.

1.1. Problem

Bir bilimsel araştırma süreci, bir problem durumunun tanımlanmasıyla başlayıp, problemin veya problemlerin çözümüne ilişkin araştırma planının hazırlanmasıyla gelişmektedir (Mazlum ve Atalay Mazlum, 2017: 1). Bu çalışma sosyal çalışma görevlilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının ne şekilde olduğu, sosyal adalet savunuculuğu tutumlarının ne düzeyde olduğu; bu iki kapsamda sosyal çalışma görevlilerinin sahip oldukları demografik ve mesleki faktörlerin belirleyici olup olmadığının tespit edilmesine yöneliktir. Bu kapsamda araştırmanın temel sorusunu şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Sosyal çalışma görevlilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ve sosyal adalet savunuculuğu arasında ilişki var mıdır?

Bu temel sorudan hareketle, araştırmada ele alınan alt soruları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- Sosyal çalışma görevlilerinin demografik özellikleri kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları bakımından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Sosyal çalışma görevlilerinin mesleki özellikleri kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları bakımından anlamlı farklılık göstermekte midir?
- Sosyal çalışma görevlilerinin demografik özellikleri sosyal adalet savunuculuğu tutumları bakımından anlamlı farklılık göstermekte midir?

- Sosyal çalışma görevlilerinin mesleki özellikleri sosyal adalet savunuculuğu tutumları bakımından anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2. Amaç

Bu çalışmanın temel amacı, kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ile sosyal çalışma görevlilerinin sosyal adalet savunuculuğu tutumları arasındaki ilişkiyi istatistiksel analizler çerçevesinde ortaya koymaktır. Çalışmanın diğer bir amacı, sosyal çalışma görevlilerinin demografik ve mesleki özelliklerinin bu değişkenler bakımından istatistiksel olarak anlamlı fark gösterip göstermediğinin tespit edilmesidir. Bu amaçlar doğrultusunda elde edilecek olan istatistiki sonuçlar bağlamında sosyal hizmet literatürüne ve saha uygulamalarına dönük özgün katkılar sunmak araştırmanın temel esasını oluşturmaktadır.

1.3. Araştırmanın Önemi

Bu çalışmada sosyal çalışma görevlilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ile sosyal adalet savunuculuğu tutumlarının belirlenmesi ve bunlar arasındaki ilişkilerin farklı değişkenler ışığında ortaya konulması ile sosyal hizmet alanlarında yapılan çalışmalara, ilgili literatüre ve sosyal hizmet saha uygulamaların dönük katkılar sağlaması, çalışmanın temelini teşkil etmektedir.

Alanda çalışan sosyal çalışma görevlilerinin sosyal adalet savunuculuğuna ilişkin çalışmalar (Craig, 2002; Thompson, 2002; Lundy, 2011; Bayoğlu Serpen, Duyan ve Uğurluoğlu Aldoğan, 2014; Kam, 2014; Mendes vd., 2015; Bird, 2016; Bhuyan, Bejan ve Jeyapal, 2017; Çoban Kaynak, 2017; Hoefer, 2019; Kırlioğlu ve Tekin, 2019; Bozdemir ve Duman, 2020) ve sosyal hizmet bağlamında kadına yönelik şiddete ilişkin olarak gerçekleştirilmiş çalışmalar (Colarossi, 2005; Hatıboğlu, 2008; Ben-Porat, 2010; McMahon vd., 2013; Ekström, 2015; Tam vd., 2016; Tekindal, Özlem ve Emre, 2018; Çay Yılmaz, 2020; Kol ve Topgül, 2021; Yalçın, 2021) bulunmaktadır. Ancak kadına yönelik şiddete ilişkin tutum ve sosyal adalet savunuculuğu tutumu arasındaki ilişkiye ilişkin bir araştırmaya daha önce yapılan çalışmalarda rastlanılmamıştır. Bu bakımdan bu çalışma, ortaya koyduğu ilişkiyel yapı itibarıyla özgünlük taşımaktadır.

Gerek sosyal adalet gerekse kadına yönelik şiddetle ilgili tutumlar, şiddetin uygulanmasında, mağdurların mağduriyete tepkilerinde ve kadına yönelik şiddete toplum tepkilerinde rol oynamaktadır. Tutumlar, haklı olarak, kadına yönelik şiddeti

engellemeyi amaç edinen toplum eğitimi kampanyalarının ve kurum-kuruluşlarının da ana hedefi olmaktadır. Bununla birlikte, kadına yönelik şiddete yönelik tutumları şekillendiren faktörlerin koordineli bir şekilde incelenmesi nispeten azınlıkta kalmaktadır (Flood ve Pease, 2009: 125). Bu bağlamda, bu konular ile ilişkili olarak ilgili çeşitli aktörlerin tutumlarını, görüşlerini, eğilimlerini belirleyen ve inceleyen çalışmaların sorunların çözümüne ilişkin sahaya dönük ve literatüre dönük önemli bir katkı sunma potansiyeli taşıdığını söylemek mümkündür.

Diğer yandan, sosyal çalışma görevlilerinin söz konusu çalışma sonucunda erişilen bulgular ve sonuçlar ışığında yapılacak olan değerlendirmeler ve geliştirilen öneriler çerçevesinde alanda faaliyet gösteren uzmanların bu yönde kendilerini geliştirmeleri noktasında farkındalık sağlayacağı düşünülmektedir.

Aynı zamanda temel olarak toplum içerisinde sosyal adaleti sağlama gayesinde olan sosyal hizmet mesleğinin, araştırma sonucunda ortaya çıkan veriler sonucunda geliştirilmesi elzem olan alanlara ilişkin öneriler sunması literatüre katkı sağlanması açısından önem arz etmektedir.

1.4. Varsayımlar

Araştırma kapsamına dahil olan tüm sosyal çalışma görevlisi katılımcıların, uygulanan anket formunu okuyarak, anlayarak samimiyetle, dürüstlikle doğru bir biçimde yanıtladıkları varsayılmıştır. Sonuçlar, katılımcıların anket formlarında dürüst yanıtlar verdikleri varsayımına dayalıdır. Anket yöntemi kullanıldığından, katılımcıların yanıtları öznel ve kendi görüşleri veya deneyimlerine dayanmaktadır.

1.5. Sınırlılıklar

Bu çalışmada elde edilen bulgular ve bu bulgular ışığında yapılan çıkarımlar ve değerlendirmeler, nicel araştırma çerçevesinde gerçekleştirilen anket yöntemiyle veri toplama uygulaması neticesinde erişilen birincil verilerden oluşan veri setinden yola çıkılarak yapılan analizlere dayanmaktadır.

Araştırma, sosyal çalışma görevlilerinden oluşan bir örnekleme yer alan bireylerin görüşlerine dayalı olarak elde edilen veriler ile sınırlıdır.

Ayrıca bu çalışmanın sonuçları, 2023 yılı içerisinde gerçekleştirilen bir kesitsel çalışmadır ve boylamsal yön taşımamaktadır. Sonuçlar zaman içinde değişebilir ve

güncelliğini yitirebilir. Araştırmanın bu sınırlılıklar çerçevesinde değerlendirilmesi gerekmektedir.

1.6. Tanımlar

Sosyal Hizmet: Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu (IFSW) tarafından yapılan sosyal hizmet mesleğine ilişkin global tanımlamaya göre sosyal hizmet “sosyal değişim, gelişim ve bütünleşmeyi, sosyal uyumu, insanların güçlendirilmesi ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir.” (International Federation of Social Workers, 2014).

Sosyal Adalet: “Bir toplumu oluşturan tüm bireylerin aynı seviyede eşit korunmaya, eşit fırsatlara, kaynaklara, haklara, yükümlülöklere, eşit ve adil bir biçimde sosyal imkanlara erişmelerine olanak tanıyan, tüm yurttaşlara temel haklar ve fırsatlar noktasında adil ve eşit olma olanağı sunan sosyal yapıdır” (Barker, 1999; Craig, 2002; Kırlioğlu ve Tekin, 2019: 860).

Sosyal Adalet Savunuculuğı: “Bir veya daha fazla kişi, grup veya topluluğun namına, sosyal adalet tesis etmeye ya da korumak amacıyla doğrudan temsiliyet, savunma, müdahil olma, destek verme veya bir dizi eylemlerle ilgili tavsiyelerde bulunma eylemini ifade etmektedir” (Mickelson, 1995: 95-100).

Şiddet: “Kendisine, başka bir kişiye ya da bir gruba ya da topluluğa karşı yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliğı ya da yoksunlukla neticelenen/ neticelenme ihtimali yüksek olan, fiziksel güç ya da gücün kasıtlı olarak, tehdit yoluyla ya da fiilen kullanılmasıdır” (Krug vd., 2002: 5; Rutherford, 2007: 676).

Kadına Yönelik Şiddet: “Cinsiyete dayalı, kadını inciten, zarar veren, fiziksel, cinsel, ruhsal hasar ile sonuçlanma olasılığı bulunan, toplum içinde veya özel yaşamda ona baskı uygulanması ve özgürlüklerinin keyfi olarak kısıtlanmasına neden olan her türlü davranış” (World Health Organization, 1993; Güleç vd., 2012: 122). “Kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı herhangi bir eylem; tehdit, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma eylemidir” (United Nations General Assembly, 1993; Krantz ve Garcia-Moreno, 2005: 818).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

Çalışmanın bu bölümünde kuramsal çerçeveye yer verilmiştir. Bu kapsamda öncelikle sosyal hizmet mesleği, mesleğin temel ilkeleri ve değerleri, sosyal çalışma görevlileri ve sahip olduğu rollere ilişkin bilgiler sunulmuştur. Daha sonra sosyal adalet kavramı, sosyal adaletin önemi, ilkeleri hakkında bilgi verilerek sosyal adalet savunuculuğu kavramı ele alınmış, sosyal hizmet bağlamında sosyal adalet savunuculuğu değerlendirilmiştir. Bölümün devamında kadına yönelik şiddet kavramı ele alınarak şiddet kavramı, türleri, kadına yönelik şiddet hakkında bilgilere yer verilerek, sosyal hizmet bağlamında kadına yönelik şiddet değerlendirmesi sunulmuştur.

2.1. Sosyal Hizmet Mesleği

Sosyal hizmet, geniş bir çevre içerisinde toplumun her kesiminden muhtelif gereksinimleri bulunan birey ve gruplar karşısında görevler üstlenen uygulamalı bir disiplindir. Tarihi süreçte sosyal hizmet kavramı, ihtiyaçlar ve yardım kavramıyla beraber olgunlaşmış olan bir bilim ve meslek olarak ortaya çıkmış ve süregelmiştir. Bir toplumda sosyal güvenlik sisteminin içerisinde kendisine yer edinememiş olan, sosyal refahtan pay alamamış, mevcut kaynak veya fırsatlara erişemeyen veya bu sisteme dahil edilmeyen bireylerin ve grupların ihtiyaçları ve bunların çözüm yolları sosyal hizmet mesleğinin doğrudan doğruya konusunu oluşturmaktadır (Küçükkaraca, 2013: 92). Bu haklardan ve olanaklardan istifade edemeyen toplumun kırılgan kesimlerine çeşitli hizmetlerin ulaştırılması, sosyal hizmetin bir disiplin ve bir meslek olarak çeşitli yaklaşımları ve teknikleri marifetiyle olanaklı hale gelmektedir (Topak ve Çamur, 2022: 82).

Bir insan hakları mesleği olan sosyal hizmet, toplumda dezavantajlı gruplarda yer alan müracaatçıların yaşamış oldukları güçlüklerin üstesinden gelmelerine destek olup, müracaatçıların giderilmemiş ihtiyaçları için toplumsal kaynakları öne sürerek bütün insanlara insan onuruna yakışır yaşanabilir bir dünya oluşturmayı amaçlayan mesleki bir disiplindir (Sheafor ve Horejsi, 2012: 5).

Sosyal hizmet, toplum içerisindeki özel ihtiyaç sahibi grupların bedensel, ruhsal ve sosyal anlamda eksiklik, dezavantaj durumlarında korumak gözetmek, kendine yeterli duruma gelebilmelerini sağlamak amacı ile devlet, özel ve gönüllü kuruluşlar tarafından düzenlenen önlemleri kapsamaktadır. Geniş anlamdaysa “eğitim, sağlık,

sosyal güvenlik, konut, toplumsal kalkınma, insan kaynaklarının geliştirilmesi, aile planlaması, bedensel ve ruhsal engelliler için yürütülen çeşitli hizmetler, ıslah hizmetleri gibi bireylerin insan onuruna yaraşır bir hayat sürdürebilmesi noktasında gereken pek çok konuyu bünyesinde barındırmaktadır” (Erol, 2019: 47-48; Erpay ve Altunok, 2022: 536).

Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği- International Association of Schools of Social Work (IASSW) ve Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu- International Federation of Social Workers (IFSW) tarafından kabul görmüş olan sosyal hizmet mesleğinin global tanımı “sosyal değişimi ve gelişimi, sosyal bütünleşmeyi, bireylerin güçlendirilmesi ve özgürleşmelerini destekleyen uygulama temelli bir meslek ve akademik disiplindir”. Sosyal hizmet hem bir disiplin hem de bir meslek olarak insan haklarına, sosyal adalete, sorumluluklara, farklılıklara saygıyı kendisine temel ilke olarak kabul edinir. Sosyal hizmetin temel varoluş sebebi bireylerin ve grupların, bir bütün olarak tüm toplumun refahını ve iyilik durumunu arttırmak, sosyal adaleti tesis etmektir. Bu bağlamda sosyal hizmet insanlar ile yakın temas halinde çalışan sosyal bir meslektir (International Federation of Social Workers, 2014).

2.1.1. Sosyal Hizmet Mesleğinin Temel İlkeleri ve Değerleri

Sosyal hizmet mesleği, birbiriyle bağlantılı tarihsel, sosyal, ekonomik, kültürel, mekânsal, politik ve kişisel faktörlerin insanların refahı ve gelişimi için fırsatlar ya da engeller olarak hizmet ettiğini kabul eden bir uygulama mesleği ve akademik bir disiplindir. Kişi, aile, küçük grup, topluluk veya toplum düzeyinde marjinalleşme, sosyal dışlanma ve baskılara katkısı olan yapısal şartlara meydan okuma ve onları değiştirmeye yönelik ihtiyaçtan hareket etmekte ve insan haklarının ve ekonomik, çevresel ve sosyal adaletin tesis edilmesine hizmet etmektedir (International Federation of Social Workers, 2014).

Toplumda sağlık hizmetlerindeki eksiklikler, eğitimdeki yetersizlikler, ayrımcılıklar, şiddet, yerine getirilmemiş olan temel gereksinimler, eşitsizlikler, adaletsizlikler sosyal hizmetin temel konusu olmaktadır. Sosyal hizmet temelde insan hakları, eşitlik ve adalet perspektifiyle toplumda haksız ve adil olmayan dağılıma karşı meydan okumaktadır (Reichert, 2003). Diğer taraftan, belirtmek gerekmektedir ki bu açıdan sosyal hizmet başka birçok disiplinden ayrı bir duruşa sahiptir. Mesleğin ve disiplinin

amacı yalnızca meseleleri, sorunları çözümlmek değil, aynı zamanda bunları meydana getiren sebepleri tespit etmek ve mevcut sorunları çözerek bireylerin iyilik halinin sürekliliğini ve insan haklarını tesis etmektir (Zengin ve Altındağ, 2016: 6).

Sosyal hizmetteki merkezi unsur, insan ihtiyaçları çerçevesinde kişiler ve sosyal gruplarla ilgilenmektir. Sosyal hizmetin kapsamı, işleyişi veya sistemi ülkeden ülkeye, kültürden kültüre değişebilmekle beraber, temel olarak tüm sosyal hizmet çabaları bireylerin çeşitli eksiklikleri, dezavantajları veya yetersizlikleri üzerinden yol almaktadır. Bu noktadaki temel konu, ihtiyaçlar konusuna açılmaktadır. Bu ihtiyaçlar olduğunda meselenin boyutu derinleşmektedir. Çünkü insan ihtiyaçları birçok faktöre göre daima yeniden biçimlenebilmekte ve bunların çok azı salt nesne ve tüketim materyallerine yönelmektedir (Baudrillard, 2008: 70-71). Bu nedenle sosyal hizmetin mevcudiyet gerekçesine gönderme yapan ihtiyaçlar toplumsal karakter arz etmektedir. Yaşanan yer ve zamana, biyolojik, psikolojik, politik, ekonomik, en önemlisi sosyolojik yapı ve şartlara göre temellenmektedir. Dolayısıyla sosyal hizmet toplumsal bir faaliyettir. Sosyal hizmetin birincil amacı bireylerin ekonomik, siyasi ve toplumsal anlamda eşit ve adaletli bir yaşam tesis etmeye hizmet etmektir (Bingöl, 2015: 70-71).

Bir toplum içerisinde sosyal hizmet, toplumda mevcut olan sosyal problemler ve sosyal politikaların çerçevesinde şekillenmektedir. Bu bakımdan bir meslek ve sosyal bilim olarak sosyal hizmet, sosyal politikaların en mühim yapı taşlarından birini oluşturmaktadır. Sosyal hizmetlerin meslek açısından temel odak noktası, sosyal problemlerin, eşitsizliklerin, adaletsizliklerin çözülmesi suretiyle toplumdaki sosyal refah seviyesinin artırılmasıdır (Danış, 2007: 52).

2.1.2. Sosyal Çalışma Görevlileri ve Sahip Olduğu Roller

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yayınlanan 9 Şubat 2013 tarihli ve 28554 sayılı Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği'nde sosyal çalışma görevlisi, "Psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, öğretmenlik, aile ve tüketici bilimleri ve sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını ifade etmektedir." biçiminde tanımlanmıştır (Resmî Gazete, 2013).

Sosyal hizmet alanında görev yapan profesyoneller bir bireye, gruba ve topluluğa, onların iyiliği, gelişimi ve yararı noktasında yardım eli uzatmak ve çeşitli mesleki stratejiler benimseyerek kendi kendilerine yardım etmelerini sağlamak için

örgütlenmiş profesyonellerdir. İnsanların günlük yaşamlarını insan onuruna yaraşır bir saygı ve haysiyetle yönetmelerine yardımcı olmak, eşitlik, adalet içerisinde olanaklardan istifade etmelerini sağlamak için onların mirası üzerinde çalışan bir profesyonellerdir. Sosyal çalışma görevlileri, mesleğe ihtiyaç duyan kişilere kendi kendilerine yardım etme şeklinde psikolojik danışmanlık, rehberlik ve yardım sağlayabilmektedir (Dhavaleshwar, 2016: 61).

Sosyal hizmet alanında çalışan profesyoneller temelde ekonomik, sosyal ve kültürel haklara ilişkin alımlar içerisinde bulunmaktadır. Bu anlamda sosyal hizmet mesleğini icra eden kişiler birer insan hakları çalışanları olarak tanımlanabilmektedir (Ife, Soldatić ve Briskman, 2022). Diğer yandan, yukarıda da ele alınmış olduğu gibi, sosyal hizmetin değerlerine ve ilkelerine bakıldığı zaman bu değerlerin esasında insan haklarıyla, eşitlikle ve adaletle doğrudan bağlantılı olduğunu söylemek mümkündür (Zengin ve Altındağ, 2016: 6). Bu açıdan sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren sosyal çalışma görevlilerinin müracaatçılarına ve genel olarak topluma sağlamak ile sorumlu bulunduğu her bir gereksinimi esasında “sosyal, insani bir hak” olarak kabul etmektedir (Çoban Kaynak, 2017: 253).

Sosyal hizmetin ana geleneği insan ilişkilerine yapılan vurguyu ve sosyal sorunlara bütüncül bir yaklaşımı paylaşmaktadır. Sosyal hizmetin haklara ve adaletle bağlı olduğu ve sosyal eşitsizliklerin olumsuz etkilerinden mustarip olanlara yardım etmek, desteklemek ve olanak sağlamak için var olduğu konusunda oldukça geniş bir mutabakat vardır. Sosyal hizmetin sosyal bütünleşme işlevi vardır; suç, sağlık veya eğitim gibi diğer politika alanlarındaki başarısızlıklarla başa çıkma işlevine sahip olduğu da yaygın olarak görülmektedir. Sosyal hizmetin temel değerleri hakkında geniş bir mutabakat vardır. Tüm insanların doğasında var olan değer ve haysiyetlerine saygıya dayalı olarak, sosyal hizmet, bireysel olarak kendi kaderini tayin etme ve topluma katılım haklarını desteklemelidir. Bu anlamda sosyal çalışma görevlileri de meslekleri gereği her türden ayrımcılığa meydan okumalı, çeşitliliği tanımalı ve sosyal dışlanmanın üstesinden gelmek için çalışmalıdır. Bu değerler, farklı toplumlarda ve sosyal hizmet tarihi boyunca büyük ölçüde sabittir (Asquith, Clark ve Waterhouse, 2005: 2).

Politika ve örgütsel değişiklikler de sosyal hizmet çalışanlarının rolünü önemli ölçüde etkilemektedir. Önemli gelişmeler arasında, yerel yönetimin yeniden yapılanması, refahın giderek daha fazla karışan ekonomisi; diğer sosyal hizmetlerle meslekler arası

iş birliğine ilişkin artan beklentiler bulunmaktadır. Ayrıca hizmet kullanıcısına, yani müracaatçılara bu türden değişimlerde yardımcı olmanın önemini vurgulamak gerekmektedir. Müracaatçı ile kendi topluluk bağlamında çalışmak; önleyici çalışmayı teşvik etmek ve müracaatçının, kendisini içinde buldukları durumu ele alırken sosyal çalışma görevlisi ile ortak anlayışta olmasının sağlanması önem arz etmektedir. Bu, müracaatçının durumu nasıl algıladığı ile başlamakta ve ardından diyalog yoluyla bir “değişim öyküsü” müzakere edilmektedir. Bu, sosyal çalışma görevlilerinin danışmanlık ve terapötik çalışma ile ilgili beceriler konusunda eğitilmelerini ve donatılmalarını gerektirmektedir (Asquith, Clark ve Waterhouse, 2005: 4).

Literatürde sosyal çalışma görevlilerinin taşıdıkları rollere ilişkin bir dizi anahtar kavram tanımlanabilmektedir. Sosyal hizmet uzmanları tüm bu rolleri kariyerlerinin farklı zamanlarında ve farklı bağlamlarında oynayabilmektedir. Sosyal çalışma görevlilerinin sahip olduğu birbirinden farklı, ancak her biri mesleği icra etme adına gerekli olan rolleri şu şekilde açıklamak mümkündür (Chechak, 1997: 1-2):

- **Etkinleştirici:** Etkinleştirici rolünde, bir sosyal çalışma görevlisi, danışanın (müracaatçının) durumlarla veya geçiş dönemi stresıyla başa çıkabilmesine yardımcı olur. Direnci ve kararsızlığı azaltarak, duyguları tanıyarak ve yöneterek, kişisel güçlü yanları ve sosyal varlıkları tanımlayıp destekleyerek, sorunları daha kolay çözülebilecek parçalara ayırarak ve hedeflere ve onlara ulaşmanın yollarına odaklanmayı sürdürerek umut taşır (Barker, 1995).
- **Arabulucu:** Arabulucu rolü, mikro, mezzo veya makro sistemlerdeki tartışmaları veya çatışmaları çözmeyi içerir. Makro düzeyde arabulucu bir sosyal çalışma görevlisi, bir topluluk içindeki çeşitli alt sistemlerin veya bir topluluk ve başka bir sistemin farklılıklarını çözmesine yardımcı olur. Mikro ve mezzo düzeylerde, boşanma ve çocuk velayeti davalarının çözümü gibi alanlarda arabuluculuk hizmeti verilmektedir. Bir arabulucu tarafsız kalır ve anlaşmazlıkta herhangi bir tarafın yanında yer almaz (Zastrow ve Kirst-Ashman, 1997).
- **Bütünleştirici/Koordinatör:** Bütünleştirme, birleşik bir bütün oluşturmak için çeşitli parçaları bir araya getirme anlamındadır. Koordinasyon, bileşenleri bir tür organize şekilde bir araya getirmeyi içerir. Genelci bir sosyal çalışma görevlisi, toplumun faydasına hizmet bağlantılarının geliştirilmesinden uygulanmasına doğrudan dahil olmaya kadar bir bütünleştirici/koordinatör olarak işlev görebilir (Yessian ve Broskowski, 1983: 184).

- **Yönetici:** Sosyal hizmette yönetim, “örgütsel hedefleri belirlemek” için bir sosyal kurum veya başka bir birim için bir dereceye kadar idari sorumluluğa sahip olmayı içerir. Sosyal hizmetlerin etkililiği ve verimliliğini artırmak için çeşitli süreçlerde ve yapıda gerekli değişiklikleri değerlendirin ve yapmak bir görev yükümlülüğüdür (Barker, 1995: 8).
- **Eğitimci:** Eğitimci rolü, müracaatçılara ve diğer sistemlere bilgi vermeyi ve becerileri öğretmeyi içerir. Etkili bir eğitimci olmak için çalışanın önce bilgili olması gerekir. Ek olarak, bilginin net bir şekilde iletilmesi ve danışan veya makro sistem tarafından anlaşılması için sosyal çalışma görevlisinin iyi bir iletişimci olması gerekir (Zastrow ve Kirst-Ashman, 1997).
- **Analist/Değerlendirici:** Çeşitli sistemlerin nasıl işlediğine dair geniş bir bilgi tabanına sahip olan sosyal çalışma görevlileri, programların ve sistemlerin ne kadar iyi çalıştığını analiz edebilir veya değerlendirebilir. Kendi müdahalelerinin etkililiğini de değerlendirebilirler (Zastrow ve Kirst-Ashman, 1997).
- **Aracı:** Bir aracı, istemcileri (bireyler, gruplar, kuruluşlar veya topluluklar) topluluk kaynakları ve hizmetleriyle bağlamaya yardımcı olur. Bir aracılık rolü ayrıca karşılıklı çıkarları geliştirmek için toplumun çeşitli kesimlerini birbirleriyle temasa geçirmeye yardımcı olmayı içerir (Barker, 1995: 43). Mikro ve mezzo sistemlerde bu, sosyal çalışma görevlisinin toplum hizmetlerine aşina olmasını, uygunluk gereklilikleri hakkında genel bilgiye sahip olmasını ve müracaatçıların ihtiyaçlarına duyarlı olmasını gerektirir (Zastrow ve Kirst-Ashman, 1997).
- **Kolaylaştırıcı:** Kolaylaştırıcılık rolü, insanları ve iletişim hatlarını bir araya getirerek, faaliyetlerini ve kaynaklarını kanalize ederek ve onlara uzmanlığa erişim sağlayarak değişim çabasını hızlandırma sorumluluğunu üstlenir (Barker, 1995: 129).
- **Müzakereci:** Bir müzakereci, başka bir gruptan veya sistemden bir şeyler kazanmaya çalışan bir organizasyonu, grubu veya kişiyi temsil eder. Bir şekilde arabuluculuk gibi, müzakere de tüm tarafların birlikte yaşayabileceği bir orta yol bulmayı ve mümkün olduğunda fikir birliğine varmayı içerir. Ancak, tarafsız bir rol oynayan arabulucuların aksine, müzakereciler ilgili taraflardan biriyle açıkça ittifak kurarlar (Zastrow ve Kirst-Ashman, 1997).

- **Savunucu:** Sosyal adaleti güvenceye almak veya sürdürmek amacıyla bir veya daha fazla kişi, grup veya topluluk adına doğrudan bir eylem şeklini emsil etme eylemini içeren (Mickelson, 1995: 95) savunuculuk rolü, öne çıkmayı ve müracaatçıyı sistemler karşısında savunmayı içerir. Savunuculuk rolü, potansiyel zorluklarına rağmen bir sosyal çalışma görevlisinin üstlenebileceği en önemli rollerden biridir (Zastrow ve Kirst-Ashman, 1997).

Sosyal hizmet profesyonellerinin mesleki davranışlarını yönlendiren bir dizi standart olan Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği- National Association of Social Workers (NASW) Etik Kuralları'nın 1960 yılında yayınlanan ilk versiyonu, sosyal hizmet profesyonellerinin “insanlığın refahı için hizmet vermeye kendilerini adadıklarını” ve “ayrım gözetmeksizin herkesin refahını desteklemesi” gerektiğini belirtmiştir. Bu temel ilkeler bugün de geçerlidir, ancak kurallar o zamandan beri tek sayfalık bir belgeden, sosyal hizmet profesyonellerine ve sosyal hizmet mesleğine rehberlik etmek için temel değerleri, etik ilkeleri ve etik standartları ana hatlarıyla belirten sağlam bir profesyonel davranış kılavuzuna dönüşmüştür (University at Buffalo, 2023). NASW tarafından 2021 yılında güncellenmiş olan ilkelere göre, sosyal hizmet mesleğinin temel misyonu savunmasız, ezilmekte olan ve yoksulluk içerisinde yaşamını sürdüren bireylerin gereksinimlerine ve güçlendirilmesine özel dikkat göstererek, insan refahını artırmak ve tüm insanların temel insani ihtiyaçlarını karşılamaya yardımcı olmaktır. Sosyal hizmet profesyonelleri her türden çeşitliliğe duyarlıdır ve ayrımcılığa, baskıya, yoksulluğa ve başka sosyal adaletsizlik biçimlerine son vermeye, insanların kendi ihtiyaçlarını karşılama kapasitelerini artırmaya çalışırlar. Sosyal hizmet profesyonelleri ayrıca kuruluşların, toplulukların ve diğer sosyal kurumların bireylerin ihtiyaçlarına ve sosyal sorunlarına yanıt verebilirliğini teşvik etmeye çalışır. Meslek tarihi boyunca sosyal hizmet profesyonelleri tarafından benimsenen kişinin onuru ve değeri, sosyal adalet, insan ilişkileri, bütünlük, yeterlilik gibi temel değerler, sosyal hizmetin benzersiz amacının ve bakış açısının temelini teşkil etmektedir (NASW, 2023).

2.2. Sosyal Adalet Kavramı

2.2.1. Sosyal Adalet Kavramının Tanımı

Adalet kavramı doğru, dürüst, eşit, hak yemez, hakkaniyet gibi ölçülere uyma, meşruiyet, tarafsızlık, insaniyet, iyilik ve benzeri konular ile beraber anılan bir

kavramdır (Töremen ve Tan, 2010: 59; Başer, Kırlioğlu ve Kırlioğlu, 2017: 1009). Neyin “adil”, “hak edilmiş” veya “haklı” olduğuna ilişkin yargıların, insanların etkileşimlerindeki duygularının, tutumlarının ve davranışlarının merkezinde yer alan merkezi bir sosyal yargı olduğu kabul edilmektedir (Tyler ve Smith, 1995: 1).

İnsanlar, çok çeşitli ve farklı türlerde entelektüel, bedensel ve duygusal yeteneklere sahip olarak doğal şekillerde farklılık göstermektedir. Bu doğal eşitsizlik biçimine toplumsal yaşam, bireyler arasında haklar, özgürlükler, servet, gelir, fırsatlar gibi faktörler bağlamında ikinci bir tür farklılaşma eklemektedir. Toplumdaki kaynaklar, zenginlik, statü, yaşam şansı ve fırsatları dağılımına bağlı olarak, özellikle ırk ve cinsiyete dayalı kültürel değer sistemleri, bireylerin genel yaşam şanslarını ve kendi kendine yetme fırsatlarını tanımlayan fayda ve yüklerin belirli bir dağıtım modelini üretmek için birleşmelidir. Bunlar eşit bir şekilde dağıtılmadığından sosyal adalet sorunundan söz etmek mümkündür. Sosyal adalet sorunu, modern toplumların bu türden fırsatlar ve kaynakların dağılımıyla ilişkili olarak ortaya çıkmaktadır (Mazzoleni vd., 2015: 2).

Kaynakların ve olanakların eşit bir şekilde dağıtıldığı ve toplumun tüm üyelerinin bedensel, ruhsal ve sosyal bakımdan güvende olması halinde bir toplumda adaletin olduğundan söz edilebilmektedir (Bell, 1997: 3; Sunal, 2011: 285). Bu açıdan sosyal adalet, bütün bireylerin eşit değerlere ve temel gereksinimlerini karşılayacak eşit haklar ve olanaklara sahip olması, fırsatların mümkün mertebe tabana yayılması, haksızlıkların, eşitsizliklerin azaltılması ve olanaklı ise tümünden ortadan kaldırılmasını kapsayan bir kavramdır (Craig, 2002: 671; Çetin, 2015: 146).

Sosyal adalet, bir toplumu oluşturan tüm bireylerin aynı seviyede eşit korunmaya, eşit fırsatlara, kaynaklara, haklara, yükümlülöklere, eşit ve adil bir biçimde sosyal imkanlara erişmelerine olanak tanıyan bir kavramdır. Diğer bir ifade ile bu kavram, tüm yurttaşlara temel haklar ve fırsatlar noktasında adil ve eşit olma durumunu ifade etmektedir (Barker, 1999; Craig, 2002; Kırlioğlu ve Tekin, 2019: 860).

Sosyal adalet, bireyler arasında ayırım gözetmeden “eşit işe eşit ücret” anlayışıyla her bir bireyin doğuşundan beri toplumdaki bütün diğer bireylerle eşit şans, gelişme ve ilerleme fırsatlarına sahip olması yani “fırsat eşitliği” anlayışına dayalıdır (Es, 1992: 66-67). Bu açıdan sosyal adalet lüks bir olgu ya da yoksulluk için bir mazeret değil, uygar insanlığın temelidir (Ekin, 2000: 55). Sosyal adaletin elde edilmesi için ise

bireylerin insan hakları çerçevesinde doğuştan gelen hak ve özgürlüklerinin yanında sosyal haklar ve imkanlar açısından da mümkün mertebe eşit ve adil bir ortam tesis edilmesi gerekmektedir (Sözer, 1998: 6; Danış, 2007: 54-55).

Sosyal adalet elde bulunan kaynakların, değerlerin, fırsatların, olanakların toplum içerisinde adaletli bir şekilde dağıtılması anlamını taşımaktadır. Bir ülkede, bir toplumda sosyal adalete, ulusal geliri daha iyi bir şekilde paylaşmak ve ulusal gelir içerisinde herkes için eşit bir pay düşmesini sağlamak suretiyle ulaşılabilmektedir. Sosyal adalet ilkesine “adaletli dağılım” ilkesi adı da verilmektedir. Bu ilkenin iki bileşeni bulunmaktadır. Birincisi bütün yurttaşlara, o toplumun şartları doğrultusunda asgari geçim imkânı ve yaşama imkanının tesis edilmesidir. Diğer bir ifade ile devlet toplumun her bir bireyi için sosyal güvenlik, sağlık, barınma, eğitim ve benzeri türde hizmetleri belli bir ölçüde sağlamak mecburiyetindedir. İkincisiyse sosyal adaletin bütün toplum içerisinde egemen olmasıdır (Danış, 2007: 54-55). Sosyal hizmet bunu politik etkileşimler, saha uygulamaları, müdahaleler, savunuculuk gibi çabalar ile yerine getirmeye çalışmaktadır.

2.2.2. Sosyal Adaletin Özellikleri ve Önemi

Adalet, bazı bireyleri yüksek kaidelere koymadan aynı temelde ve düzeyde eşitlik ve özgürlüğün olacağı belirli bir toplumun yönetilmesi için çok önemli olan toplumda önemli bir unsurdur. Herhangi bir toplumda adalet hakkındaki söylemler sorgulanmaz gerçeklikler niteliği taşımaktadır. Adalet, Atina şehir devletlerinden beri demokrasinin temellerinden biri olarak kabul edilmiştir. Bunu diğer etkiler bağlamında yorumlamak ve kalkınmaya yönelik adaletin önemini izole etmek zordur (Olatunji, 2015: 229).

Adalet kavramının felsefi tartışması en azından Platon’a (Kamtekar, 2001) ve Konfüçyüs’e (Chan, 1994) kadar gitse de “sosyal adalet” terimi nispeten yenidir. On dokuzuncu yüzyılın sonlarında sosyal adalet, filozoflar ve sosyal eleştirmenler arasındaki bir tartışma konusu halini almıştır. “Adalet” kavramına “toplumsal” yönün eklenmesi, toplumun bütün bir sistem olarak adil olup olmadığına göre değerlendirilebileceğini vurgulamaktadır. Miller’ın (1999: 4) belirttiği gibi sosyal adalet, her bir üyenin geleceğini etkileyen kurumsal bir yapıya sahip, birbirine bağımlı parçalardan oluşan bir toplum kavramını gerektirmektedir. Sosyal adalet, ekonomik, politik ve kültürel alanlardaki adaletsizliklerin varlığı hakkında büyük sorular sormamızı gerektirmektedir. Sosyal adalet yönelimi, hem sosyal kurumların bir

meselesi olarak sosyal adalet anlayışını hem de bu kurumlar içindeki bireylere ve topluluklara yönelik dayanışma, özen ve saygı etiğini içermektedir (Mathiesen, 2015: 200-201).

Sosyal adalet kavramının esasında birkaç boyutu vardır. Sosyal adalet, başkalarıyla olan ilişkilerinde rasyonel bireyin başlıca erdemlerinden biridir; hukuk sisteminin temelidir ve toplumun işleyişinin çeşitli yolları hakkında yargıya varılan kritik noktadır. Bu farklı boyutların ve uygulama alanlarının altında, adaletin basitçe “herkese hakkını vermek” olarak tanımlandığı bir ortak bir anlam birliği vardır. Bu tanıma göre sosyal adalet, sosyal düzenlemeler herkesin hakkını almasını mümkün kıldığı zaman sağlanacak olan adalet türüdür. Genel olarak adaletin birçok boyutu olmakla birlikte, sosyal adalet daha özel olarak toplumun ekonomik, politik ve kültürel organizasyonundan kaynaklanan kaynakların adil dağılımı ile ilgilidir. Bu nedenle sosyal adaletle ilgili sorular, toplumdaki adil dağıtımın organizasyonu ile ilgili sorulardır. Bu bağlamda her bireyin kişisel özellikleri ve koşulları nedeniyle kendisine borçlu olduğu faydalara, kaynaklara ve sorumluluklara tam olarak sahip olduğu adil durum anlamına gelmektedir (Miller, 1975: 20). Diğer bir bakış açısıyla Rawls’ın (1999: 4) ifadesiyle sosyal adaletin özü “toplumsal iş birliğinden kaynaklanan yararların ve yüklerin yeterli şekilde yeniden dağıtılması” gibi ele alınabilecektir (Mazzoleni vd., 2015: 1).

Tarihin en önemli siyaset felsefecilerinden birisi olan John Rawls’un yazılarından etkilenen sosyal adalet, bugün genel olarak “dağıtım” fikri ile bağlantılıdır. Benzer şekilde, David Miller, Walter Garrison Runciman ve William Galston gibi diğer önemli çağdaş siyaset ve ahlak teorisyenleri sosyal adaleti adil dağıtım fikriyle kavramsal olarak ilişkilendirmişlerdir. Genel olarak ifade etmek gerekirse, endişeleri neyin dağıtılması gerektiğini ve dağıtım modellerini kapsamaktadır. Rawl tarafından savunulan sosyal adalet kuramı temel olarak, refahın sosyal olarak adil bir şekilde dağıtılmasını sağlama kaygısından kaynaklanmaktadır. Yazarın tanımladığı gibi, sosyal haklar “her rasyonel insanın istediği varsayılan şeylerdir”. Bunlar, yazarın geniş tasnifine göre haklar, özgürlükler, fırsatlar, gelir, zenginlik ve özsaygıdır (Khechen, 2013: 1).

İnsanlık tarihi süresince çeşitli eşitsizlikler kendisini hayatın muhtelif alanlarında farklı biçimlerde göstermişlerdir. Toplumsal huzursuzlukların doğal bir sebebi olarak ortaya çıkmışlardır. Sosyal, politik, ekonomik ve hukuki alanda vuku bulan

eşitsizlikler, adalet algısı oluşmasında büyük bir oranda etkili olmaktadır. Bir ölçüde eşitlik ve adalet, birbirlerini karşılıklı olarak yordayan kavramlar olarak toplumun içerisinde yer aldığı durumu analiz etmek açısından genellikle beraber ele alınmaktadır. Sosyal adalet, eşitlik kavramı üzerinden kavramsallaştırıldığı ve sosyal politikaysa sosyal adaletin bir fonksiyonu olarak ele alındığında, eşitlik ve adalet, sosyal politikaların temeline yerleşmektedir. Toplumlarda daha ziyade kendisini sınıfsal bakımdan ön plana çıkaran eşitsizlikler ve bunların meydana getirdiği sorunlu sosyal adalet algısı, toplumda sosyal adaletin gerçekleştirilmesi yönündeki düşünce ve uygulamaların geliştirilmesi ve yaygınlaşmasın noktasında büyük ölçüde etki sahibidir (Sunal, 2011: 302).

2.2.3. Sosyal Adaletin İlkeleri

Birleşmiş Milletler'e (BM) göre dünyanın çeşitli yerlerinde kötüleşen gelir dağılımı adaletsizliği, işsizlik ve eksik istihdam, sosyo-ekonomik ölçeğin alt ucundaki orantısız sayıda insanı etkilemekle birlikte, ücretli istihdam fırsatlarının dağılımında da daha büyük bir eşitsizlik bulunmaktadır. Kişi başına düşen milli gelir cinsinden ölçülen en zengin ve en fakir kesimler arasındaki eşitsizlik farkı da artmaktadır. Zenginlerin daha zengin ve fakirlerin daha fakir hale geldiği şeklindeki popüler iddia, özellikle mevcut küresel bağlamda, büyük ölçüde gerçeklere dayanıyor gibi görünmektedir. Ayrıca, gelirleri zar zor hayatta kalmaya yetenlerin yaşadığı aşırı veya mutlak yoksulluk yaygınlığını sürdürmektedir (United Nations, 2006: 1).

Bir yandan temel bireysel haklar, nüfusun giderek daha büyük kesimlerine verilirken, diğer yandan kapitalist iş örgütlenmesi biçimleri ve buna bağlı toplumsal yapı, giderek daha fazla meşrulaştırılma baskısı altına sokulan aşırı ekonomik ve toplumsal eşitsizlik biçimleri yaratmaktadır. Bu bakımdan bir yandan sosyal adaletsizlikler giderilmeye çalışılırken, bir taraftan da yeni adaletsizlikler doğmaktadır (Mazzoleni vd., 2015: 2).

Sosyal adaletin uygulanması, bireyler ve gruplar arasındaki ilişkilerin anlaşılabilmesi, değerlendirilebileceği ve adil veya adaletsiz olarak nitelendirilebileceği coğrafı, sosyolojik, politik ve kültürel bir çerçeve gerektirmektedir (United Nations, 2006: 12). Bu açıdan sosyal adalet normları veya ilkeleri önem kazanmaktadır. Sosyal adalet normları, davranışlarını koordine etmeye çalışan insanlar arasında ortaya çıkan sosyal çatışmalara makul çözümler belirleyerek iş birliğini düzenlemek için gelişmiştir. Bu adalet ilkeleri, insanların sosyal etkileşimlerindeki koordinasyonu yönetecek olan

kurallardır (Tyler, 2000: 118). Sosyal adaletin sağlanması ancak hesap verebilirlik, hakkaniyet, dürüstlük, iyilik, merhamet, hesap verebilirlik gibi duyguların hakimiyetine bağlı bulunmaktadır (Bulut vd., 2017: 388).

Sosyal adalet konusunda Brookings Enstitüsü'nde kıdemli bir araştırmacı olan William Galston, sosyal adaleti "...kaynakların bireylere uygun şekilde atanması; uygunluk, hem varlıkların bazı özellikleri ile incelenmekte olan bireyler arasındaki ilişkiyi hem de bu kaynakların ve olası atama modları arasındaki ilişkiyi kapsamaktadır" biçiminde ele almıştır. Buna göre kaynakların alanı, bir sistem içindeki nesneleri, nitelikleri, konumları ve hatta insanları içerebilmektedir. Galston, Miller, Rawls gibi sosyal adalet literatürünün önde gelen teorisyenlerine göre sosyal adalet aşağıdaki kriterleri içermektedir (Harvey, 1973: 100; Khechen, 2013: 1-2):

- (a) içsel eşitlik;
- (b) hizmetlerin arz ve talep açısından değerlendirilmesi;
- (c) ihtiyaçlar;
- (d) miras kalan haklar;
- (e) liyakat;
- (f) kamu yararına katkı;
- (g) fiili üretken katkı; ve
- (h) çabalar ve fedakarlıklar.

Bu sekiz kriterin önemlerine göre nasıl sıralanacağı konusunda fikir birliği yoktur. Ancak, bu kriterlerin sıralaması etik argümanlara dayanmaktadır ve bu nedenle tartışma konusu olmaya devam etmektedir. Ancak, Rawls tarafından ortaya atılan ve literatürde genişletilen sosyal adalete özgü dört temel ilke, yani eşitlik, hakkaniyet, haklar ve katılım sosyal adalet teorisyenlerinin çoğu tarafından kabul görmüştür ve şu şekildedir (Smith, 1994: 38; Miller, 1999; Lee ve Smith, 2004; Khechen, 2013: 5).

Eşitlik: Mal ve hizmetlere adil erişim, sosyal adaletin temel bir ilkesidir. Tüm insanların kanunlar önünde eşit olduğu inancına dayalı olarak, erişimle ilgili olarak "adalet" kavramı genellikle "eşitlik" kavramıyla bağlantılıdır ve cinsiyet, ırk, yaş gözetmeksizin tüm insanların eşit olduğunu ima eder. Herkes sınıf, dil, din ve meslekten bağımsız olarak, kamu mal ve kaynaklarından yararlanma hakkına sahiptir.

Bunlar geçim kaynaklarına, kapasitelere, eğitime, bilgiye, sağlık hizmetlerine, istihdama ve iş fırsatlarına erişimi içerir. Demokratik toplumlarda, eşitlik kavramı, tüm vatandaşlar için eşit bir ses sağlamak için etkili karar verme süreçleri ile siyasi alanı da kapsayacak bir biçimde genişleyebilir.

Hakkaniyet: Hakkaniyet ilkesi, özellikle belirli bireylerin veya grupların öncelikle kamu mallarına, kaynaklarına ve fırsatlarına eşit erişim elde etme kabiliyetini engelleyen veya azaltan mevcut adaletsizlikler göz önüne alındığında, eşit veya tekdüze dağıtım olarak adalet kavramının her zaman mümkün veya uygulanabilir olmadığının kabul edilmesinden kaynaklanır. Bunu göz önünde bulundurarak adil muamele, insanların “hak ettikleri”, yani kendileri için doğru olan muameleyi görecekleri anlamına gelir. Bu nedenle, tüm üyeleri için adalet ve fırsatlar sağlamaya çalışan adil bir toplum, belirli birey ve grupların (örneğin, engelliler ve yoksullar) potansiyellerini en üst düzeye çıkararak potansiyellerini gerçekleştirmelerini engelleyen engelleri ortadan kaldırmaya veya aşmaya çabalayacaktır.

Haklar: Sosyal adaletin temel ilkelerinden biri olarak haklar, iki alt gruba ayrılabilir: (a) miras alınan hakları içeren yasal haklar ve anlaşılan şartlara göre kişinin işleri için ödeme alma hakkı gibi diğer yasal haklar ve (b) insanların temel insan haklarını, özgürlüklerini ve “insanlara kendilerini alakadar eden konularda söz hakkı verme” gibi yetkileri ve belirli grupların belirli coğrafi bölgelerde yaşama hakkı gibi ahlaki hakları içerir. Sosyal olarak adil toplumlarda manevi haklar, yasal güvencelerin yokluğunda bile, örneğin insan haklarında olduğu gibi, bazıları evrensel olarak kabul edilen uygun prosedürler, normlar ve kurallarla korunur.

Katılım: Sosyal adalet bağlamında katılım, insanları hayatlarını yöneten kararlara dahil etmek anlamına gelir. Bu, sadece kendi alanlarında ihtiyaç duyulan kamu hizmetlerinin türüne karar verme konusunda onları meşgul etmeyi değil, aynı zamanda siyasi ve kültürel hayata tam katılımlarını sağlamayı da içerir. Daha spesifik olarak, halk katılımının mantığı iki yönlüdür ve şunları içerir: (a) daha iyi dağıtım sonuçları elde etmek ve (b) demokrasinin güçlendirilmesi. İkinci noktaya gelindiğinde, katılım kavramı iktidarla bağlantılıdır ve katılımın, geleneksel olarak zayıf ve marjinalleştirilmiş grupların ve bireylerin kamu ve sosyal kurumlar gibi diğer aktörler karşısında konumunu güçlendirdiğinden güç ilişkilerini değiştirdiğine inanılmaktadır.

2.2.4. Sosyal Adalet Savunuculuğu

Sosyal adalet savunuculuğu a) kaynakların dağıtımında adaleti artırmak, b) tüm insanları eşit tanıyan değerleri teşvik ederek tüm gruplara karşı ayrımcılığı sona erdirmek ve c) insanların hayatlarını etkileyen politika ve uygulama süreçlerine katılımını ve kararların nasıl alındığına ve toplumu nasıl etkilediğine ilişkin şeffaflık ve hesap verebilirliği teşvik etmeye yönelik çabaları tanımlayan bir kavramdır (Klugman, 2011: 147).

Temel anlamda sosyal adalet savunuculuğu “bir veya daha fazla kişi, grup veya topluluğun adına, sosyal adaleti tesis etmeye veya korumak amacıyla doğrudan temsil etme, savunma, destek verme veya bir dizi eylemlerle ilgili tavsiyelerde bulunma eylemi” biçiminde tanımlanabilmektedir (Mickelson, 1995: 95-100). Sosyal adalet, toplumdaki çeşitliliklere ve farklılıklara saygı duyarak, toplumu oluşturan her bir bireyin toplumsal süreçlere aktif olarak katılımı, adil sistem oluşturulması, eşit olanakların sağlanması ve bireylerin öz saygılarını artırmayı teşvik eden bir anlayış olarak kabul edilmektedir. Bu bağlamda sosyal adalet savunuculuğu, sosyal adalet amaçlarına erişmede politik, sosyal, ekonomik politikaları aracı kılmaktadır (Craig, 2002: 669-682).

Bireylerin, grupların, ailelerin ve toplumun sosyal, ekonomik ve siyasal yönlerden eşitsizliğe maruz kalması halinde, her türden gelişmelerinin önlenmemesi açısından sosyal adalet savunuculuğu önem arz etmektedir. Toplum içerisinde sosyal bakımdan bir biçimde dışlanan, ayrımcılığa maruz kalan ya da eşitsizliklerden olumsuz etkilenen kesimde yer alan bireylerin diğer bireyler ile eşitliğinin tesis edilmesi adına sosyal adalet savunuculuğu bir araç olarak hizmet etmektedir (Ratts, 2009; Kalaycı, 2016: 11).

Sosyal adalete ilişkin savunuculuk, politik, ekonomik ve sosyal bakımlardan dezavantajlı bir konumda bulunan bireylerin ve grupların güçlendirilmesi noktasında yapısal ve kalıcı değişiklikleri gerçekleştirebilmek adına mücadeleler içerisinde bulunmayı ifade etmektedir (Bayoğlu Serpen vd., 2014: 21; Gökmen, 2020: 56). Bireylere ve toplumda eşit gücü paylaşmayan insan gruplarına yönelik göçmenlik, ırk, etnik köken, yaş, sosyoekonomik, dini miras, fiziksel yetenek veya cinsel yönelim durum grupları nedeniyle ortaya çıkan sosyal sorunların ve dezavantajların

giderilmesini; kaynaklarda, haklarda ve muamelede temel bir adalet ve hakkaniyet değerin tesisi edilmesini yansıtmaktadır (Constantine vd., 2007: 24).

Sosyal adaletin gerçekleştirilebilmesinde kişiler, gruplar, toplumlar ve sistemlere etki eden baskı ve olumsuz koşulların ortadan kaldırılması bir gerekliliktir (American Counseling Association, 2014). Savunuculuk eylemleri bu hususta toplumu etkileme, politika değişimlerini teşvik etme, problemler noktasında çözümler sunma, sistemi izleme ve geri bildirimler sağlama yoluyla sosyal adaleti tesis etmek adına çalışmalar yapmaktadır (Reid, 2000). Sosyal adaletin tesisi edilmesi adına yapılan bu muhtelif eylemler, sosyal adalet savunuculuğu kavramının temelini teşkil etmektedir (Bozdemir, 2020: 27) Sosyal adalet savunuculuğun temel odak noktasında, sosyal adalet sorunlarının tanımını etkilemek ve eşleşen çözümleri belirlemek ve ardından bunları politikaları ve uygulamaları belirleyen politikacıların, bürokratların ve diğer karar vericilerin gündemlerine sokmak ve muhalefet veya bürokratik ilgisizlik karşısında belirli bir duruş sergilemek, daimî olarak hatırlatıcı rol üstlenmek faaliyetleri bulunmaktadır (Klugman, 2011: 147).

2.2.5. Sosyal Hizmet Bağlamında Sosyal Adalet Savunuculuğu

Günümüz dünyasında, zenginlik, gelir ve kamu yararlarının dağılımındaki muazzam uçurumun giderilmesi, yoksulluğun azaltılması ve yaşam standardındaki genel iyileştirmelerin, dünyayı sosyal adalete yaklaştıracak ulaşılabilir hedefler olduğu tartışılmaktadır (United Nations, 2006: 2). Bu konuda en önemli savunuculardan biri elbette sosyal hizmettir.

Savunuculuk, insanla çalışan mesleki grupların en mühim rolleri ve etik yükümlülüklerinden birini oluşturmaktadır (Singh vd., 2010). Bir kişinin mevcut sorunları ve zorluklarını aşması ve fiziksel, psikolojik ve sosyal yaşantısının geliştirilebilmesi için insan odaklı çalışan meslek profesyonellerinin savunuculuk yetkinliklerini kullanması bir gereklilik arz etmektedir. Sosyal adalet savunuculuğuyse sosyal, ekonomik ve politik bakımdan milliyet, yaş, etnik köken, ırk, toplumsal cinsiyet eşitliği gibi faktörler bağlamında dezavantajlı konumda bulunan ya da bu duruma sürüklenmiş olan bireylerin ve grupların durumlarının iyileştirilmesi, güçlendirilmesi ve eşitsizliklerin giderilmesi noktasında sistemli ve uzun vadeye dayalı değişimler meydana getirmek için verilen çabaların bütünü temsil etmektedir (Klugman, 2010). Bu bakımdan bireyler, aile ve topluluklar içerisinde bu tür yönlerden

eşitsizlikler ve dezavantajlar içerisinde olduğunda sosyal adalet savunuculuğu devreye girmektedir. Toplumda dışlanan ya da bir biçimde dezavantajlı konuma düşen kesimde yer alan bireylerin diğer bireyler ile eşit bir konuma erişmesinin sağlanması adına sosyal adalet savunuculuğu eşitlikçi bir anlayış ilkesi çerçevesinde bir araç olarak kullanılmaktadır (Ratts, 2009). Dolayısıyla toplumda sosyal adaleti temeline almış olan bir meslek grubu olarak sosyal hizmetin sosyal adalet karşısındaki eşitsizliklere karşı mücadele etmesi gerekmektedir (Kalaycı, 2018: 1421).

Sosyal hizmeti diğer yardım mesleklerinden büyük ölçüde ayıran unsur savunuculuktur. Sosyal hizmet profesyonelleri, sosyal hizmetin alamet-i farikası olan insanların haklarını, fırsatlarını, amaçlarını ve insanlık onurunu geliştirmelerine yardımcı olacak amaca yönelik eylemlerde bulunan savunuculuğa odaklı ve bilgili olmaları bakımından benzersizdir. Sosyal hizmet uzmanları, insanların hayatlarını, aile dinamiklerini, grup süreçlerini, örgütsel işleyişi, topluluk temelli girişimleri ve hizmetleri ve politika odaklı kararları ve yönergeleri iyileştirmeye yardımcı olmak için savunuculuk yoluyla yetkilendirmeye inanır (Cox, Tice ve Long, 2017: 58).

İlk zamanlarından bugüne sosyal hizmet disiplini ve mesleği, bir görev olarak ayrımcılığa, dışlanmaya maruz kalmış olan bireylerin ve grupların savunuculuğunu üstlenmiş; bu bireylerin ve grupların sosyal refah düzeylerinin geliştirmesi noktasında sosyal politikalar ve uygulamaların değiştirilmesi, geliştirilmesi ve oluşturulmasına önemli katkılar sunmuştur (O'Melia, Miley ve Dubois, 1998: 12; Danış, 2007: 58).

Sosyal adalet savunuculuğunu bir müracaatçının ya da bir grubun adına yapılabileceği gibi müracaatçıyla beraber mevcut politikaları ve uygulamaları değiştirmeyi hedefleyen çabaların bütünü olarak ele almak mümkündür (Ezell, 2001). Bu tanımdan anlaşılabileceği üzere sosyal adalet savunuculuğu rolü mikro, mezzo ve makro seviyelerde gerçekleştirilebilmektedir. Mikro düzeyde sosyal adalet savunuculuğunda müracaatçının kaynaklar ve gereksinimi olan hizmetlere erişmesinin sağlanması, mezzo seviyede sosyal işlevselliklerin artırılması, makro düzeyde sınıf savunuculuğu yapılmak suretiyle sosyal politikaları ve yasaları değiştirmek esas alınmaktadır. Sosyal adalet savunuculuğuna ilişkin faaliyetler sosyal adaleti sağlamak hususunda kamuoyunu etkilemek, politika değişimini başlatmak, sorunlar için çözümler aramak ve sunmak, sistemi izleme ve geri bildirimler verme yoluyla çalışmalar yürütmeyi içermektedir (Reid, 2000: 1-8; Yavaşca, 2021: 4).

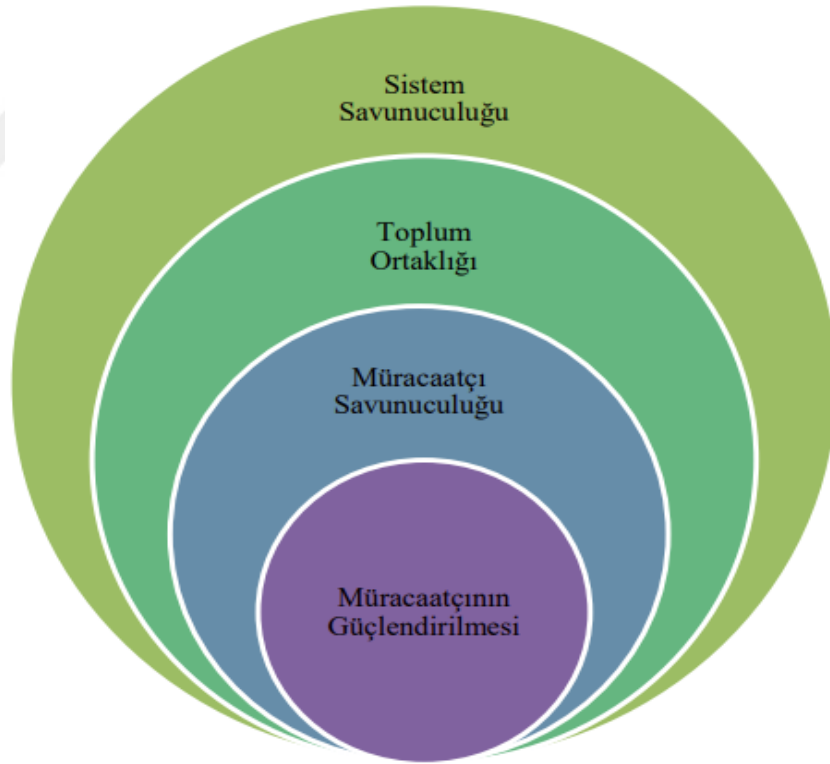
Sosyal hizmette savunuculuğun uzun bir tarihi vardır. Bazı açılardan bu, mesleğin başlangıç noktasıdır ve sosyal adalet savunuculuğu, sosyal hizmet içindeki en etkili ve kalıcı fikirlerden biridir (Hoefler, 2019: 87). Bu bakımdan sosyal adalet, sosyal adalet savunuculuğu ile sosyal hizmet adeta birbiri içine geçmiş olan kavramlardır. Sosyal hizmetin sağlamaya çalıştığı temel hedeflerden biri sosyal adaleti tesis etmektir. Sosyal hizmet meslek mensuplarının eşitlikçi ve adaletli savunuculuk faaliyetlerini esas aldığı göz önüne alındığında, sosyal hizmet bakımından sosyal adalet savunuculuğunun önemli olduğu anlaşılmaktadır (Bozdemir ve Duman, 2020: 1111).

Sosyal adalet savunuculuğu kapsamındaki savunuculuğa ilişkin aksiyonlar, sosyal hizmet profesyonelleri tarafından web sitelerinde veya Facebook, Instagram, Twitter gibi sosyal medya araçlarında bu konuda paylaşımlarda bulunmak, el ilanları asmak, etkinlikler düzenlemek veya organizasyonlar içerisinde yer almak, ilişkiler kurmak, konuşmacılar davet etmek, yürüyüşler ve protestolar düzenlemek, bu konuda faaliyet gösteren toplum gruplarıyla iletişim ağları kurmak, lobi faaliyetleri yürütmek gibi türlerde gerçekleştirilebilmektedir (Hoefler, 2019: 87).

Dean, (2009: 68) sosyal adalet savunuculuğuyla ilgili yetkinlikleri müracaatçının güçlendirilmesi, müracaatçı savunuculuğu, toplum ortaklığı ve sistem kapsamında ele almıştır. Bunları şu şekilde açıklamak mümkündür (Bayoğlu Serpen vd., 2014: 22-23; Yavaşca, 2021: 5):

- **Müracaatçının güçlendirilmesi:** Bireylerin kendi yaşamlarını kontrol edebilme kuvvetine ulaşmasını ve bireylerin hayatlarında güçlü oldukları alanların farkında olmalarını amaçlayan yetkinliktir. Savunuculuk çerçevesinde müracaatçıların güçlendirilmesi amacının kökeninde müracaatçının sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ve sosyo-politik bağlamlarda değerlendirilmesi bulunmaktadır (Dean, 2009: 5).
- **Müracaatçı savunuculuğu:** Bu yetkinlikte bir sosyal hizmet profesyonelinin amacı müracaatçının gereksinimi bulunan kaynaklar ve hizmetlere eriştiğinden emin olunmasını ifade etmektedir. Müracaatçı hizmeti almaya yetkili olması halinde sosyal hizmet profesyoneli sahip olduğu gücü müracaatçının adına kullanacaktır. Kendi gücünü kullanması sırasında müracaatçının bağımlı hale gelmemesini sağlaması, savunuculuk eylemi ve müracaatçının güçlendirilmesinin arasındaki dengeyi gözetmesi de oldukça önem arz etmektedir (Sheafor ve Horejsi, 2016: 78).

- **Toplum ortaklığı:** Müracaatçıların gelişimi üzerinde etkili olan çevresel unsurların sosyal hizmet profesyoneli tarafından tanımlanma yetkinliğini ifade eden yetkinlik türüdür (Lewis vd., 2003).
- **Sistem savunuculuğu:** Bir müracaatçı veya müracaatçı topluluğunun sorunları politik veya yasal düzlemde olduğunda, bu sistemlerdeki değişimi savunmak üzerinde durulmaktadır (Toporek vd., 2009: 263). Sistemlerdeki politik güçler ve sosyal faktörleri değerlendirme yetisi, etkin bir sosyal adalet savunuculuğu için bir gerekliliktir (Dean, 2009: 16). Bu yetkinliği yerine getirirken sosyal hizmet profesyoneli sorunları bulunan kişi ve gruplara hizmet sağlamakla sorumludur. Medeni haklardan haberi olmayan, hizmetlerden istifade edemeyen, müracaatçıların hizmetlere ulaşması noktasındaki engelleri ortadan kaldırmaya ilişkin faaliyetlerde bulunması gereklidir. Bu faaliyetler düzenlemeler yapma ve sosyal politikalar geliştirmek açısından son derece etkin olmalarını gerektirmektedir (Yavaşca, 2021: 5).

Şekil 2.1: Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri (Dean, 2009: 68; Yavaşca, 2021: 5)

Dean (2009) tarafından yapılan olan bu sınıflamaya göre, müracaatçının güçlendirilmesi, insanlar, örgütler ya da toplumların kendi hayatları üzerinde kontrol yeteneğine sahip olmalarını ifade etmektedir (Duyan, 2010: 198). Bu süreçte, güçsüz

ya da marjinal bireyler, kuruluşlar ya da gruplar, kendi hayatlarındaki güçlü yönleri fark etmek, yaşamlarında makul düzeylerde kontrol kazanmak için becerileri ve kapasitelerini geliştirmek ve bunun yanı sıra toplum içindeki diğer kişilerin güçlenmesine destek olmak amacıyla aktif bir şekilde çalışırlar. Sosyal savunuculuk bağlamında güçlendirme, müracaatçının ekonomik, sosyo-kültürel ve politik açılardan daha spesifik bir şekilde değerlendirilmesini vurgulamaktadır, genel anlamda öz-yeterliliğin artırılmasından daha fazlasını ifade etmektedir (Dean, 2009: 5). Müracaatçı savunuculuğu, sosyal hizmet meslek mensuplarının bir müracaatçının adına hareket etmek için kendi güçlerini kullanmasını içerir (Dean, 2009: 9, Toporek, Lewis ve Crethar, 2009: 263). Müracaatçıların güçlendirilmesinden farklı olarak, bir meslek elemanı kendi sahip olduğu gücü müracaatçılar adına kullanırken, bağımlılığını en aza indirgeyerek istenmeyen baskıyı önlemek için savunuculuk eylemleriyle güçlendirme arasında denge sağlamak önemlidir (Dean, 2009: 9). Müracaatçının gelişimine etki eden çevresel faktörleri tanımlama becerisi, toplum ortaklığı için yetkinlik açıklar (Lewis vd., 2003). Bir müracaatçı veya topluluğun sorunu politik veya hukuki düzlemde olduğunda, sistemlerdeki değişimi savunmaya odaklanır (Toporek, Lewis ve Crethar, 2009: 263). “Politik güç ve sosyal etki kaynaklarını sistemler içinde analiz etme becerisi, etkili bir sosyal savunuculuk için gereklidir.” (Dean, 2009: 16; Bayoğlu Serpen, Duyan ve Uğurluoğlu Aldoğan, 2014: 22-23).

Sosyal hizmet profesyonelleri, sosyal adaleti sağlamak için başkalarını savunurken veya temsil ederken, güç ve mevki sahibi insanlara ve özel çıkar gruplarına, daha az güçlü olanlara yardım etmek ve onlara fayda sağlamak için yetkilerini kullanmalarını teşvik etmektedir. Bu tür bir savunuculuk başarılı olduğunda, müracaatçıların ve sosyal hizmet profesyonellerinin diğer değişim savunucularının irade ve enerjisi müracaatçılar için ek fırsatlar, haklar ve özgürlükler üreten arzu edilen, ölçülebilir sonuçlar verebilmektedir. Genel sosyal hizmet uygulaması açısından sosyal adalet savunuculuğu uygulaması ve politika modelinde şu perspektiflerin ele alınması önemli olabilecektir (Cox Tice ve Long, 2017: 59-65):

- **Sistem perspektifi:** Sosyal hizmetin büyük bir kısmı bireyler ve ailelerle uygulamayı içerse de savunuculuk hem müracaatçı hem de değişim hedefi olarak gruplar, örgütler, topluluklar ve toplumlar dahil olmak üzere her boyuttaki sistemlerle gerçekleşir. Bir topluluk, yeni bir sosyal hizmet kampanyası için fon arayan belirli bir topluluğu savunan bir sosyal hizmet uzmanının dava

savunuculuğu için müracaatçı olabilir. Dava savunuculuğuna bir örnek, bir sosyal hizmet uzmanının, gerekli hizmetleri (örneğin, aile planlaması ve doğum kontrolü eğitimi) sağlama yeteneklerini kısıtlayan politikayı veya yasaı değiştirmek için kurum, kuruluşlar ve sivil toplum örgütleri ile ortak çalışmasıdır.

- **Güçlendirme perspektifi:** Hem vaka hem de adalet savunuculuğu, sosyal hizmet profesyonellerinin karar verme süreçlerine katılmak ve bunları etkilemek için danışanlarla güçlendirici, yetkilendirici, yönlendirici ilişkiler kurmasını içerir. Güçlendirmeye dayalı adalet savunuculuğu, danışan için önemli olan belirli bir konuyu etkilemek için danışanların sesini, algısını ve yeteneğini geliştirir. Benzer şekilde, güçlendirmeye dayalı adalet savunuculuğu, danışanların hem kendilerini hem de başkalarını etkileyen sorunları ilerletme konusundaki bakış açılarını ve yeteneklerini vurgular.
- **Güçlü yönler perspektifi:** Adalet savunuculuğunda, sosyal hizmet profesyonellerinin hem müracaatçı sorunlarıyla karşılaşan sorunlara hem de ihtiyaç duyulan değişikliği yaratmak için mevcut çeşitli güçlere uygun dikkati vermesi önemlidir. Adalet savunuculuğu, her kapsamdaki müracaatçıyı (örneğin, bireyler, aileler, gruplar, kuruluşlar, topluluklar ve toplumlar), savunuculuk sürecine kaynaklık eden, yetenekler, önemli ilişkiler, bilgi, beceriler, içgörü, bakış açısı, enerji ve tutkuyu içerir. Örneğin, ekonomik olarak zayıf olan müracaatçının değişimi savunmak için sınırlı güçleri olduğunu düşünmek mümkündür, ancak yine de sesleri, bilgileri ve bakış açıları benzersizdir ve herhangi bir duruma getirdikleri duygu ve tutku, savunuculukta özellikle inandırıcı, güçlü ve etkili olabilir.
- **Ekolojik perspektif:** Sosyal adaleti ve değişimi savunurken, sadece insanlar ve sosyal sistemlerin değil, toplam çevrenin değerlendirilmesi hayati önem taşır. Teknoloji, binalar, ulaşım, su, toprak, hava, bitkiler ve hayvanlar gibi fiziksel ve doğal kaynaklar, sosyal adalet savunuculuğu için fırsatlar ve zorluklar oluşturabilir. Örneğin, telefon ve internet gibi kaynaklara erişmek konusunda zorluk yaşayan bir müracaatçının, değişim yaratmak veya başlatmak için başkalarıyla ağ kurmak noktasında teknolojik araçlar olmadan kendilerini ve başkalarını savunmakta özellikle zorlanabileceği göz önüne alınmalıdır.

2.3. Şiddet Kavramı

Tezin bu kısmında kadına yönelik şiddet kavramının kavramsal çerçevesi ele alınmıştır. Bu kapsamda öncelikle şiddet kavramının tanımına yer verilmiş, şiddet türleri olarak fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet, cinsel şiddet ele alınmıştır. Kadına yönelik şiddet kavramına ilişkin bilgiler sunulurken, sosyal hizmet mesleği bağlamında kadına yönelik şiddet konusu incelenmiştir.

2.3.1. Şiddet Kavramının Tanımı

Şiddet konusu açıkça her toplum için önemli bir halk sağlığı sorunu olarak ele alınmıştır (Rutherford, 2007: 676). İnsanlık tarihinde şiddetin var olmadığı bir dönem olmamıştır (Hirsch ve Perry, 1973). Şiddeti insan varoluşundan ayırmak imkânsız görünmekle beraber; bireysel ve kolektif çabalardan bağımsız olarak hayatın bir parçasıdır (Kołakowski, 1997; Taylor, 1991). Bu olgunun her yerde bulunması ve sonuçları, şiddetin akademik tartışmalarda özel bir yer tutması gerektiğini göstermektedir (Mider, 2013: 702).

Şiddetin her zaman insan deneyiminin bir parçası olarak etkisi dünyanın her yerinde çeşitli şekillerde görülebilmektedir. Her yıl bir milyondan fazla insan kendi kendine, kişiler arası veya toplu şiddet sonucunda hayatını kaybediyor ve çok daha fazlası ölümcül olmayan yaralanmalara maruz kalmaktadır (Krug vd., 2002: 3). Özellikle yirminci yüzyıl uzun şiddet yüzyılı olarak tanımlanmıştır. Soykırım niteliğindeki savaşlar, bombalanan, yakılan şehirler, nükleer patlamalar, toplama kampları gibi planlı ve plansız şiddetten toplumlar payına düşenden fazlasını görmüş ve halen görmeye devam etmektedir (Keane, 1996: 3; Steger, 2003: 8). Elbette, şiddetin tek kurbanları şiddete maruz kalarak vefat etmiş olanlar değildir. Bir şiddet eylemiyle karşı karşıya olan her insan için, işkence, zulüm, sevdiklerini kaybetme, özgürlüklerini kaybetme veya geçim kaynaklarını kaybetmeye kadar bir biçimde zarar görmektedir. İster toplumsal ister bireysel şiddet söz konusu olsun bugün yaşayan herkesin doğrudan veya dolaylı olarak bir tür şiddete maruz kalabileceğini tahmin etmek olasıdır (Bufacchi, 2005: 193).

Kötüye kullanmak, zarar vermek, yenilgiye uğratmak, saygısızlık etmek, onurunu lekelemek, utandırmak, korkutmak, zorlamak, zarar vermek, aşağılamak, engellemek, incitmek, hakaret etmek, kötü davranmak, rahatsız etmek, cezalandırmak, işkence etmek, engellemek ve yaralamak saldırmak, yasaklamak, beyin yıkamak, vurmak,

zorlamak, yargılamadan alıkoymak, ayrımcılık yapmak, görmezden gelmek, baskı yapmak, tecavüz etmek, kısıtlamak, bağırarak, aç bırakmak, tehdit etmek gibi eylemler şiddetin çeşitli biçimleriyle ilişkilendirilebilecektir ve şiddet olarak sayılabilecektir (Degenaar, 1980: 17).

Şiddet kavramı, 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun'da "kişinin zarar görmesi veya acı çekmesiyle sonuçlanan hareketleri, buna yönelik tehdit ve baskıyı veya özgürlüğün keyfi engellenmesini de içeren, toplumsal, kamusal veya özel alanda meydana gelen fiziksel, cinsel, psikolojik, sözlü veya ekonomik her türlü tutum ve davranışı" biçiminde tanımlanmıştır (Mevzuat Bilgi Sistemi, 2023b).

Şiddet, Dünya Sağlık Örgütü-World Health Organization (DSÖ) tarafından Şiddet ve Sağlıkla İlgili Dünya Raporu'nda "kendine, başka bir kişiye veya bir grup veya topluluğa karşı yaralanma, ölüm, psikolojik zarar, gelişme geriliği veya yoksunlukla sonuçlanan veya sonuçlanma olasılığı yüksek olan, fiziksel güç veya gücün kasıtlı olarak, tehdit veya fiilen kullanılması" olarak tanımlanmaktadır (Krug vd., 2002: 5; Rutherford, 2007: 676). Dünya Sağlık Örgütü tarafından kullanılan tanım, kasıtlılığ, ürettiği sonuca bakılmaksızın, eylemin kendisinin işlenmesiyle ilişkilendirmektedir. Tanım, bir fiilin şiddet olarak tanımlandırılabilmesi için bir birey ya da grubun başka bir kişiye ya da gruba karşı güç kullanma niyetinde (kastında) olması gerektiğini vurgulamaktadır. Karayolu trafik yaralanmalarının ve yanıklarının çoğunluğu gibi kasıtsız eylemler bu tanımın haricinde ele alınmıştır. "Fiziksel güç kullanımı" ifadesinin yanında "güç" ifadesinin eklenmesi, şiddet eyleminin içeriğini genişletmekte ve geleneksel şiddet anlayışını bir güç ilişkisinden kaynaklanan tehdit ve sindirme dahil bazı eylemleri içerecek bir biçimde genişletmektedir. "Güç kullanımı", daha bariz şiddet eylemlerinin yanı sıra, ihmal içerikli eylemleri de içerir. Bu sebeple, "fiziksel güç veya zor kullanılması" ihmali ve her türden fiziksel, cinsel ve psikolojik tacizi, ayrıca intiharı ve diğer zarar verme biçimlerini içerecek şekilde anlaşılmalıdır. Bu tanım, psikolojik zarar, yoksunluk ve kötü gelişme dahil olmak üzere muhtelif sonuçları içermektedir. Mutlak surette yaralanmayla ya da ölümle sonuçlanmayan, fakat bir biçimde birey, aile, toplum üzerinde yükler meydana getiren şiddetler de sorun olarak kabul edilmektedir. Örnek olarak kadınlar, çocuklar veya yaşlılara yönelik şiddetin pek çok biçimi, mutlaka yaralanma, sakatlık veya ölümle sonuçlanmayan fiziksel, psikolojik ve sosyal problemlere yol açabilmektedir. Bu

sonuçlar anında olabileceği gibi gizli de olabilmekte ve ilk istismarın ardından yıllar boyunca sürebilmektedir. Sonuçları sadece yaralanma ya da ölüm bakımından tanımlamak, bu sebeple şiddetin bireylerin, toplulukların ve genel olarak toplumun üzerindeki etkisinin tam olarak anlaşılmasını sınırlamaktadır (Krug vd., 2002: 5).

Şiddet kelimesi anlam olarak, bireyin fiziksel ve psikolojik bütünlüğüne ilişkin her türden maddi ve manevi zarar vermeyi ifade etmekle beraber, bu durumun temelindeyse güç ve saldırganlık gibi olgular yer almaktadır. Güç ve saldırganlık kavramlarının şiddet kavramıyla doğrudan ilişkisi vardır. Gücün birey, grup veya daha genelde toplumsal düzlemde zarar verici nitelikte saldırgan bir eğilim içerisinde kullanılması, şiddet olarak ele alınabilmektedir. Bu açıdan başka bir ifade ile şiddet, bireyde doğal olarak mevcut olduğu düşünülen saldırganlığa eğilimin kişisel veya toplumsal boyutlarda, fakat başka birine veya birilerine zarar verecek bir şekilde dışa vurumu, yansıtılması olarak değerlendirilebilecektir (Ayan, 2006: 193). Ancak bu kavramlar şiddetin bir olgu olarak temelini teşkil etmekle beraber şiddet, güç kullanımı, saldırganlık gibi kavramların bilinçli bir yaralama, zarar verme gibi amaçları içermesi nedeniyle uç noktasını teşkil etmektedir (Abay ve Tuğlu, 2000: 22).

Salmi (1993: 17) şiddeti “en geniş anlamıyla bir insan hakkını ihlal eden veya temel bir insan ihtiyacının karşılanmasına engel olan kaçınılabılır herhangi bir eylem” olarak tanımlamıştır. İnsanların sosyal veya politik nedenlerle aç kaldığı veya yetersiz beslendiği bir durumda, bu insanları sosyal şiddetin kurbanları olarak görmenin meşru olduğunu ileri sürmüştür. Şiddet, yaşam hakkı, kişisel güvenlik ve özgürlük hakkı gibi temel hakların ihlalinin yanında, sosyoekonomik hakların da ihlalinin içermektedir. Yine de insan hakları tanımı ne kadar geniş olursa, şiddet tanımı da o kadar yaygın ve kaçınılmaz hale gelecektir (Bufacchi, 2005: 196).

Şiddete ilişkin olarak geliştirilen tanımlar ve açıklamalardan da anlaşıldığı üzere bir bireye yönelik olarak gerçekleştirilen davranışın neticesinde kişide oluşturulan her türlü fiziksel ve duygusal olumsuz etken şiddet olarak ele alınabilmektedir. Şiddette yapılan davranış kadar, karşı tarafa uyandırılan etki de davranışın şiddet olarak tanımlanmasında belirleyici olmaktadır (Ünsal, 2019: 3).

Diğer taraftan, genel olarak şiddet tanımları, kişinin fiziksel veya ruhsal sağlığına zarar veren davranışların varlığına dikkat çekmektedir. Zararın nesnel veya öznel ölçütlüğü tam olarak tanımlanması zordur. Bu zorluk, şiddet tanımının tarihsel değişiminin bir

sonucudur. Daha önceden şiddet olarak kabul edilmeyen bir davranış veya tutum, bugün açıkça şiddet olarak tanımlanabiliyorsa, bu değişikliğin büyük ölçüde, zarar verme ve zarar görme kriterlerinin zamanla daha ince ve hassas hale gelmesinden kaynaklandığını söylemek mümkündür. Başka bir deyişle şiddet tanımı, fiziksel zarardan sembolik zarara doğru genişleyen bir evrim geçirmektedir (Kaptanoğlu ve Köşger, 2012; Açıkgoz, 2014: 6).

2.3.2. Şiddet Türleri

Şiddeti kategorize etmeye yönelik en yaygın üç yaklaşım, eylemin anlamı ve amacına, şiddet uygulayan aktörlerin örgütlenme düzeyi veya kapsamına veya bizzat şiddetin doğasına odaklanmaktadır. Birincisine -eylemin anlamı ve amacına- ilişkin olarak, geleneksel disiplin ayrımları dört yönlüdür (Krause, 2009: 338):

- Siyasi amaçlı şiddet (savaş, silahlı çatışma biçimleri; terörizm ve ilgili terimler); geleneksel olarak siyaset bilimi ve uluslararası ilişkilerin alanı;
- Ekonomik saikli şiddet (büyük ve küçük ölçekli organize suç); geleneksel olarak kriminolojinin alanı;
- Toplumsal olarak şartlandırılmış şiddet (isyanlar, holiganlık, belirli toplumsal bağlamlarda anlamlı bir rol oynayan bazı törensel şiddet biçimleri); geleneksel olarak antropoloji ve sosyolojinin alanı;
- Kişilerarası şiddet (bireysel patolojik şiddet, aile içi ve ev içi şiddet, cinsiyete dayalı ve cinsel şiddetin bazı biçimleri); geleneksel olarak psikoloji, halk sağlığı, sosyal hizmet ve kriminolojinin koruma alanı.

İkinci yaklaşım, öncelikle şiddetin örgütlenmesinin kapsamına odaklanmakta DSÖ'nün kullandığı kategoriler bu anlayışı iyi bir şekilde yansıtmaktadır (World Health Organization, 2002; Krause, 2009: 339):

- Kendine yönelik şiddet (intihar ve kendi kendine taciz dahil);
- Kişilerarası şiddet (aile ortamlarında çocuklara, eşlere veya yaşlılara yönelik şiddet ve ayrıca tanıdıklar veya yabancılar arasındaki topluluk içi şiddet dahil);
- Toplu şiddet (sosyal, politik ve ekonomik şiddet dahil).

Kendi kendine, kişilerarası veya toplu olup olmadığına bakılmadan şiddet içerikli olan fiiller genel olarak fiziksel, psikolojik, ekonomik veya cinsel şiddet olarak sınıflandırılmaktadır. Örneğin fiziksel şiddet, ısırma, tokatlama, dövme veya boğma gibi fiziksel saldırgan eylemler yoluyla vuku bulabilmektedir. Örneğin cinsel şiddet,

cinsel eylemler ve doğum kontrol yöntemlerini kullanma ya da cinsel yollarla bulaşan hastalıklardan korunmak adına önlemler alma hakkının reddi gibi eylemleri içermektedir. Psikolojik şiddet bir kadının ailesi ve arkadaşlarıyla görüşmesine engel olma, sürekli olarak aşağılama ya da hor görme, değer atfedilen nesnelere karşı şiddet ya da tehdit ve diğer kontrol etmeye yönelik davranış şekilleri gibi eylemleri içermektedir. Yoksunluk, baskı veya ihmal, psikolojik istismar şekilleri olarak kabul edilebilmektedir. Diğer taraftan, bu farklı şekilde ortaya çıkan eylemler genel olarak birbirleri ile etkileşimler içerisinde olmakta ve bazı koşullarda psikolojik şiddetin fiziksel ya da cinsel istismar ile bir araya geldiği kompleks bir davranış paterni oluşturabilmektedir (Krantz ve Garcia-Moreno, 2005: 819).

DSÖ şiddeti dört kapsamda ele almaktadır. Buna göre şiddet, fiziksel şiddet, psikolojik şiddet, ekonomik şiddet ve cinsel şiddet olarak ayrılabilir. Bu tipoloji, kusurlu ve evrensel olarak kabul edilmekten uzak olsa da dünya çapında meydana gelen karmaşık şiddet kalıplarının yanı sıra bireylerin, ailelerin ve toplulukların günlük yaşamlarındaki şiddeti anlamak için yararlı bir çerçeve sağlamaktadır (Krug vd., 2002: 6-7). Bu kısımda şiddetin DSÖ yaklaşımı ve buna paralel olarak literatürde kabul gören biçimiyle türleri ele alınmış ve bilgi sunulmuştur.

2.3.2.1. Fiziksel Şiddet

Fiziksel şiddet, yaptırım, korkutma, sindirme gibi amaçlar ile kaba kuvvetin kullanılmasını ifade etmektedir. Adından da anlaşıldığı üzere bu şiddet türü, daha çok bedene yönelik, fiziksel olmaktadır (Ünsal, 2019: 24).

Fiziksel şiddet, şiddet türleri arasında ilk akla gelen, en çok saptanan ve gözlenen şiddettir. Fiziksel güç kullanmak suretiyle karşısındaki kişiyi hırpalamak, dövmek, vurmak gibi eylemler biçiminde vuku bulan fiziksel şiddet, yaralanma ve ölüm gibi sonuçlar ile neticelenen olaylara sebebiyet verebilmektedir (Polat, 2016: 25).

Pogge (1991: 67) “bir kişi, bir başkasının meşru haklarını fiziksel yollarla kullanmasını engelleyecek şekilde kasten hareket ederse, fiziksel şiddet kullanır” şeklinde bir görüş ortaya atmıştır.

Amerikan Psikiyatri Birliği’nin tanısal ve istatistiksel el kitabı olan DSM-5’e göre fiziksel şiddet, bir kişiye veya başka bir canlıya kas gücü kullanarak yöneltilen zararlı davranışlar olarak tanımlanmaktadır. Bu davranışlar, vurma, tekmeleme, tokatlama, itme, çekiştirme, boğma, silah kullanımı, yaralama veya öldürme gibi davranışlar

içerebilmektedir. Evde, okulda, işyerinde veya herhangi bir sosyal ortamda ortaya çıkabilen fiziksel şiddet, cinsiyet, ırk, yaş, din, cinsel yönelim, engellilik veya diğer sosyal kimlik özellikleri nedeniyle de ortaya çıkabilmektedir. Fiziksel şiddetin sonuçları, kurbanın ciddi yaralanması, sakatlanması veya ölmesi gibi ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. Ayrıca, fiziksel şiddetin kurbanları, depresyon, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu, kendine güvensizlik, öfke yönetimi sorunları ve intihar eğilimleri gibi psikolojik sorunlar yaşayabilmektedir (World Health Organization, 2002; American Psychiatric Association, 2013).

2.3.2.2. Psikolojik Şiddet

Psikolojik şiddette herhangi bir fiziksel şiddet olması gerekmemektedir, ancak kişiye karşı yapılan ve onu zedeleyen, psikolojik olarak yaralayan, zarar veren deneyim çok önemlidir. Bu tür bir yaralanma genel olarak kişiye yüklenen ve çığnemiş değerlerle ilgilidir. Örneğin bir kişinin onurunun çığnemesi, onun irade özgürlüğünü kullanmasına izin verilmediği anlamına gelmektedir. Kişinin bütünlüğüne saldırıdır. Kişiliğinin özgürce gelişmesi, bir dış güç tarafından kısıtlanmıştır. Beyin yıkama, psikolojik şiddetin iyi bilinen bir örneğidir. Bir eğitim durumunun kötüye kullanılması başka bir örnektir. Örneğin bir adam eşine küfürlü lakaplar takıyor, onu küçümsüyor, dalga geçiyor, küçük düşürüyor ve onu histerik bir çöküntüye kışkırtıyor ve bunu kötülemeye devam ederek daha da kötüleştiriyorsa, ona fiziksel olarak dokunulmasa da psikolojik bir şiddet uyguluyor demektir (Degenaar, 1980: 18).

Bireye duygusal olarak zarar veren, psikolojisini bozuma uğratan her türden eylem veya eylemsizlik bu kapsamda ele alınmaktadır. Reddetmek, yalnız bırakmak, aşırı korumak, aşırı hoşgörü göstermek, baskı kurmak, sevgiden ve uyarandan yoksun bırakmak, sürekli eleştirmek, korkutmak, yıldırma, suça yöneltmek, suçlamak, yok saymak, kişiliğine, özelliklerine uygun olmayan beklentiler içerisinde olmak, taraf tutmaya zorlamak gibi davranışlar bu kapsamda değerlendirilmektedir (Koç, 2006: 213; Dönmez, 2010: 6).

Terk etmek, küçük düşürmek, aşağılamak, ilişkinin azaltılması veya kesilmesi veya görmezden gelmek gibi durumlar da psikolojik şiddet ile ilişkilendirilmektedir. Çünkü kişinin psikolojik durumunu hedef almakta ve olumsuz bir şekilde etkilemekte, kötü hissetmesine sebebiyet vermektedir (Kara, 2019: 15).

2.3.2.3. Ekonomik Şiddet

Ekonomik şiddet, istismarcının kurbanın parası ve diğer ekonomik kaynakları veya faaliyetleri üzerinde tam kontrole sahip olduğu durumu ifade etmektedir. Bu şiddet türü genellikle finansal açıdan belirli bir bağlılık ya da evlilik gibi hallerde daha çok yaşanmakta ve genel olarak kadınlara karşı gösterilmektedir. Kadına yönelik ekonomik şiddet, bir erkek istismarcının aile maliyesinin kontrolünü elinde tutması, kadınlara bakılmaksızın paranın nasıl harcanacağına veya biriktirileceğine karar vermesi ve böylece kadınları kişisel ihtiyaçlarını karşılamak için paraya tamamen bağımlı hale getirmesi durumunda ortaya çıkmaktadır (Fawole, 2008: 169).

Ekonomik şiddet, özellikle kadınların üzerinde baskılar, yaptırımlar, tehditler ve bir kontrol şeklinde kullanılan finansal kaynaklar ve para ile ilgili davranışlardır. Bu davranışlar, kadına çalışma izni vermemek, zorla istemediği işte çalıştırmak, işe girmesine ya da iş hayatında ilerlemesine engel olmak, gelirine el koymak, az para vermek, az para ile yapılması olanaklı bulunmayan şeyleri talep etmek, satın almak istediklerini almasına izin vermemek veya para harcama özgürlüğünü sınırlamak gibi çeşitli şekillerde ortaya çıkabilmektedir. Ekonomik şiddet ayrıca yiyecek, giyecek gibi temel ihtiyaçlarını karşılamasına izin vermemek, sağlık hizmetlerine erişimini engellemek, kadının ev ekonomisine katkısını kabul etmemek, ortak miras, mülk konularında ayrımcı davranmak ve boşandıktan sonra da bu davranışları sürdürmek gibi durumları da içerebilmektedir (Riger ve Krieglstein, 2000; Xu vd., 2005; Casique Casique ve Furegato, 2006; Köse ve Beşer, 2007; Çivi vd., 2008; Fawole 2008; Can Gürkan ve Coşar, 2009: 125).

Ekonomik şiddet içerisinde finansal açıdan ihmal ve yoksunluk hususu da yer almaktadır. Buna göre ekonomik açıdan ihmal ve yoksunluk, bilhassa çocuklar, kadınlar ve yaşlı bireylere yönelik olarak gerçekleşen, maddi gereksinimlerden ve kaynaklardan yoksun bırakma, bunların karşılanması hususunda bilinçli bir şekilde ihmal sergileme şeklinde vuku bulmaktadır. Bu, kadınların ekonomik kaynaklardan yoksun bırakılması, ekonomik karar alma süreçlerinde dışlanmaları, ekonomik hususlarda ayrımcılığa maruz kalmalarının yanı sıra ücret eşitsizliği, düşük ücretli işlerde çalıştırılma, ayrımcı uygulamalara maruz kalma gibi durumları da içermektedir. Bir ailede kocanın ailenin tek gelir kaynağı olarak algılanması ve kadının ekonomik hayatının kontrol altına alınması gibi durumları içermektedir. Bu tür şiddet, kadınların ekonomik özgürlüğünü ve bağımsızlığını sınırlamakta ve kadınların

ekonomik olarak güvencesizlik ve yoksulluk içinde yaşamalarına neden olabilmektedir (Garcia-Moreno vd., 2005; Fawole, 2008; Gökkaya, 2014; Yanık vd., 2014; Đurić Kuzmanović ve Pajvančić-Cizelj, 2020).

2.3.2.4. Cinsel Şiddet

DSÖ tarafından yapılan tanımlamaya göre cinsel şiddet, “bir kişinin cinselliğine karşı baskı, yani psikolojik mağdurla ilişkisine bakılmaksızın herhangi bir birey tarafından ev-iş dahil ancak bunlarla sınırlı olmamak üzere herhangi bir ortamda korkutma, fiziksel güç veya zarar verme tehdididir”. Temel olarak, tecavüz ve istenmeyen cinsel temas (failin mağdurla olan ilişkisini hiçe sayarak), kendini savunamayacak durumdaki kişilere yönelik cinsel istismar (zihinsel veya fiziksel engelli yetişkinler ve çocuklar da dahil), zorla bir ilişkiye girmeyi (evlilik ve birlikte yaşama dahil). Doğum kontrolünün veya cinsel yolla bulaşan hastalıklardan korunmanın reddi, zorla kürtaj, zorla fuhuş ve kadınların cinsel bütünlüğüne karşı eylemler buna dahildir (Krug vd., 2002: 149). Cinsel şiddet, herhangi bir cinsel aktivite veya bu aktiviteye yönelik davranışlar, rahatsız edici cinsel içerikli sözler, bir kişiyi kendi rızası dışında başka birisiyle cinsel ilişkiye zorlama veya kişinin rızası olmaksızın cinsel ilişkiye zorlanma (yani, tecavüz) olarak vuku bulabilmektedir. Kimin tarafından gerçekleştirildiği (örneğin, bir kadının kocası olsa bile) veya nerede gerçekleştirildiği gibi faktörler bu noktada önemli değildir (Kara, 2019: 16).

Yukarıda ele alınan bu örneklerin ortak noktası, bunların hepsinin cinsel eylem veya kadın ve erkek cinselliğine yönelik eylemler olması ve hepsinin rızanın açıkça verilmediği veya özgürce verilmediği durumlarda ortaya çıkmasıdır. Cinsel şiddetin çeşitliliği, bir dizi farklı mağdur-fail ilişkisini, bir dizi farklı cinsel eylemi, bir dizi zorlama biçimini ve savunmasızlık bağlamlarını kapsamakta ve bir dizi ortamda ortaya çıkmaktadır. Failler genellikle mağdurların tanıdığı erkekler ve genellikle yakın bir partner veya çocukların cinsel istismarı söz konusu olduğunda güvendikleri bir aile veya toplum üyesidir (Dartnall ve Jewkes, 2013: 4).

Cinsel şiddet yaygın olarak hem bir insan hakları ihlali hem de bir halk sağlığı sorunu olarak kabul edilmektedir. Çeşitli kültürlerde ve topluluk, işyeri, okul ve hatta ev dahil olmak üzere birçok sosyal ortamda ortaya çıkabilmektedir. Ayrıca, cinsel şiddetin olumsuz etkisi mağdurlarla sınırlı değildir; tüm toplulukların refahını etkileyebilmektedir. İstenmeyen gebelik ve hastalıkların (örneğin HIV) bulaşması

dahil olmak üzere üreme ve cinsel sağlık sorunlarını, travma sonrası stres bozukluğu, depresyon gibi sorunları da yaşayabilmektedir (Krug vd., 2002; Chan, 2009: 69).

Cinsel şiddet “mağdur üzerinde yaygın psikolojik ve sosyolojik etkileri olan, son derece olumsuz ve travmatik bir yaşam olayıdır ve genellikle çok çeşitli olumsuz duygulara, utançlara ve “Neden ben?” gibi varoluşsal sorulara yol açabilmektedir.” Mağdur üzerinde çaresizlik veya güçsüzlük gibi duyguları artırmakta, özgüvenlerini etkilemekte ve daha fazla şiddete karşı savunmasız olabileceklerini düşündüren duygular üretmektedir. Kadınlar özelinde cinsel şiddet tedirginliğinin özgürlük ve mesleki olanaklarını sınırlandırması ve uzun vadeli psikolojik durumlarını olumsuz bir şekilde etkilemesi ihtimali doğmaktadır (Kalra ve Bhugra, 2013: 244).

Dolayısıyla cinsel şiddet, fiziksel, üreme ve psikolojik dahil olmak üzere çok sayıda sağlık sonucuna yol açabilmektedir. Bazıları ölümcül olabilirken, sağlıksız davranışlar gibi diğerleri dolaylı olarak şiddet sonucu ortaya çıkabilmektedir. Genel manada tüm bunlar önemli bir sağlık yüküne neden olmakta ve hizmet sağlayıcılar, devlet yetkilileri ve sivil toplum kuruluşları tarafından dikkate alınması gerekmektedir (Jina ve Thomas, 2013: 15).

2.3.3. Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet “mağdurlara ve ailelerine acı ve sefalet yaşatmakta ve dünya çapında toplumların üzerine ağır bir yük bindirmektedir ve çoğu zaman yakın ilişkiler içerisinde ya da birbirini tanıyan insanlar arasında meydana gelen kadına yönelik şiddet, kadınların ve erkeklerin rolleri ve haklarına ilişkin olarak toplumsal uzlaşmaya dayanan toplumsal bir inşadır” (Krahé, 2018: 6).

Kadına karşı şiddetin görülmesi ve tekrar etmesi üzerinde etkili birçok faktörden söz edebilmek mümkünken, asıl kaynağı toplumsal cinsiyet eşitsizliğine dayalı olan ataerkil toplum yapısından kaynaklanan güç dengesizliği arasındaki ilişkidir. Kadına yönelik şiddet, ataerkil düzenin sürdürülmesinde ve yüzyıllardır devam eden güç dengesizliğinin korunmasında en etkili araç olarak kabul edilmektedir. Bu şiddet eylemleri, temel insan haklarına yapılan bir ihlal olarak kabul edilse de, meşru görülmesi bu eylemlerin artmasına neden olmakta ve eşitlik anlayışını geliştirmeyi ve şiddete karşı olmayı zorlaştırmaktadır (Bükecik ve Özkan, 2018: 33).

“Cinsiyet” kavramı, biyolojik cinsiyete odaklanarak kadın ve erkek olmanın vurgusunu yaparken, “toplumsal cinsiyet” kavramı, biyolojik cinsiyete toplumsal bir

boyut kazandırarak ortaya çıkmaktadır. Toplumsal cinsiyet, kişinin toplumda atfedilen bir konumudur ve bireyler bu atfedilmiş statüleri üzerinde her zaman kontrol sahibi değildir. Bu nedenle kadınlar genellikle anne ve eş gibi özelliklerle tanımlanırken, erkekler mesleki unvanlar gibi statülerle tanımlanmaktadır. Eve ekmek getiren, kazanan erkek modeli ile bakım sağlayan anne, ev işlerini yürüten eş modeli, bu görüşün temelini oluşturmaktadır (Demirbilek, 2007: 13; Can, 2013: 205).

Ataerkil bir sistem içerisinde kadınların erkek iktidarının karşısında ikincil bir durumuna gelmesi, aile içerisinde kadınlara karşı yönelik olarak yapılan duygusal, fiziksel, cinsel veya ekonomik şiddet biçiminde yansıma bulabilmektedir (Özateş, 2009: 99).

Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, şiddetin kadınların ve kız çocuklarının toplum içerisindeki ikincil konumu çerçevesinde vuku bulduğunu kabul eden ve bu eşit olmayan güç dengesini korumaya hizmet eden bir terimdir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet, kadınlara yönelik aile içinde meydana gelen şiddeti, kadın sünneti, namus cinayetleri ve coğrafi veya kültürel olarak spesifik taciz, tecavüz, kadın ticareti ve zorla fuhuş dahil olmak üzere çeşitli cinsel şiddet biçimlerini de içermektedir. Toplumsal cinsiyete dayalı şiddet bazı zaman “kadına yönelik şiddet” terimiyle birbirinin yerine kullanılabilir, fakat kadına yönelik şiddet daha spesifik bir tanımlamadır (Coady, 1985: 1-2).

Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sebep olduğu birçok fenomenlerden biri, kadına karşı şiddettir. Cinsiyete dayalı şiddet, sadece bir kadın olduğu için uygulanan veya kadınları orantısız şekilde etkileyen şiddet olarak tanımlanır. Kadınlara yönelik şiddet, coğrafi sınırlara, ekonomik gelişmişlik düzeyine veya eğitim seviyesine bakılmaksızın dünya genelinde ve çeşitli kültürlerde yaygın bir sorundur. Kadına yönelik şiddet, sadece kadınların fiziksel ve psikolojik olarak zarar görmesine neden olmakla kalmayıp aynı zamanda sosyal olarak da gelişmelerini engellemektedir. Bu nedenle, kadına yönelik şiddet önemli bir toplumsal sorundur (Başar ve Demirci, 2015: 41).

Birleşmiş Milletler kadına yönelik şiddet kavramını “kadınlara fiziksel, cinsel veya psikolojik zarar veya ıstırap veren veya verebilecek olan cinsiyete dayalı herhangi bir eylem; ister kamusal ister özel yaşamda meydana gelsin, bu tür eylemlerle tehdit, zorlama veya keyfi olarak özgürlükten yoksun bırakma” biçiminde tanımlamıştır (United Nations General Assembly, 1993). Bu tanımlama, şiddeti zarara neden olan

veya zarar verme potansiyeli olan eylemler olarak tanımlamakta ve “toplumsal cinsiyete dayalı” terimini getirerek cinsiyete dayalı şiddet kavramını, kadınları fiziksel, cinsel ya da psikolojik olarak incitmeyi ya da acı çektirmeyi amaçlayan ve kadınları, kadın oldukları için etkileyen eylem ya da eylemlerle tehdit etme olarak ele almıştır. Bu bağlamda, toplumsal cinsiyete dayalı şiddet genellikle kadına yönelik şiddetle eşanlamlı olarak kullanılmaktadır. Erkekliğin kadınlıktan üstün olduğu sosyokültürel olarak atfedilen nosyonda kökleri olan, fırsatlar ve sorumluluklarda ve kaynaklara erişim ve bunların kontrolünde ayrımcılık olarak tanımlanabilecek toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin bir sonucu olarak kadına yönelik şiddete işaret etmektedir (Krantz ve Garcia-Moreno, 2005: 818). Kadına yönelik şiddet, cinsiyete dayalı şekilde gerçekleştirilen, kadının fiziksel, cinsel ve ruhsal olarak incitilmesine ve zarar görmesine neden olan, toplumda ya da özel hayatında baskılar uygulanmasına ve özerkliklerinin kısıtlanmasına yol açabilen her türlü davranışı kapsamaktadır (Eryılmaz, 2001; Açıkgöz, 2014: 13).

Uygulamada, kadına yönelik şiddet terimi, kadınları hedef alan, cinsiyete göre fiziksel şiddetten kadınların cinsel istismarına kadar uzanan bir dizi suiistimali kapsamaktadır. Terim, töre ve namus cinayetleri gibi coğrafi veya kültürel olarak spesifik taciz ve şiddet biçimlerini ve ayrıca dünya çapında yaygın olan aile içi şiddet ve tecavüz gibi şiddet şekillerini içermektedir (Watts ve Zimmerman, 2002: 1232).

Kadına yönelik şiddet, insanlık tarihinde köklü bir geçmişe sahip olsa da, 20. yüzyılın başlarından itibaren insan hakları ve feminist hareketlerin artan baskısı ile birlikte bu sorunun önlenmesi gerektiği kabul edilmeye başlanmıştır. Evrensel ölçekte çalışmalar yapılmaya başlanmış ve hala devam etmektedir. Ancak, Yıldırım (2016: 89) tarafından belirtildiği gibi, kadına yönelik şiddet hala toplumsal olarak en önemli sorunlardan biri olarak varlığını sürdürmektedir (Akkuş ve Yıldırım, 2018: 1369).

Bugün kadına yönelik şiddet sorunu, kadınların temel insan hakları ve özgürlükleri önünde bir engel teşkil eden toplumsal mahiyetteki bir problemdir. Bu şiddet, kadınları baskı altına almayı ve kadınlar üzerinde üstünlük edinmeyi hedefleyen toplumsal cinsiyet temelli bir olgudur. Toplumsal yapı ve kültürel normlar nedeniyle bu şiddet, toplum tarafından normalleştirilebilmektedir. Kadınların eğitim, istihdam ve karar verme süreçlerine katılımındaki eşitsizlik, kadınların ekonomik ve sosyal kaynaklara erişimini kısıtlamaktadır. Toplumun kadınları şiddete karşı savunmasız hale getiren

koşulları, kadını güçsüzleştirmekte, dezavantajlı konumunu derinleştirmektedir (Acar, 2013: 196; Akkaş ve Uyanık, 2016: 37).

Kadına yönelik şiddete yönelik tutumlar, ayrılmaz bir şekilde kadınlara, toplumsal cinsiyete ve cinselliğe yönelik tutumlara dayanmaktadır ve bunlarla iç içe geçmiş olan konulardır. Başka bir deyişle, kadına yönelik şiddet yargıları daha geniş toplumsal cinsiyet ve cinsellik normları tarafından şekillendirilmektedir. Örneğin, erkeklerin yakın partnerlere uyguladığı şiddetin meşruluğuna ilişkin algılar, erkeklerin evin içerisinde ve yakın ilişkilerde baskınlık kurması ve fiziksel olarak cezalandırma gibi yollarla bu baskın hakimiyeti dayatmaya yönelik bir hakka sahip olması gerekliliği, erkeklerin kontrol edilemez cinsel dürtüye sahip olduğu kabul edilmekte; evliliğin cinsel rızanın bir garantisi olarak görülmektedir ve tüm bunlar toplumsal cinsiyet yargılarına dayandırılan hususlardır (Flood ve Pease, 2009: 128).

Kadına yönelik şiddet, toplumun farklı alanlarında kadınların maruz kaldığı ayrımcılığın bir yansımasıdır. Kadınlar, toplumda cinsiyetlerinden dolayı maruz kaldıkları ayrımcılık, baskı ve şiddet gibi çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmaktadır. Şiddet, kadını baskı altında tutarak özgürlüğünü kısıtlamakta ve baskı altında, ikinci planda hissetmesine neden olmaktadır. Kadınlar eğitim, sağlık, politik, sosyal ve istihdama katılım gibi alanlarda da birçok eşitsizlikle karşı karşıyadır. Bu durum, kadınların toplumun kaynaklarına erişimini engelleyerek savunmasız bir konuma düşmesine yol açmaktadır. Kadınlar kaynaklara erişemediklerinden, şiddet karşısında savunmasız bir hale gelmekte ve bu, kadınların bağımlı hale gelmesine ve şiddeti maruz görmek gibi sindirilmiş sonuçlara neden olabilmektedir (Tekindal vd., 2018: 47-48). Bu da kadına yönelik şiddetin toplumsal açıdan önemli bir sosyal adalet sorunu olduğunu göstermektedir. Bu sorunların çözümü, toplumsal adalet ilkeleri doğrultusunda eşitlik ve insan haklarına saygıyı içeren toplumsal normların ve cinsiyet eşitliğinin yaygınlaştırılması ve korunması ile mümkündür.

Dolayısıyla bu açıdan bakıldığında, sosyal adalet önündeki en önemli engellerden biri de toplumlar için önemli bir sorun olan ve maruz kalan insanlar için adaleti bozan şiddet kavramıdır. Sosyal adalet için önemli bir engeldir çünkü insanların haklarına, gelişimlerine ve güvenliğine zarar vermekte, yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Bu bakımdan şiddet, insanların eşit haklara sahip olması ve fırsatlara erişimi açısından önemli bir engel teşkil etmektedir. Toplum içinde ayrımcılık, dışlanma ve sosyal izolasyonla karşı karşıya kalan dezavantajlı gruplardan biri olarak ele alınan kadınların

karşı karşıya kaldıkları şiddet, bireysel, ailesel ve toplumsal bağlamda sosyal adaletin tesisinde önemli bir takoz konumundadır. Bu açıdan sosyal adalet için mücadelede, şiddetle mücadele etmek çok önemlidir. Bunun için, şiddetin nedenleri anlaşılmalı ve önlenmelidir. Toplumlar, adaletsizlik, yoksulluk, ayrımcılık, cinsiyet eşitsizliği gibi nedenlerle şiddete maruz kalabilmektedir ve bu durum, bu konuların birlikte ele alınmasını önemli kılmaktadır.

Tüm bu bilgiler ışığında, kadına yönelik şiddetin sadece bir toplumsal sorun değil, aynı zamanda sosyal adalet konusunda da önemli bir mesele olduğunu söylemek mümkündür. Çünkü şiddet, kadınların temel insan hak ve özgürlükleri önünde engel oluşturan ve ihlal eden bir problemdir. Kadınların maruz kaldığı şiddet, yaşam, sağlık, gıda-beslenme, eğitim-öğretim, gelişim, toplumsal ve ekonomik hayata katılım gibi yaşamsal haklarını engellediğinden, şiddetin ortadan kaldırılması, sosyal adaletin gerçekleşmesi için gereklidir. Bu hususta sosyal hizmete önemli görevler düşmektedir.

2.3.4. Sosyal Hizmet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet

Onlarca yıldır sosyologlar, kriminologlar, siyaset bilimciler ve psikologlar, tutumları ve davranışları değiştirerek önleme etrafında politikalar, uygulamalar formüle etmek amacıyla mevcut şiddet biçimlerini ve gerekli olan önlemlerin neler olduğunu incelemişlerdir. Sosyal bilimler şiddeti genellikle çözülmesi, kontrol edilmesi ve ortadan kaldırılması gereken bir sorun olarak kavramsallaştırmıştır (Dwyer, 2017: 8).

Ancak kadına yönelik şiddet sorunu, 1970'lerin başlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde ve diğer Batılı ülkelerde feminist hareket yeniden canlanana kadar bilim ve kamu politikasının arka planında kalmıştır. Bu hareketin önemli bir bileşeni, kadınların yaşam deneyimlerini tartışmaları ve kadınlar için daha fazla fırsat ve tatminin önündeki kişisel, yasal ve toplumsal engelleri belirlemeleri olmuştur. Bu tartışmaların bir sonucu olarak, şiddetin kadınların yaşamlarının yaygın bir parçası olduğu ve kadınların mutlu, üretken hayatlar yaşama becerileri üzerinde derinden olumsuz bir etkisi olduğu ortaya çıkmıştır. Sonuç olarak, kadın hareketinin önemli bir politika girişimi, kadına yönelik şiddet konusunda bilinç oluşturmak, ilgili yasa ve politikalarda reform yapmak, kadına yönelik şiddet mağdurlarına hizmet sağlamak ve kadına yönelik şiddeti önleme çabalarını artırmak yönünde olmuştur (Kilpatrick, 2004: 1209-1210).

Özellikle son otuz yılda kadın örgütleri ve bu konuda mücadele veren yapılar, kadına yönelik şiddeti sona erdirmek için anlayış ve eyleme geçme konusunda bir paradigma değişikliği yaratmıştır. Cinsiyete dayalı şiddet bir zamanlar tabu olarak görülürken, gizli kapaklı bir konu olan, aile içerisinde özel sayılan veya çekinilen bir yapı ile sınırlıyken, artık kamu gündeminin bir parçasıdır. Kadın grupları, kadın çalışmacıları ve ağları, kadına yönelik şiddetin yalnızca bir suç olmadığı, diğer taraftan insan haklarına aykırı olduğu konusunda ısrarcı bir tutum sergilemektedir (Fried, 2003: 88).

Sosyal bilimlerin içerisinde sosyal hizmet disiplini de şiddete ilişkin araştırmalar yürüten ve günlük yaşam pratiğinde bilhassa dezavantajlı gruplar bağlamında şiddetle mücadele etme gayreti içerisinde olan bir alandır ve bu konu bir meslek olarak sosyal hizmet mesleğinin önemli bir müdahale alanını oluşturmaktadır.

On yıllardır süren müdahaleye rağmen, kadına yönelik şiddet sorunu tüm dünyada en yaygın insan hakları ihlallerinden birisi olmayı sürdürmektedir. Tahminler toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin büyüklüğünü ortaya koymaktadır: Dünyadaki her üç kadından biri yaşamı boyunca şiddete veya başka bir şekilde istismara uğramıştır ve istismarcı genellikle bir aile üyesi veya başka bir şekilde tanıdığı biridir (Heise vd., 1999). Şiddet aynı zamanda bir halk sağlığı acil durumudur. DSÖ tarafından yayınlanan araştırmaya göre Örgütü (World Health Organization, 2002), tüm kadın cinayetlerinin yaklaşık yüzde 70'i kurbanların erkek partnerleri tarafından işlenmektedir. Kısacası, sosyal ve ekonomik sonuçlar toplumsal cinsiyete dayalı şiddet çok geniş kapsamlıdır. Kesin rakamlara ulaşmak zor olsa da, maliyetlerin yüksek olduğu bilinen bir gerçektir. Kamusal ve özel yaşamda şiddet veya şiddet tehdidi birçok kadını teröriste etmekte ve onları topluluklarının sosyal, ekonomik ve politik gelişimine özgürce ve tam olarak katkıda bulunmaktan alıkoymaktadır. Şiddet, tüm kadınların insan haklarını kullanma yeteneklerini engeller ve kadınların toplumda tam vatandaşlar olarak işlev görme kapasitelerini sınırlamaktadır. Dahası, kadınlar ırkları, kastları, etnik kökenleri, kültürleri veya kimliklerinin diğer bileşenleri nedeniyle hedef olabildikleri gibi, bunlardan tamamen bağımsız olarak toplumsal cinsiyete dayalı şiddet ırk, sınıf, din, yaş, etnik köken, cinsellik, kültür ve coğrafi bölge ayrımlarını aşan bir biçimde, herhangi bir yerde, herhangi bir şekilde herhangi bir kadın, toplumsal cinsiyete dayalı şiddetin kurbanı ve hayatta kalanlarından biri olabilmektedir (Fried, 2003: 91).

Kadına yönelik şiddet tüm dünyada kadınların temel özgürlüklerden yararlanma kabiliyetini baltalayan önemli bir faktör olmaya devam etmekte; hem ciddi bir insan

hakları ihlali hem de tüm toplumlarda kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin aşılmasının önünde büyük bir engel teşkil etmektedir (Heise vd., 2002; Krantz ve Garcia-Moreno, 2005; Ortiz-Barreda ve Vives-Cases, 2013: 61). Bu durum, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de mevcut sosyal sorunların başında gelen bir husustur (Tekindal, Özlem ve Emre, 2018: 45).

Kadın karşı şiddet konusunda sosyal hizmetin öncelikli olarak yasadan kaynaklanan bir takım görev ve sorumlulukları bulunmaktadır. Bunun haricinde sosyal hizmet alanında görevlerini icra eden sosyal çalışma görevlilerinin meslek etiği, anlayışı ve ahlakı gereği de birtakım yükümlülükleri ve görevleri taşıdığını söylemek mümkündür.

T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından şiddete maruz kalındığında ya da herhangi bir şiddet potansiyeline ilişkin bir risk altındayken başvurulabilecek olan valilik, polis merkezleri, sağlık kuruluşları, acil telefon hatları, ihbar merkezleri, danışma veya destek merkezleri, konukevleri gibi kurum ve kuruluşlar sıralanmıştır (T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2023). Şiddete karşı tedbir ve müdahalede T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı’na bağlı olarak ve kolluk kuvvetli ve adli kuvvetler ile işbirliği halinde sosyal hizmet merkezleri ve sosyal çalışma görevlilerine görev ve sorumluluklar yüklenmiştir.

Kadına yönelik şiddetin engellenmesi ve bilhassa müdahale sürecin içerisinde sosyal çalışma görevlileri, sığınma evi, hastane, çocuk yuvası, mahkeme, cezaevi, aile danışma merkezi, okullar gibi yerlerde kadınlara yönelik eşitsizlikleri ve şiddeti kabullenmeyi engelleyici faaliyetlerde bulunmaktadır (Hablemitoğlu, 2013: 1). Ancak tüm bunların yanında sosyal hizmetin, mesleğin ne’i gereği dezavantajlı bireylerin desteklenmesi ve toplum içerisindeki konumlarının adaletle uygun bir biçimde eşit koşullarda yer almasının sağlanmasına yönelik olarak doğal bir yükümlülüğü bulunmaktadır.

Sosyal hizmet profesyonelleri her gün insan hakları ve adalet için mücadele vermekte, dezavantajlı bir konumda olan, dışlanan, baskı altında olan, duyulmayan ve marjinalize edilmiş nüfusların sesini duyurmaya gayret göstermektedir. Bireylerin yaşamlarını iyileştirmeye katkıda bulunmakta ve bunu yaparak toplumu bir bütün olarak iyileştirmeyi amaçlamaktadır (Tulane University School of Social Work, 2021). Tarihsel olarak, sosyal hizmet meslek profesyonellerinin çalışmalarını topluma

hizmet, toplumsal sosyal adalet, insan onuru ve değeri, insan ilişkilerinin önemi, bütünlük ve yeterlilik bağlamında odaklanmış ve yürütmüştür (Forenza ve Eckert, 2018: 17).

Sosyal hizmetin mevcudiyet kaynağını oluşturan dezavantajlı ve risk altındaki topluluklar, esasında sosyal kaynakların haksız yere alıkonulduğu kişiler ve gruplardır. Eşit ve adil bir toplumda yalnızca ayrıcalıklı bir azınlığın değil tüm bireylerin ve grupların tüm kaynaklara, fırsatlara eşit koşullarda, miktarda ve zamanda erişmesi gerekir. Sosyal hizmet etiği ve değerleri, her bireyin haysiyetini ve değerini, farklılıklara saygıyı, sosyal değişimi teşvik etmeyi ve çok kültürlü yetkinliği vurgular. Bütün bunlar adil bir toplumun unsurlarıdır. Özellikle günümüz koşullarında bu anlayış çeşitliliğe, baskıya ve risk altındaki nüfusa eğilmek dahil olmak üzere tüm sosyal hizmet meslek elemanlarının bir sorumluluğu olarak sosyal adalete öncekinden önemli ölçüde daha fazla önem vermeyi gerektirmektedir (Swenson, 1998: 528).

Sosyal hizmetin kapsayıcı ilkeleri, insanın doğuştan gelen değerine ve onuruna saygı, zarar vermeme, çeşitliliğe saygı ve insan haklarını ve sosyal adaleti desteklemektir. İnsan hakları ve sosyal adaletin savunucu olmak ve desteklemek, sosyal hizmet için hem bir motivasyon hem de bir gerekçe niteliği taşımaktadır. Sosyal hizmet mesleği, insan haklarının kolektif sorumluluk ile yürütülmesi gerektiğini kabul etmektedir. Kolektif sorumluluk fikri, insan haklarının ancak insanların birbiri için ve çevre için sorumluluk alması durumunda gerçekleştirilebileceği gerçeğini ve topluluklar içinde karşılıklı eşit ve adaletli ilişkiler yaratmanın önemini vurgulamaktadır. Bu sebeple, sosyal hizmetin ana odağı her düzeydeki insan haklarını savunmak ve insanların iyilik ve haklar için sorumluluk aldığı, insanlar arasında ve insanlar ile çevre arasındaki karşılıklı bağımlılığın farkında olup saygı duyduğu sonuçları kolaylaştırmak ve sosyal adaleti tesis etmektir (International Federation of Social Workers, 2014).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın yöntemine ilişkin detaylar sunulmuştur. Araştırmanın deseni, araştırmanın modeli ve hipotezleri, evreni ve örneklemini, araştırmada kullanılan veri toplama yöntemi, araçları ve Süreci ile verilerin analizi noktasında kullanılan tekniklere ilişkin bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Deseni

Bu araştırma, nicel araştırma yöntemi içerisine dahil olan bir kesitsel ilişkisel tarama metoduna dayanmaktadır. Sosyal bilimler alanında yaygın bir şekilde kullanılagelen ve büyük gruplarla çalışma imkânı sağlayan tarama yöntemi, araştırmacıların bağımsız değişkenler veya faktörler üzerinde herhangi bir manipülasyonu bulunmadığı (Büyüköztürk, 2014: 2), geçmişte olan veya hala mevcut bir durumun, var olduğu şekliyle betimlenmesini amaçlayan araştırma yöntemidir (Karasar, 2012: 79). Tarama yönteminde genel olarak hedef kitleyi oluşturan kişilerin cinsiyet, yaş ve gibi kişisel özellikleriyle bir olguya yönelik mevcut görüşler, düşünceler ve tutumlar tekil veya bazı faktörlerle ilişkili olarak betimlenmektedir (Büyüköztürk, 2014: 2; Mazlum ve Atalay Mazlum, 2017: 5-6). Bu bakımdan bu çalışmada sosyal çalışma görevlileri bağlamında sosyal adalet savunuculuğu ile kadına yönelik şiddet tutumlarının demografik ve mesleki özellikler ışığında tespit edilmesi ve aralarındaki ilişkilerin belirlenmesine ilişkin amacın güdülmesi bakımından bu araştırma deseni içerisine dahil edilebilmektedir.

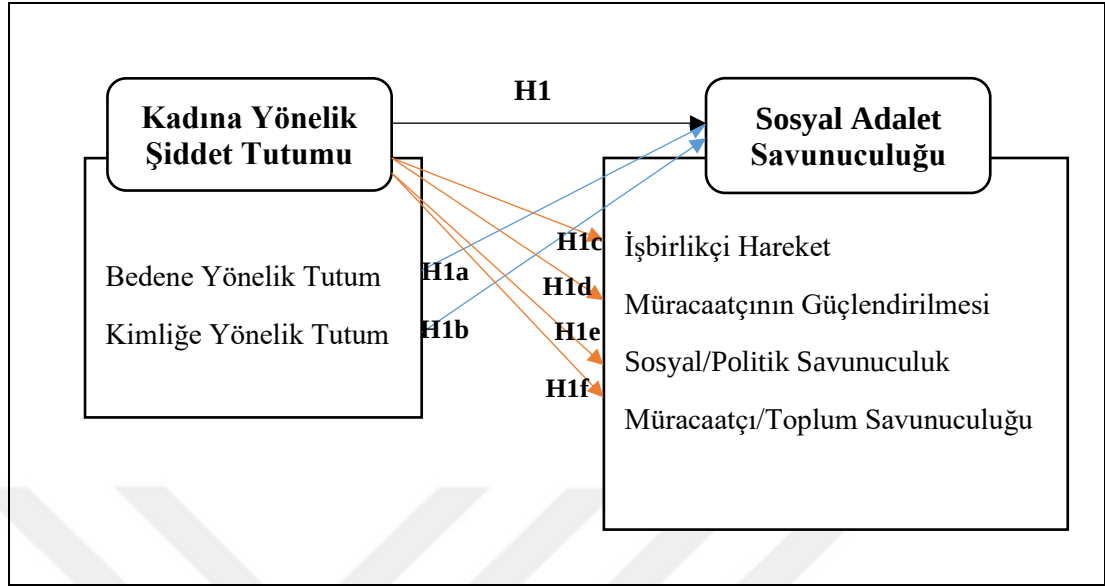
3.2. Araştırmanın Modeli ve Hipotezleri

Araştırmanın kadına yönelik şiddet tutumu ve sosyal adalet savunuculuğu olmak üzere iki temel değişkeni bulunmaktadır. Kadına yönelik şiddet tutumu bedene yönelik tutumlar (fiziksel/cinsel şiddet) ve kimliğe yönelik tutumlar (ekonomik/psikolojik şiddet) olmak üzere iki boyut içermektedir.

Sosyal adalet savunuculuğu değişkeni işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, sosyal/politik savunuculuk ve müracaatçı/toplum savunuculuğu olarak ayrılan dört alt boyut içermektedir.

Araştırma hipotezleri bu iki değişken ve boyutları arasındaki ilişkilere yönelik olarak oluşturulmuştur. Araştırmanın değişkenlerini, değişkenler arasındaki ilişkilerin

yapısını ve oluşturulan hipotezleri temsil eden araştırma modeli Şekil 3.1’de verilmiştir.

Şekil 3.1: Araştırmanın Modeli

Araştırma modelinde görülebileceği üzere, kadına yönelik şiddet tutumu bağımsız, sosyal adalet savunuculuğu bağımlı değişken olarak ele alınarak boyutları ile birlikte ilişkisel bir yapıda şu hipotezlerin test edilmesi hedeflenmiştir:

H₁. Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğu arasında ilişki vardır.

H_{1a}. Kadına yönelik şiddet tutumunun bedene yönelik tutum boyutu ile sosyal adalet savunuculuğu arasında ilişki vardır.

H_{1b}. Kadına yönelik şiddet tutumunun kimliğe yönelik tutum boyutu ile sosyal adalet savunuculuğu arasında ilişki vardır.

H_{1c}. Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğunun işbirlikçi hareket boyutu arasında ilişki vardır.

H_{1d}. Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğunun müracaatçının güçlendirilmesi boyutu arasında ilişki vardır.

H_{1e}. Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğunun sosyal/politik savunuculuk boyutu arasında ilişki vardır.

H_{1f}. Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğunun müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutu arasında ilişki vardır.

3.3. Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Bir araştırma süreci içerisinde, araştırma problemi, model ve hipotezlerine uygun araştırma yönteminin tespit edilmesinden sonra, araştırma evrenini belirlenmesi ve bu evren içerisinde örneklem seçilmesi aşamasına gelinmektedir. Evren, araştırılan konuyu oluşturan elemanların bütünüdür (Arık, 1992). Araştırma sonuçlarının genellenmek istendiği elemanların bütünüdür (Karasar, 2012). Gerçekte tüm evrenin kullanılması mümkün olmamakla birlikte gereksizdir. Bu nedenle örnekleme yöntemine başvurularak örneklem belirlenebilmektedir. Örneklem, “evreni temsil etmek için çeşitli teknikler ve belirli kurallar çerçevesinde evren içerisinde seçilen ve üzerinde inceleme yapılan gruptur. Örnekleme bir süreç olup, bir çalışmada evreni temsil edecek bireylerin belirlenmesidir.” Bu surette örneklem içerisinde yer alan bireyler bir evrendeki büyük grupları temsil edebilmektedir (Yener ve Gül, 2007: 395-396). Bu bilgiler ışığında bu araştırmanın hedef evreni, aktif olarak görevde bulunan, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yayınlanan 2013 tarih ve 28554 sayılı Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği’ne göre (Resmî Gazete, 2013) sosyal çalışma görevlisi olarak sayılan tüm çalışanlardır. Bu mesleki tanımlama, psikolojik danışmanlık ve rehberlik, psikoloji, sosyoloji, çocuk gelişimi, sosyal hizmet alanlarında eğitim veren kurumlardan mezun meslek mensuplarını kapsamakta olup, araştırma evrenine bu gruplar dahil olmaktadır. Bu meslek mensupları içerisinde özel sektörde görev yapan ve kamu sektöründe görev yapan sosyal çalışma görevlileri dahildir. Ancak, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ya da ilgili kurum-kuruluşlar tarafından bu popülasyona dahil olan mensup sayısına ilişkin bir istatistiki bilgi yer almamaktadır.

Böyle bir durumda, literatürde yaygın bir biçimde kabul görmüş olan araştırmada Cochran (1977: 81), “Örneklem büyüklüğünü belirlemenin bir yöntemi, araştırma için en önemli kabul edilen maddeler için güvenilirlik ve hata paylarını belirlemektir” yaklaşımını öne sürmüştür. Bu hesaplamalar tamamlandığında, araştırmacı ölçeklendirilmiş, sürekli değişkenler için daha küçük n’lerden ikili veya kategorik değişkenler için daha büyük n’lere kadar değişen bir dizi n’e sahip olabilecek ve örneklem büyüklüğü olarak kullanabilecektir. Araştırmacı, örnekleme kararlarını bu verilere dayanarak vermelidir (Bartlett vd., 2001: 43). Bir araştırmacının güvenilirlik (alfa) düzeyini a priori olarak .05 olarak belirlediği, orantılı bir değişken kullanmayı planladığı, kabul edilebilir hata düzeyini %5 olarak belirlediği ve ölçeğin standart

sapmasını .5 olarak tahmin ettiği varsayıldığında, buna karşılık gelen t değeri 1,96 olacak ve süreksiz değişkenler için örneklem formülüne uygulandığında şu şekilde örneklem hesaplanabilecektir (Bartlett vd., 2001: 44):

$$n_0 = \frac{t^2 \cdot p \cdot q}{d^2} = \frac{(1,96)^2 \cdot 0,5 \cdot 0,5}{0,05^2} = \frac{3,8416 \times 0,25}{0,0025} = 384$$

Sosyal bilimler alanında yapılan nicel araştırmalar çerçevesinde, araştırmanın evrenini oluşturan popülasyonun çok büyük olması ya da tam olarak listelenememesi halinde, %95 güven aralığı ve %5 hata toleransı ile 384 örneğin yeterli ve geçerli olduğu kabul edilmektedir (Sekaran, 2003). Buna göre 384 örneklem büyüklüğü evreni temsil edebilme yeteneğine sahip kabul edilmektedir (Baştürk ve Taştepe, 2013). Krejcie ve Morgan (1970) gibi yazarlar, popülasyon 1.000.000 gibi büyük bir popülasyon olduğunda dahi, gerekli olan örneklem büyüklüğünün 384 olduğunu ve bu örneğin evreni temsil edebileceğini kabul etmişlerdir (Rahi, 2017: 3).

Krejcie ve Morgan (1970), örneklem büyüklüğünü belirlemek için yukarıda yer alan formüle ilişkin bir tablo oluşturmuştur (Tablo 3.1). Krejcie ve Morgan (1970), bu hesaplamayı kullanarak, popülasyon arttıkça örneklem boyutunun azalan bir oranda (plato) arttığını ve sonunda 380'den biraz fazla vakada sabit kaldığını belirtmektedir. Bu tablo esasında formül ile elde edilecek sonuçları yansıtmakta ve örneklem belirlemede kolaylık sağlamaktadır. Krejcie ve Morgan'a (1970) göre, örneğin 9.000 tüketicinin görüşlerini temsil etmek için gereken örneklem büyüklüğünü bilmek istenirse, tabloda n=9.000 olarak arama yapılarak, bu örnekteki örneklem büyüklüğünün 368 olduğunun görüleceğini belirtmektedir. Tablo, tanımlanmış (sonlu) büyüklükteki herhangi bir popülasyona uygulanabilmektedir (Hill, 1998: 5-6).

Tablo 3.1: Sonlu Bir Popülasyonda Gerekli Örnek Büyüklüğü

N - n	N - n	N - n	N - n	N - n
10 - 10	100 - 80	280 - 162	800 - 260	2800 - 338
15 - 14	110 - 86	290 - 165	850 - 265	3000 - 341
20 - 19	120 - 92	300 - 169	900 - 269	3500 - 346
25 - 24	130 - 97	320 - 175	950 - 274	4000 - 351
30 - 28	140 - 103	340 - 181	1000 - 278	4500 - 354
35 - 32	150 - 108	360 - 186	1100 - 285	5000 - 357
40 - 36	160 - 113	380 - 191	1200 - 291	6000 - 361
45 - 40	170 - 118	400 - 196	1300 - 297	7000 - 364
50 - 44	180 - 123	420 - 201	1400 - 302	8000 - 367
55 - 48	190 - 127	440 - 205	1500 - 306	9000 - 368
60 - 52	200 - 132	460 - 210	1600 - 310	10000 - 370
65 - 56	210 - 136	480 - 241	1700 - 313	15000 - 375
70 - 59	220 - 140	500 - 217	1800 - 317	20000 - 377
75 - 63	230 - 144	550 - 226	1900 - 320	30000 - 379
80 - 66	240 - 148	600 - 234	2000 - 322	40000 - 380
85 - 70	250 - 152	650 - 242	2200 - 327	50000 - 381
90 - 73	260 - 155	700 - 248	2400 - 331	75000 - 382
95 - 76	270 - 159	750 - 254	2600 - 335	100000 - 384

Kaynak: Krejcie ve Morgan (1970: 608); Hill (1998: 6)

Tabloda görüldüğü gibi, bu araştırmanın evreni göz önüne alındığında en az 384 katılımcıdan veri elde edilmesinin yeterli olacağı anlaşılmaktadır. Bu surette örnekleme yöntemine karar verilmesi gerekmektedir.

Örnekleme yöntemleri içerisinde olasılıklı örnekleme yöntemlerine başvurabilmek için örneklemin seçileceği evrene ait tam bir listeye ihtiyaç vardır (Kılıç, 2013: 45). Bu araştırma kapsamında evrene ilişkin olarak bu liste elde edilemediğinden olasılıksız örnekleme yöntemleri içerisinde sosyal bilimlerde en yaygın kullanılan yöntemlerden biri olan uygun örnekleme yöntemine başvurulmuştur. Uygun örnekleme erişilmesi basit, elde mevcut ve araştırmaya dahil olmak isteyen gönüllüler üzerinden yürütülen bir örnekleme yöntemidir (Christensen, Johnson ve Turner, 2015; Yıldız, 2017: 430). Bu bilgiler ışığında, uygun örnekleme çerçevesinde erişilmiş olan en az 384 sosyal çalışma görevlisi katılımcıya erişmek amaçlanmıştır.

3.4. Araştırmanın Veri Toplama Yöntemi, Araçları ve Süreci

Araştırmada, nicel araştırma yöntemine dayalı olarak birincil veri toplamak üzere anket yöntemine başvurulmuştur. Anket yöntemleri içerisinde online yöntemine dayalı olarak veri elde etmek üzere anket formu oluşturulmuştur. Bu anket formu toplam üç kısımdan oluşmuştur. İlk bölümde demografik ve mesleki bilgi formu yer almaktadır. İkinci bölümde kadına yönelik şiddet tutum ölçeğinin ifadeleri yer almakta, üçüncü bölümde ise sosyal adalet savunuculuğu ölçeğinin ifadeleri bulunmaktadır. Anket formunda yer alan bu bölümlerin içeriğine dair bilgiler aşağıda başlıklar halinde sunulmuştur.

3.4.1. Demografik ve Mesleki Bilgi Formu

Katılımcılara iletilen anket formunun ilk kısmında yanıtlayıcı meslek mensuplarının cinsiyetleri, medeni durumları, yaşları ve eğitim durumlarından oluşan demografik bilgileri ölçmeyi amaçlayan sorular bulunmaktadır. Yine bu bölüm içerisinde katılımcı sosyal çalışma görevlilerinin mesleki özelliklerini tespit etmek üzere meslek dalı ve mesleki kıdem soruları yöneltilmiştir.

3.4.2. Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği

Kanbay vd. (2017) tarafından bireylerin kadına yönelik şiddet tutumlarını belirlemek üzere geliştirilmiş olan İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği'dir. Ölçekte bedene yönelik tutumlar (fiziksel/cinsel şiddet) ve kimliğe yönelik tutumlar (ekonomik/psikolojik şiddet) olmak üzere iki boyut yer almaktadır. İlk boyut 16 ifadeden oluşmakta (ilk 16 ifade), ikinci boyut 14 ifadeden oluşmaktadır (sonraki 14 ifade). Bu ölçek de ilk ölçekle tutarlı şekilde 7'li Likert esasına dayalı olarak "Kesinlikle Doğru Değil=1" ile "Kesinlikle Doğru=7" şeklinde tasarlanmış ve katılımcılara bu şekilde yanıtlamaları üzere iletilmiştir. Ölçekte alınan yüksek puanlar kadına yönelik şiddeti mazur görmeye işaret ederken, düşük puanlar kadına yönelik şiddete karşı olumsuz tutuma, yani mazur görmemeye işaret etmektedir. Çalışmada Cronbach alfa katsayısı birinci boyut için $\alpha=.80$, ikinci boyut için $\alpha=.83$ ve ölçeğin toplamı için $\alpha=.86$ olarak tespit edilmiştir.

3.4.3. Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği

Bu ölçek Dean (2009) tarafından geliştirilen Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeğinin Türkiye için Bayoğlu Serpen, Duyan ve Uğurluoğlu Aldoğan (2014) tarafından yapılmış olan uyarlamasıdır. Sosyal adalet savunuculuğu açısından gereken becerilerin

nicel olarak ölçülmesi için kullanılan bir ölçektir. Ölçek toplam 43 ifadeden oluşmaktadır. Ölçeğin kullanımındaki amaç, sosyal adalet savunuculuğu için gerekli olan becerilerin niceliksel olarak ölçülmesine imkân tanıyarak, sosyal hizmet meslek mensuplarının müracaatçılar için savunuculuğun ön planda bulunduğu hallerdeki yetkinliklerini tahmin etmeyi kolaylaştırmaktır. Ölçek işbirlikçi hareket (1, 5, 8, 9, 10, 13, 15, 19, 20, 21, 25, 26, 29, 34, 37, 40, 42), müracaatçının güçlendirilmesi (2, 18, 23, 27, 28, 30, 32, 33, 35), sosyal/politik savunuculuk (3, 6, 7, 11, 14, 22, 24, 36), müracaatçı/toplum savunuculuğu (4, 16, 17, 31, 38, 39, 41) olmak üzere dört boyut içermektedir. İfadelerde katılımcıların 7’li Likert esasına dayalı olarak “Kesinlikle Doğru Değil=1” ile “Kesinlikle Doğru=7” arasındaki bir skalada görüşlerini bildirmeleri talep edilmektedir. Ölçekte 4, 6, 11, 12, 16, 17, 24, 38, 39, 41 ve 43 numaralı ifadeler ters kodlanmıştır. Ölçekte sahip olunan yüksek puanlar, sosyal adalet savunuculuğunun gerçekleştirilmesine ilişkin yüksek ilgi ve çabaya; düşük puanlarsa düşük ilgi ve çabaya işaret etmektedir. Ölçeğin güvenilirliğini gösteren Cronbach alfa katsayıları bakımından orijinal çalışmada işbirlikçi hareket için $\alpha=,89$; müracaatçının güçlendirilmesi için $\alpha=,76$; sosyal/politik savunuculuk için $\alpha=,79$; müracaatçı/toplum savunuculuğu için $\alpha=,71$; ölçek toplamındaysa $\alpha=,92$ düzeyinde güvenilirlik söz konusudur (Bayoğlu Serpen, Duyan ve Uğurluoğlu Aldoğan, 2014).

3.4.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplama süreci başlamadan önce, araştırmanın etik açıdan uygunluğunun tespit edilmesine yönelik olarak İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu’na başvurulmuştur. Kurulun 28.02.2023 tarihli 2023/02 sayılı toplantısında değerlendirilerek araştırmanın etik açıdan uygun olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir (Sayı: E-20292139-050.01.04-48568). Alınan etik kurul onayı tezin ekler kısmında sunulmuştur (Ek-2).

Araştırmanın anket formu Google Forms online anket platformuna entegre edilmiş ve burada üretilen davet linki örnekleme dahil olan katılımcılara iletilmiştir. Araştırmanın gerçekleştirilme sebebi, araştırmaya ilişkin temel bilgi ile birlikte, ankete katılımın gönüllük esasına dayalı olduğu bilgisi verilmiş ve katılımcılardan ankete başlamadan önce gönüllü onam alınmıştır. Anket formları bu surette doldurulabilmiştir.

Bu kapsamda 22.03.2023-23.05.2023 tarihleri arasında gerçekleştirilen veri toplama sürecinde toplam 402 katılımcının yanıtına erişilmiş, sağlıklı bir biçimde

doldurulmamış olduğu anlaşılan 8 anket formu araştırma kapsamı dışında bırakılmıştır. Araştırmanın nihai verilerini 394 sosyal çalışma görevlisi katılımcıdan elde edilen yanıtlar oluşturmuştur. Platformda toplanmış olan yanıtlar Microsoft Excel dosyası biçiminde indirilerek, gerekli kodlamalar yapılmak suretiyle SPSS 24 programına aktarılmıştır.

3.5. Verilerin Analizinde Kullanılan Teknikler

Anketler yoluyla elde edilen veriler, SPSS 24 İstatistik yazılımında kodlanmış ve çözümlenmiştir. Yazılımda öncelikle toplanan verilere ilişkin olarak güvenilirlik analizi gerçekleştirilerek Cronbach alfa katsayıları hesaplanmıştır. Geerliliğın tespit edilmesinde Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayıları değ erlendirilmiştir. Verilerin normal dağ ılımının tespit edilmesine ilişkin olarak Kolmogorov-Smirnov Testi kapsamında elde edilen değ erler incelenmiştir. Katılımcıların demografik ve mesleki özelliklerinin dağ ılımını belirlemek üzere frekans analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma leklerine alınan yanıtlar itibarıyla ortaya çıkan tanımlayıcı istatistikler frekans analizi ışığında değ erlendirilmiştir. Demografik ve mesleki özelliklerin araştırma değ işkenleri bağ lamında istatistiksel olarak anlamlı farklılık gösterip gstermediğ inin tespit edilmesinde fark testlerinden yararlanılmıştır. Son olarak araştırmada ortaya atılan hipotezlerin testi noktasında korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Çalışmanın bu bölümünde nicel araştırma neticesinde elde edilen veriler ışığında yapılan istatistiksel analizler kapsamında elde edilmiş olan bulgular paylaşılmıştır. Bu çerçevede öncelikle güvenilirlik, geçerlilik ve normallik bulguları verilmiş, demografik ve mesleki bulgular ile tanımlayıcı istatistikler sunulmuştur. Demografik ve mesleki özelliklere ilişkin yapılan fark testleri ve araştırma hipotezlerinin test edilmesine yönelik olarak gerçekleştirilen korelasyon analizi sonunda erişilen bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Güvenilirlik, Geçerlilik ve Normallik

Nicel araştırma kapsamında yürütülen anket uygulaması sonucunda erilmiş olan veriler SPSS programında kodlanıp ölçek boyutlarına göre ifadeler tasnif edilmiştir. Anket platformunda tüm soruların yanıtlanması zorunlu olarak işaretlenmiş olduğundan veri setinde kayıp veri (missing value) yer almamaktadır. Ayrıca ifadeler içerisinde ters kodlanmış olan ifadeler düzenlenmiştir. Bu adımlardan sonra veri setinde ilk olarak elde edilen verinin ölçek ışığında güvenilirliğinin tespit edilmesine ilişkin analiz yürütülmüştür. Buna göre, Kadına Yönelik Şiddet Tutumu altında yer alan bedene yönelik tutumlar ve kimliğe yönelik tutumlar; Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği altında yer alan işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi, sosyal/ politik savunuculuk ve müracaatçı/ toplum savunuculuğu boyutlarının her biri için Cronbach's Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Örneklemden toplanan verilerin ölçüm yeterliliğini tespit etmek üzere Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayıları hesaplanmıştır. Bu değerlendirmeler ışığında, yapılan analizler sonucunda erişilen bulgular Tablo 4.1'de verilmiştir.

Tablo 4.1: Ölçek ve Boyutların Cronbach's Alpha ve KMO Katsayıları

Ölçekler/ Boyutlar	İfade Sayısı	Cronbach's Alpha Katsayısı	KMO Katsayısı
Kadına Yönelik Şiddet Tutumu	30	.944	.911
Bedene yönelik tutumlar	16	.910	.863
Kimliğe yönelik tutumlar	14	.943	.915
Sosyal Adalet Savunuculuğu	41	.978	.967
İşbirlikçi hareket	17	.957	.954
Müracaatçının güçlendirilmesi	9	.915	.928
Sosyal/politik savunuculuk	8	.924	.910
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	7	.902	.881

Tablo 4.1 her bir ölçek ve boyutlar için ifade sayılarını, hesaplanan Cronbach's Alpha katsayılarını ve KMO katsayılarını göstermektedir. Cronbach's Alpha en yaygın kullanılan güvenilirlik ölçülerinden birisidir ve bir testin veya ölçeğin iç tutarlılığının ölçüsünü sağlamaktadır (Cronbach, 1951). Genel itibarıyla 0 ile 1 arasında değer alan Cronbach's Alpha katsayısının 0.7'den büyük olması kabul edilebilir güvenilirlikte olduğuna işaret etmektedir. Yüksek bir Alpha seviyesi, ölçekteki ifadelerin yüksek düzeyde güvenilir olduğuna işaret etmektedir (Lavrakas, 2008; Shresta, 2021: 5). KMO katsayısı da benzer şekilde 0 ile 1 arasında değişmektedir. 0.80 ile 1 arasındaki KMO değerleri örneklemin ölçüm için yeterli olduğunu göstermektedir. KMO katsayısı 0.70 ile 0.79 arasındaki ise orta düzeydedir ve kabul edilebilirdir (Shresta, 2021: 6). Buna göre, tüm ölçekler ve boyutların Cronbach's Alpha katsayıları bakımından yüksek düzeyde güvenilirlik gösterdiğini söylemek mümkündür. Benzer şekilde tüm ölçekler ve boyutların KMO katsayıları da yüksek düzeylerde gerçekleşmiştir. Bu durum, araştırmada elde edilen veri setinin ölçekler ışığında güvenilir ve ölçümlenebilir olduğuna kanaat getirmeye uygun görülmektedir. Bu itibarla ölçekler ve boyutlar için normal dağılım analizine geçilmiş ve bu kapsamda Kolmogorov-Smirnov katsayıları değerlendirilmiştir. Elde edilen sonuçlar Tablo 4.2'de verilmiştir.

Tablo 4.2: Ölçek ve Boyutların Normal Dağılım Ölçüleri

Ölçekler/ Boyutlar	Kolmogorov-Smirnov Testi	
	İstatistik	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutumu		
Bedene yönelik tutumlar	.366	.000
Kimliğe yönelik tutumlar	.302	.000
Sosyal Adalet Savunuculuğu		
İşbirlikçi hareket	.102	.000
Müracaatçının güçlendirilmesi	.131	.000
Sosyal/politik savunuculuk	.114	.000
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	.153	.000

Tablo 4.2’de normal dağılıma ilişkin olarak gerçekleştirilmiş olan test sonuçları, istatistik değeri ve p değeri olarak sunulmuştur. İstatistikte normal dağılım varsayımının test edilmesi standart istatistiksel analizlerin çoğu için esas olup çözümlerde yönlendiricidir (Genceli, 2007: 360). Normal dağılımın değerlendirilmesinde sıklıkla Kolmogorov-Smirnov Testi kullanılmaktadır. Bu testte dağılım normale sonuçların anlamlı çıkmaması beklenmektedir ($p > 0.05$ olmalıdır). Elde edilen p değerinin 0.05 düzeyinden yüksek olması dağılımın normalliğine işaret ederken, düşük olması ise normal dağılım varsayımının karşılanmadığını göstermektedir (Uysal ve Kılıç, 2021: 223). Buna göre, testlerinin istatistiksel değerleri tamamında $p = .000$ düzeyindedir. Elde edilen p değerleri 0.05’ten küçük olduğundan ötürü, bu durum, bu ölçek boyutlarının normal dağılım göstermediğine işaret etmektedir. Bu sonuç, normal dağılım varsayımının göz önünde bulundurulması gerektiği parametrik testler açısından ele alındığında, varsayım karşılanmamış olduğundan parametrik olmayan analiz yöntemlerinin kullanılması gerektiğini göstermektedir. Bu sonuçtan hareketle, fark testlerinde parametrik olmayan yöntemlere başvurulmuştur.

4.2. Demografik ve Mesleki Bulgular

Nicel araştırmanın örnekleme dahilinde araştırmanın verisini oluşturan katılımcıların sahip olduğu demografik özellikler ve mesleki özelliklerin belirlenmesine ilişkin olarak frekans analizi gerçekleştirilmiştir.

Yapılan frekans analizi sonucunda elde edilen frekans ve yüzdelik dağılımlar Tablo 4.3'te sunulmuştur.

Tablo 4.3: Örneklemenin Demografik ve Mesleki Özelliklerinin Dağılımı

		f	%
Cinsiyet	Kadın	252	64.0
	Erkek	142	36.0
	Toplam	394	100.0
Medeni Durum	Bekar	256	65.0
	Evli	138	35.0
	Toplam	394	100.0
Yaş	18-24	51	12.9
	25-31	241	61.2
	32-40	68	17.3
	41 ve üzeri	34	8.6
	Toplam	394	100.0
Eğitim Durumu	Lisans	273	69.3
	Yükseköğrenim	121	30.7
	Toplam	394	100.0
Mesleki Kıdem	1 yıl veya daha az	73	18.5
	2-3 yıl	143	36.3
	4-10 yıl	143	36.3
	11 yıl ve üzeri	35	8.9
	Toplam	394	100.0

Tablo 4.3, araştırmanın örneklemini oluşturan katılımcıların demografik ve mesleki özelliklerinin frekans analizi sonuçlarını göstermektedir. Araştırmaya katılan toplam 394 katılımcının cinsiyet dağılımı incelendiğinde, katılımcıların %64'ü (252 kişi) kadın, %36'sı (142 kişi) ise erkektir. 18-23 yaş aralığında 51 kişi (%12.9), 24-30 yaş aralığında 241 kişi (%61.2), 31-39 yaş aralığında 68 kişi (%17.3), 40 ve üzeri yaş aralığında ise 34 kişi (%8.6) bulunmaktadır. Katılımcıların eğitim durumlarına göre dağılımı incelendiğinde, %69.3'ü (273 kişi) lisans mezunu, %30.7'si (121 kişi) ise yükseköğrenim mezunudur. Araştırmaya katılan katılımcıların mesleki kıdemlerine göre dağılımı incelendiğinde, %18.5'i (73 kişi) 1 yıl veya daha az süredir çalışmakta, %36.3'ü (143 kişi) 2-3 yıl, %36.3'ü (143 kişi) 4-10 yıl, %8.9'u (35 kişi) ise 11 yıl ve üzeri süredir meslekte çalışmaktadır.

4.3. Tanımlayıcı İstatistikler

Araştırmada ele alınan her iki ölçek ve ölçeklerin boyutları için frekans analizi kapsamında hesaplanmış olan ortalama, standart sapma ve varyans olmak üzere tanımlayıcı istatistiki değerler Tablo 4.4'te verilmiştir.

Tablo 4.4: Ölçek ve Boyutların Tanımlayıcı İstatistikleri

Ölçekler/ Boyutlar	Ort.	S.S.	Varyans
Kadına Yönelik Şiddet Tutumu	1.22	.43762	.192
Bedene yönelik tutumlar	1.08	.24804	.062
Kimliğe yönelik tutumlar	1.37	.72286	.523
Sosyal Adalet Savunuculuğu	5.58	.98928	.979
İşbirlikçi hareket	5.65	1.01398	1.028
Müracaatçının güçlendirilmesi	5.86	.94905	.901
Sosyal/politik savunuculuk	4.94	1.36170	1.854
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	5.82	.96435	.930

Ort.= ortalama değer; **S.S**= Standart Sapma değeri

Tablo 4.4'te sunulan tanımlayıcı istatistikler, araştırmada kullanılan ölçeklerin ve boyutlarının merkezi eğilim, dağılım ve değişkenlik özelliklerini göstermektedir. Kadına Yönelik Şiddet Tutumu ortalaması 7 üzerinden 1.22, standart sapma 0.43762 ve varyans 0.192 düzeyindedir ve oldukça düşük ortalamaya sahiptir. Bedene yönelik tutumlar ve kimliğe yönelik tutumlar benzer şekilde düşük düzeydedir. Bu sonuçlar, katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumlarının 7'li Likert esasına dayalı ölçek üzerinden değerlendirildiğinde düşük düzeyde olduğunu göstermektedir. Ölçekte alınan yüksek puanlar kadına yönelik şiddeti mazur görmeye işaret ederken, düşük puanlar kadına yönelik şiddete karşı olumsuz tutuma, yani mazur görmemeye işaret etmektedir (Kanbay vd., 2017). Bu bakımdan meslek elemanı katılımcıların kadına şiddete karşı olumsuz bir tutum içerisinde olduklarını söylemek mümkündür.

Sosyal Adalet Savunuculuğu ortalaması 5.58, standart sapma 0.98928 ve varyans 0.979 düzeyindedir. En yüksek ortalama 5.86 ortalama değer ile müracaatçının güçlendirilmesi iken, en düşük ortalama 4.94 ortalama değer ile sosyal/politik savunuculuk boyutunda gerçekleşmiştir. Verilerin ortalama etrafında daha az değişkenlik gösterdiği ve daha homojen olduğu görülmektedir. Ölçekte elde edilen yüksek puanlar, sosyal adalet savunuculuğu konusunda yüksek ilgiye ve çabaya; düşük

puanlarsa düşük ilgi ve çabaya işaret etmektedir (Bayoğlu Serpen vd., 2014). 7’li Likert esasında dayalı olarak bu ortalamalar ele alındığında, araştırma örneklemini oluşturan meslek elemanı katılımcıların yüksek düzeyde sosyal adalet savunuculuğu gösterdiklerini söylemek mümkün görölmektedir. Diğer bir ifade ile bu istatistikler, katılımcıların sosyal adalet savunuculuğu alanında yüksek bir tutuma sahip olduğunu göstermektedir.

4.4. Fark Testleri

Araştırma örneklemine dahil olan katılımcıların sahip olduğu demografik özellikler ve mesleki özelliklerin, araştırmada ele alınan ölçekler ve boyutlar bakımından istatistiksel olarak anlamlı gruplar arası istatistiksel ortalama farklılığı gösterip göstermediğine ilişkin olarak fark testleri gerçekleştirilmiştir. Bu testlerde, normal dağılım varsayımı karşılanmadığı için parametrik olmayan testlere başvurulmuştur. Parametrik olmayan testlerin kullanıldığı bu analiz sürecinde, cinsiyet, medeni durum ve eğitim durumu gibi değişkenler iki kategorili olduğu için Mann-Whitney U testi kullanılmıştır. Bu test, iki bağımsız grubun ortalamaları arasındaki farklılığı değerlendirmek için kullanılan bir testtir. Yaş, meslek dalı ve mesleki kıdem ikiden fazla kategori içerdiğinden dolayı Kruskal-Wallis testlerinden yararlanılmıştır. Bu test de yine ortalama farklılıklarını değerlendiren, ancak ikiden fazla kategori söz konusu olduğunda kullanılan bir testtir. Bu çerçevede, anket formunda yer alan ve yukarıda sunulmuş olan sıralamaya göre cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, meslek dalı ve mesleki kıdem sıralamasını izleyerek yapılan fark analizleri sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Tablo 4.5: Cinsiyet Değişkeni Mann-Whitney U Testi

Ölçek/ Boyut	Cinsiyet	n	Ort.	z	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutumu	Kadın	252	161.57	-8.692	.000*
	Erkek	142	261.26		
Bedene yönelik tutumlar	Kadın	252	163.46	-10.062	.000*
	Erkek	142	257.90		
Kimliğe yönelik tutumlar	Kadın	252	167.09	-7.406	.000*
	Erkek	142	251.47		
Sosyal Adalet Savunuculuğu	Kadın	252	201.58	-.947	.344
	Erkek	142	190.26		
İşbirlikçi hareket	Kadın	252	203.31	-1.350	.177
	Erkek	142	187.19		
Müracaatçının güçlendirilmesi	Kadın	252	204.49	-1.626	.104
	Erkek	142	185.10		
Sosyal/politik savunuculuk	Kadın	252	199.80	-.535	.593
	Erkek	142	193.42		
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	Kadın	252	197.82	-.073	.941
	Erkek	142	196.94		

Tablo 4.5, cinsiyet değişkenine göre ölçek veya boyutlardaki ortalamalardaki kadın ve erkek katılımcılar arasındaki farklılıkların ele alındığı Mann-Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir. Mann-Whitney U testi kullanılarak her bir ölçek ve boyut için p değeri hesaplanmıştır. P değeri, iki cinsiyet grubu arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olup olmadığını belirlemek için kullanılmakta olup, $p \leq .050$ değeri istatistiksel olarak anlamlı bir fark olduğuna, bu değerın üzerine ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmadığına işaret etmektedir. Buna göre, kadına yönelik şiddet tutumu açısından kadın katılımcılar ($n=252$) için ortalama 161.57, erkek katılımcılar ($n=142$) için ise ortalama 261.26 olarak bulunmuştur. Mann-Whitney U testi sonucunda, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir ($z=-8.692$, $p=.000$). Bu sonuç, erkek katılımcıların kadınlara yönelik şiddet tutumlarının kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum bedene yönelik tutumlar ($z=-10.062$, $p=.000$) ve kimliğe yönelik tutumlar ($z=-7.406$, $p=.000$) boyutlarında da benzer şekilde ortaya çıkmıştır. Kadınların ortalamaları daha düşük olmuştur.

Sosyal adalet savunuculuğu ölçeğinde kadın katılımcılar ($n=252$) için ortalama 201.58, Erkek katılımcılar ($n=142$) için ise ortalama 190.26 olarak bulunmuştur. Mann-Whitney U testi sonucunda, cinsiyetler arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-0.947$, $p=.344$). Sosyal adalet savunuculuğunun alt boyutlarında da yine istatistiksel olarak anlamlı fark görülmemektedir. Bu bakımdan cinsiyet, sosyal adalet savunuculuğu bakımından belirleyici bir faktör olmamıştır.

Tablo 4.6: Medeni Durum Değişkeni Mann-Whitney U Testi

Ölçek/ Boyut	Medeni Durum	n	Ort.	z	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutumu	Bekar	256	186.82	-2.642	.008*
	Evli	138	217.32		
Bedene yönelik tutumlar	Bekar	256	193.23	-1.291	.197
	Evli	138	205.42		
Kimliğe yönelik tutumlar	Bekar	256	186.87	-2.648	.008*
	Evli	138	217.22		
Sosyal Adalet Savunuculuğu	Bekar	256	204.37	-1.631	.103
	Evli	138	184.76		
İşbirlikçi hareket	Bekar	256	203.26	-1.368	.171
	Evli	138	186.82		
Müracaatçının güçlendirilmesi	Bekar	256	205.59	-1.925	.054
	Evli	138	182.49		
Sosyal/politik savunuculuk	Bekar	256	204.95	-1.769	.077
	Evli	138	183.68		
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	Bekar	256	202.44	-1.174	.240
	Evli	138	188.34		

Tablo 4.6, medeni durum değişkenine göre farklı ölçek veya boyutlardaki değişkenlerin bekar ve evli katılımcılar arasındaki farklılıkları göstermektedir. Kadına Yönelik şiddet tutumu bakımından bekar katılımcılar (n=256) için ortalama 186.82, Evli katılımcılar (n=138) için ise ortalama 217.32 olarak bulunmuştur. Mann-Whitney U testi sonucunda, medeni durumlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (z=-2.642, p=.008). Bu sonuç, evli katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumlarının bekar katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bedene yönelik tutumlar boyutu bakımından medeni durumlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmezken (z=-1.291, p=.197), kimliğe yönelik tutumlar bakımından medeni durumlar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (z=-2.648, p=.008). Bu sonuç, evli katılımcıların kimliğe yönelik tutumlarının bekar katılımcılara göre daha yüksek olduğunu göstermektedir.

Sosyal adalet savunuculuğu bakımından bekar katılımcılar (n=256) için ortalama 204.37, evli katılımcılar (n=138) için ise ortalama 184.76 olarak bulunmuştur. Mann-Whitney U testi sonucunda, medeni durumlar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (z=-1.631, p=.103). Bu sonuç, sosyal adalet savunuculuğu alanında medeni durumlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Sosyal adalet savunuculuğunun alt boyutlarında da tamamı p anlamlılık düzeyinin üzerinde yer almaktadır ve dolayısıyla istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç ortaya çıkmamıştır. Medeni durum, sosyal adalet savunuculuğu bakımından belirleyici bir faktör olmamıştır.

Tablo 4.7: Yaş Değişkeni Kruskal-Wallis Testi

Ölçek/ Boyut	Yaş	n	Ort.	Ki-Kare	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutumu	18-24	51	233.70	48.686	.000*
	25-31	241	170.39		
	32-40	68	208.23		
	41 ve üzeri	34	268.88		
Bedene yönelik tutumlar	18-24	51	251.73	99.010	.000*
	25-31	241	168.13		
	32-40	68	197.97		
	41 ve üzeri	34	278.38		
Kimliğe yönelik tutumlar	18-24	51	215.13	31.921	.000*
	25-31	241	175.37		
	32-40	68	208.83		
	41 ve üzeri	34	260.25		
Sosyal Adalet Savunuculuğu	18-24	51	206.07	3.682	.298
	25-31	241	199.59		
	32-40	68	201.24		
	41 ve üzeri	34	162.35		
İşbirlikçi hareket	18-24	51	203.17	3.776	.287
	25-31	241	201.12		
	32-40	68	198.40		
	41 ve üzeri	34	161.50		
Müracaatçının güçlendirilmesi	18-24	51	194.48	6.056	.109
	25-31	241	205.77		
	32-40	68	191.23		
	41 ve üzeri	34	155.97		
Sosyal/politik savunuculuk	18-24	51	220.86	5.933	.115
	25-31	241	194.13		
	32-40	68	208.60		
	41 ve üzeri	34	164.12		
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	18-24	51	189.18	2.852	.415
	25-31	241	201.13		
	32-40	68	204.84		
	41 ve üzeri	34	169.60		

Tablo 4.7, yaş değişkenine göre ele alınan ölçek veya boyutlardaki örneklem ortalamalarının yaş grupları arasındaki farklılıkları göstermektedir. Kruskal-Wallis testi kullanılarak her bir ölçek veya boyut için Ki-Kare istatistiği ve p değeri hesaplanmıştır.

Farklı yaş gruplarına sahip katılımcılar arasında kadına yönelik şiddet tutumu ölçeğinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (Ki-Kare=48.686, p=0.000). Yaş grupları arasında yapılan post-hoc analizlerle hangi grupların farklı olduğu belirlenmiştir. Buna göre, kadına yönelik şiddet tutumu açısından 41 yaş ve üzeri grupta yer alan katılımcıların daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve diğer

gruplardan anlamlı şekilde ayrıştıkları görülmektedir. Bu durum bu ölçeğin alt boyutlarında da benzer bir durum arz etmiş ve bu yaş grubunun ortalamaları yüksek olmuştur.

Sosyal adalet savunuculuğu bakımından farklı yaş gruplarına sahip katılımcılar arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir (Ki-Kare=3.682, $p=0.298$). Elde edilen bu bulgu, yaş grupları arasında sosyal adalet savunuculuğu alanında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Burada 41 yaş ve üzerinde diğer gruplara göre düşük ortalamalar görölse de bu durum istatistiksel olarak anlamlı olmadığından değerlendirme dışındadır.

Tablo 4.8: Eğitim Durumu Değişkeni Mann-Whitney U Testi

Ölçek/ Boyut	Eğitim Durumu	n	Ort.	z	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutumu	Lisans	273	197,67	-.047	.962
	Yükseköğrenim	121	197,11		
Bedene yönelik tutumlar	Lisans	273	196,68	-.274	.784
	Yükseköğrenim	121	199,36		
Kimliğe yönelik tutumlar	Lisans	273	197,50	.000	.999
	Yükseköğrenim	121	197,50		
Sosyal Adalet Savunuculuğu	Lisans	273	192,46	-1.320	.187
	Yükseköğrenim	121	208,88		
İşbirlikçi hareket	Lisans	273	192,10	-1.414	.157
	Yükseköğrenim	121	209,68		
Müracaatçının güçlendirilmesi	Lisans	273	194,38	-.819	.413
	Yükseköğrenim	121	204,54		
Sosyal/politik savunuculuk	Lisans	273	192,31	-1.360	.174
	Yükseköğrenim	121	209,21		
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	Lisans	273	194,00	-.917	.359
	Yükseköğrenim	121	205,39		

Tablo 4.8, eğitim durumu değişkenine göre araştırmada ele alınan ölçek veya boyutlardaki ortalama değerlerin lisans ve yükseköğrenim mezunu katılımcılar arasındaki farklılıkların test edildiği Mann-Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir. Kadına yönelik şiddet tutumu bakımından lisans mezunu katılımcılar ($n=273$) için ortalama 197.67, yükseköğrenim mezunu katılımcılar ($n=121$) için ise ortalama 197.11 olarak bulunmuştur. Mann-Whitney U testi sonucunda, eğitim durumu grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-0.047$, $p=0.962$). Bu sonuç, kadına yönelik şiddet tutumu bakımından lisans mezunu ve yükseköğrenim mezunu katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Alt boyutlarda da istatistiksel olarak anlamlı bir sonuç doğmamıştır.

Sosyal adalet savunuculuğu bakımından lisans mezunu katılımcılar (n=273) için ortalama 192.46, yükseköğrenim mezunu katılımcılar (n=121) için ise ortalama 208.88 olarak bulunmuştur. Mann-Whitney U testi sonucunda, eğitim durumu grupları arasında anlamlı bir fark olmadığı görülmektedir ($z=-1.320$, $p=0.187$). Bu sonuç, sosyal adalet savunuculuğu bakımından lisans mezunu ve yükseköğrenim mezunu katılımcılar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığını göstermektedir. Yine bu ölçeğin alt boyutlarında da istatistiksel olarak anlamlı olmayan sonuçlar meydana gelmiştir. Dolayısıyla burada da eğitim durumu belirleyici olmamıştır. Her iki ölçek ve tüm alt boyutlarda eğitim durumu anlamlı bir değişken olarak ortaya çıkmamıştır.

Tablo 4.9: Mesleki Kıdem Değişkeni Kruskal-Wallis Testi

Ölçek/ Boyut	Mesleki Kıdem	n	Ort.	Ki-Kare	p
Kadına Yönelik Şiddet Tutumu	1 yıl veya daha az	73	218.55	15.261	.002*
	2-3 yıl	143	182.79		
	4-10 yıl	143	187.99		
	11 yıl ve üzeri	35	252.56		
Bedene yönelik tutumlar	1 yıl veya daha az	73	217.61	32.658	.000*
	2-3 yıl	143	188.43		
	4-10 yıl	143	179.15		
	11 yıl ve üzeri	35	267.57		
Kimliğe yönelik tutumlar	1 yıl veya daha az	73	219.85	11.896	.008*
	2-3 yıl	143	182.89		
	4-10 yıl	143	190.12		
	11 yıl ve üzeri	35	240.74		
Sosyal Adalet Savunuculuğu	1 yıl veya daha az	73	225.64	7.416	.060
	2-3 yıl	143	181.80		
	4-10 yıl	143	200.56		
	11 yıl ve üzeri	35	190.46		
İşbirlikçi hareket	1 yıl veya daha az	73	226.86	7.669	.053
	2-3 yıl	143	182.21		
	4-10 yıl	143	199.76		
	11 yıl ve üzeri	35	189.49		
Müracaatçının güçlendirilmesi	1 yıl veya daha az	73	222.05	6.291	.098
	2-3 yıl	143	186.94		
	4-10 yıl	143	201.28		
	11 yıl ve üzeri	35	174.00		
Sosyal/politik savunuculuk	1 yıl veya daha az	73	232.36	10.212	.017*
	2-3 yıl	143	180.06		
	4-10 yıl	143	197.44		
	11 yıl ve üzeri	35	196.29		
Müracaatçı/toplum savunuculuğu	1 yıl veya daha az	73	200.21	1.823	.610
	2-3 yıl	143	188.75		
	4-10 yıl	143	206.25		
	11 yıl ve üzeri	35	191.86		

Tablo 4.9, mesleki kıdem değişkenine göre araştırmada ele alınmış olan ölçek veya boyutlardaki örneklem ortalama değerlerinin farklı kıdem grupları arasındaki farklılıklarını belirlemek amacıyla gerçekleştirilen Kruskal-Wallis testi sonucunda elde edilen bulguları yansıtmaktadır. Tabloda yer alan değerler incelendiğinde, farklı mesleki kıdem gruplarına sahip katılımcılar arasında kadına yönelik şiddet tutumu ölçeğinde anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (Ki-Kare=15.261, $p=0.002$). Kıdem grupları arasındaki bu farklılığın belirlenmesi noktasında yapılan post-hoc analizinde 11 yıl ve üzerinde kıdeme sahip olan katılımcıların daha yüksek ortalama değerlere sahip olduğu ve diğer gruplardan anlamlı şekilde ayrıştığı görülmektedir. 1 yıl veya daha az sürede mesleki deneyime sahip olan katılımcıların diğer iki gruba göre, yani 2-3 yıl ve 4-10 yıl arasında göre daha yüksek ortalama değerler arz ettiği dikkat çekmektedir. Bu bakımdan düşük mesleki kıdem ile yüksek mesleki kıdemde yüksek ortalama değerler bulunması göze çarpmaktadır. Bu durum, bu ölçeğin alt boyutlarına da sirayet etmiş ve benzer bir durum ortaya çıkmıştır.

Farklı kıdem gruplarına sahip katılımcılar arasında sosyal adalet savunuculuğu ölçeğinde istatistiksel anlamlı bir fark bulunmadığı görülmektedir (Ki-Kare=7.416, $p=0.060$). P değeri 0.05'ten büyük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı bir farklılıktan söz etmek mümkün değildir. Bu durum bu ölçeğin işbirlikçi hareket, müracaatçının güçlendirilmesi ve müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutlarında da benzer bir durum arz etmiş ve istatistiksel olarak anlamlı bir fark meydana gelmemiştir. Ancak bu ölçeğin yalnızca sosyal/politik savunuculuk boyutunda farklı mesleki kıdem gruplarına sahip katılımcılar arasında anlamlı bir fark olduğu görülmektedir (Ki-Kare=10.212, $p=0.017$). Kıdem grupları arasındaki bu farklılığa ilişkin olarak yapılan post-hoc analizinde 1 yıl veya daha az kıdeme sahip olan katılımcıların daha yüksek ortalama değere sahip oldukları, diğer bir bakış açısıyla bu konuda daha fazla çaba göstermeye eğilimli olduğu görülmektedir.

4.5. Araştırma Hipotezlerinin Test Edilmesi

Çalışmanın bu kısmında araştırma hipotezlerinin testine yer verilmiştir ve çalışmada ortaya atılan hipotezlerin istatistiksel olarak değerlendirilmiş ve elde edilen sonuçlar sunulmuştur. Bu aşamada öncelikle araştırmada ele alınan iki değişken olan kadına yönelik şiddet tutumu ve sosyal adalet savunuculuğunun ve bu değişkenlerin alt boyutlarının arasındaki ilişkilerin yönünü ve gücünü belirlemeye yönelik olarak korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir.

Korelasyon analizi, “değişkenlerin bağımlı ya da bağımsız olması dikkate alınmaksızın aralarındaki ilişkinin yönü ve gücünü tespit etmek amacıyla yararlanılan istatistiksel yöntemdir”. Bu kapsamda Spearman korelasyon katsayısı (r) kullanılmaktadır. Bu katsayı -1 ile +1 değişen değerler almaktadır. Katsayının eksi değerler alması negatif ilişkiye, artı değerler alması doğru orantılı ilişkiye işaret etmektedir. Katsayı 1’e yaklaştıkça ilişkinin gücü artmaktadır. Kesin sınırlar olmamakla beraber 0.50’nin altındaki korelasyon zayıf, 0.50-0.70 aralığı orta, 0.70 ve üzeri güçlü korelasyon ilişkisini temsil etmektedir (Durmuş vd., 2013: 143:144). Gerçekleştirilmiş olan korelasyon analizi sonucunda elde edilen bulgular Tablo 4.10’da paylaşılmıştır.

Tablo 4.10: Korelasyon Analizi

	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Kadına Yönelik Şiddet Tutumu	1							
2. Bedene yönelik tutumlar	.686**	1						
3. Kimliğe yönelik tutumlar	.976**	.564**	1					
4. Sosyal Adalet Savunuculuğu	-.164**	-.142**	-.156**	1				
5. İşbirlikçi hareket	-.167**	-.152**	-.155**	.973**	1			
6. Müracaatçının güçlendirilmesi	-.194**	-.191**	-.180**	.901**	.883**	1		
7. Sosyal/ politik savunuculuk	-.153**	-.088	-.156**	.901**	.828**	.699**	1	
8. Müracaatçı/ toplum savunuculuğu	-.138**	-.152**	-.127**	.868**	.835**	.828**	.678**	1

** Korelasyon $p < 0.01$ düzeyinde istatistiksel olarak anlamlı (çift kuyruk)

Tablo 4.10, değişkenler arasındaki korelasyon ilişkilerini gösteren bir korelasyon analizi sonuçlarını göstermektedir. Tablodaki ** sembolü, korelasyon katsayısının istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermektedir. Bu durumda, $p < 0.01$ anlamlılık düzeyinde korelasyonun mevcut olduğu söylenebilmektedir. Buna göre;

Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğu ve alt boyutları arasında negatif korelasyonlar bulunduğu görülmektedir. Araştırmanın temel değişkenleri olan kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğu arasında $r = -.164$ düzeyinde anlamlı ilişki bulunmaktadır. Bedene yönelik tutumlar ile sosyal/ politik savunuculuk arasındaki $-.088$ düzeyindeki ilişki negatif bir ilişki olmakla beraber

istatistiksel olarak anlamlı değildir. Diğer tüm değişken ve boyutlar arasında birbirine yakın ölçülerde anlamlı negatif ilişkiler bulunmaktadır. Tüm bu ilişkiler güç açısından değerlendirildiğinde zayıf korelasyon ilişkilerinden söz edebilmek mümkündür. Bu durum, değişkenler arasında negatif ilişkiler bulunduğunu, ancak bu ilişkilerin zayıf olduğunu göstermektedir. Bu sonuçlar ışığında araştırmada ortaya atılmış olan hipotezlerin desteklenme/ desteklenmeme durumuna ilişkin bir özet aşağıda verilmiştir.

- **H₁.** Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğu arasında ilişki vardır. **(Desteklendi)**
- **H_{1a}.** Kadına yönelik şiddet tutumunun bedene yönelik tutum boyutu ile sosyal adalet savunuculuğu arasında ilişki vardır. **(Desteklendi)**
- **H_{1b}.** Kadına yönelik şiddet tutumunun kimliğe yönelik tutum boyutu ile sosyal adalet savunuculuğu arasında ilişki vardır. **(Desteklendi)**
- **H_{1c}.** Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğunun işbirlikçi hareket boyutu arasında ilişki vardır. **(Desteklendi)**
- **H_{1d}.** Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğunun müracaatçının güçlendirilmesi boyutu arasında ilişki vardır. **(Desteklendi)**
- **H_{1e}.** Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğunun sosyal/politik savunuculuk boyutu arasında ilişki vardır. **(Desteklendi)**
- **H_{1f}.** Kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğunun müracaatçı/toplum savunuculuğu boyutu arasında ilişki vardır. **(Desteklendi)**

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA VE DEĞERLENDİRME

İnsan onuru, insan hakları ve sosyal adaleti en yüksek öncelikleri olarak belirleyen sosyal hizmet, insani değerlerin hayata geçirilmesi ile karakterize edilen bir meslektir. İnsan hakları ve sosyal adalet ilkeleri, sosyal hizmet uygulamasında açıkça temel kabul edilmektedir. Sosyal adalet, toplumsal engellere, eşitsizliklere ve adaletsizliklere meydan okuyarak sağlanmaktadır. Buna marjinal ve risk altındaki grupların dahil edilmesini kolaylaştırmak; insan haklarının teşvik edilmesi; insanların savunmasız konumlarda kalmasına izin veren politikalar ve yapısal koşullardaki değişiklikleri savunmak; ve çeşitliliğe saygıyı teşvik etmek dahildir (Chu, Tsui ve Yan, 2009: 287). Sosyal hizmet profesyonelleri, çeşitli kapsamdaki farklı alanlarda toplumu oluşturan tüm insanlar için hak, adalet ve fırsat eşitliği arayışı içerisinde. Sosyal hizmetin sosyal adalet gündemini ilerletmenin önemli bir yolu ise sosyal adalet savunuculuğudur (Cox, Tice ve Long, 2017: 58).

Siyaset felsefesi kapsamında hazırlanmış olan en mühim kitaplardan biri olarak kabul edilen “Theory of Justice (Bir Adalet Kuramı)” kitabının yazarı ve önemli bir sosyal adalet araştırmacısı Amerikalı filozof John Rawls (1971), özgürlükçü ve faydacı görüşleri eşitlik temelinde harmanlayarak sosyal adalet teorilerine büyük bir katkı yapmıştır. Bazı insanların zorluklarının daha büyük bir ortak yararla haklı gösterilemeyeceğini ileri sürmüştür. Rawls, John Locke, Jean-Jacques Rousseau ve Thomas Hobbes geleneğinde bir toplum sözleşmesi teorisini olarak sosyal adalet kavramını Kantçı ahlaki gelenekle bütünleştirerek, her insanın ahlaki olarak eşit ve saygıyı hak eden bir birey kabul edilmesi gerektiğini savunmuştur (Wakefield, 1988: 196-197). Rawls’un görüşleri, uzun süredir devam eden sosyal hizmet değerleri için titiz bir felsefi argüman sağlamıştır. Rawls (1971) bu hususta temel iki ilke geliştirmiştir: (1) Temel özgürlükler eşit olmalıdır çünkü adil bir toplumdaki vatandaşlar eşit haklara sahip olmalıdır; (2) her kişi için fırsat ve sosyal kaynaklar eşitliği olmalıdır. En kötü durumda olanlara fayda sağlamadıkça, kaynaklardaki eşitsizliklere izin verilmemelidir (Van Soest, 1995: 1811). Sosyal kaynakların çoğunlukla doğası gereği ekonomik olduğu düşünülür, ancak Rawls’un analizi ekonomik olmayan unsurlara da uygulanabilmektedir. Wakefield (1988: 194), özellikle, Rawls’un analizinin, sosyal kurumların yapısı ve insanların birbirlerine nasıl tepki verdiği ile yakından bağlantılı olan özsaygı gibi bazı psikolojik özelliklerin,

adaletin meydana getirdiği bir tür sosyal fayda olduğunu ima ettiğini belirtmiştir. Bu da adil bir dağıtım girişimi gerektirmektedir. Eğer öyleyse, bu tür psikolojik iyilikler kazandırmayı amaçlayan psikoterapi tarzı müdahaleler, adalet odaklı bir meslekte ayrılmaz bir rol oynayacaktır. Bu yaklaşımın, sosyal hizmet mesleğini ve onun farklı faaliyetlerini anlamlandırma gücüne sahip olduğu düşünülmektedir. Sosyal hizmetin, ekonomikten psikolojiğe tüm çeşitleriyle yoksunluğu hafifletmekle uğraşan bir meslek olarak tasavvur edilebildiği düşünüldüğünde; sosyal hizmet mesleğini icra eden profesyonellerin, adaletle ilgili herhangi bir iyilikte sosyal asgari düzeyin altına düşen kişileri tespit etmesi ve bu asgari düzeyde kabul edilebilir düzeyin üzerine çıkmalarına yardımcı olmak için müdahale etmesi gerektiği açıktır (Swenson, 1998: 529).

Eşitlik, haklar ve sosyal adalet sosyal hizmet disiplini ve mesleğinin değerlerini oluşturan temel kavramlardır. Sosyal hizmetin temel hedefinin bireylerin ve toplulukların sosyal refahını artırmak, tüm insanlar için ortak bir refah sisteminde buluşturmak olduğu düşünüldüğünde, toplum içerisinde dezavantajlı bir durumda olan müracaatçıların kaynaklardan, fırsatlardan ve haklardan faydalanmasını hedefleyen bu yapının ancak sosyal adalet altında var olabileceğini öngörmek zor olmayacaktır (Çoban Kaynak, 2017: 257).

Sosyal adalet ve eşitlik uygulama ilkeleri uluslararası düzeyde sosyal hizmet etik kodlarında yer almaktadır (Asquith, Clark ve Waterhouse, 2005; Aotearoa New Zealand Association of Social Workers, 2013; Collins ve Wilkie, 2010). Uluslararası Sosyal Hizmet Okulları Birliği ve Sosyal Hizmet Uzmanları Federasyonu, “insan hakları ve sosyal adalet ilkelerinin sosyal hizmetin temeli olduğunu” iddia etmektedir (Sewpaul ve Jones, 2005: 218). Dünyanın her yerinde sosyal hizmet meslek elemanları sosyal adaleti uygulamaya, sosyal hizmet eğitimcileri sosyal adaleti öğretmeye ve sosyal hizmet öğrencileri adalet odaklı uygulamayı öğrenmeye teşvik edilmeye çalışılmaktadır. Örneğin Sosyal Hizmet Eğitimi Konseyi (CSWE), Eğitim Politikası ve Akreditasyon Standartları (CSWE, 2015) aracılığıyla, sosyal hizmet öğrencilerinin insan hakları ve sosyal adalet konusunda yeterlilik kazanmaları gerektiğini ileri sürmektedir. Yayınladıkları standartta “... baskıcı yapısal unsurları ortadan kaldırmak için tasarlanmış stratejileri anlamak sosyal mallar, haklar ve sorumlulukların adil bir şekilde dağıtılmasının ve medeni, siyasi, çevresel, ekonomik, sosyal ve kültürel insan haklarının korunmasının önündeki engeller” biçiminde ifadeye yer vermektedir (CSWE, 2015). Amerika Birleşik Devletleri’nde sosyal hizmet uzmanlarının

profesyonel bir kuruluğu olan Uluslararası Sosyal Hizmet Uzmanları Birliği (NASW) Etik Kurallarının (NASW, 2008) önsözü, sosyal hizmet meslek elemanlarının sosyal adalet karşısındaki rolünü açıklığa kavuşturmaktadır. Buna göre sosyal hizmet meslek elemanları, müracaatçılarla birlikte ve onlar adına sosyal adaleti ve sosyal değişimi teşvik etmekle yükümlüdür. Burada adı geöen müracaatçı terimi, kapsayıcı olarak bireyleri, aileleri, grupları, kuruluşları ve toplulukları ifade etmek için kullanılmaktadır. Bu kapsamda sosyal hizmet meslek elemanları kültürel ve etnik çeşitliliğe duyarlıdır ve ayrımcılığa, baskıya, yoksulluğa ve diğer sosyal adaletsizlik biöimlerine son vermeye çalışır. Bu faaliyetler doğrudan uygulama, topluluk örgütlenmesi, denetim, danışma, istişare yönetimi, savunuculuk, sosyal ve politik eylem, politika geliştirme ve uygulama, eğitim, araştırma ve değerlendirme şeklinde olabilmektedir (NASW, 2008: 1; Harrison, VanDeusen ve Way, 2016: 258-259).

Sosyal adalet önündeki en önemli engellerden biri de toplumlar için önemli bir sorun olan ve maruz kalan insanlar için adaleti bozan şiddet kavramıdır. Sosyal adalet için önemli bir engeldir öünkü insanların haklarına, gelişimlerine ve güvenliğine zarar vermekte, yaşamlarını olumsuz etkilemektedir. Bu bakımdan şiddet, insanların eşit haklara sahip olması ve fırsatlara erişimi açısından önemli bir engel teşkil etmektedir. Toplum içinde ayrımcılık, dışlanma ve sosyal izolasyonla karşı karşıya kalan dezavantajlı gruplardan biri olarak ele alınan kadınların karşı karşıya kaldıkları şiddet, bireysel, ailesel ve toplumsal bağlamda sosyal adaletin tesisinde önemli bir takoz konumundadır. Bu açıdan sosyal adalet için mücadelede, şiddetle mücadele etmek çok önemlidir. Bunun için, şiddetin nedenleri anlaşılmalı ve önlenmelidir. Toplumlar, adaletsizlik, yoksulluk, ayrımcılık, cinsiyet eşitsizliği gibi nedenlerle şiddete maruz kalabilmektedir ve bu durum, bu konuların birlikte ele alınmasını önemli kılmaktadır.

şiddet, tahakküm ve boyun eğdirmenin üretilmesinde, sürdürülmesinde ve meşrulaştırılmasında kilit bir faktördür. İnsanlar genellikle birbiriyle ilişkili, birlikte oluşturucu ve birbirini karşılıklı olarak pekiştiren toplumsal ve bireysel düzeylerde var olan çok sayıda şiddet biöimine maruz kalmaktadır. Bu, özellikle kadına yönelik şiddetle ilgili olarak geçerlidir. Gündelik şiddet biöimleri ve günlük bir gerçeklik olarak şiddet, çeşitli bağlamlarda gözlemlenmekte, ancak farklı yöntemler, failler ve gündemler aracılığıyla ortaya çıkmaktadır. Kadına yönelik şiddet, dünya genelinde cinsiyet eşitsizliğinin göze çarpan bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Kadının öncelikle veya kısmen kadın olmasına bağlı olarak (kadın tarafından bilinen veya

bilinmeyen), gruplar veya bireyler tarafından kadına verilen her türlü fiziksel, cinsel, psikolojik, duygusal, mali veya sosyal zararı kapsamaktadır (Gill vd., 2016: 1).

Onlarca yıldır sosyologlar, kriminologlar, siyaset bilimciler ve psikologlar, tutumları ve davranışları değiştirerek önleme etrafında politikalar formüle etmek amacıyla mevcut şiddet biçimlerini incelemişlerdir. Sosyal bilimler şiddeti genellikle çözülmesi, kontrol edilmesi ve ortadan kaldırılması gereken bir sorun olarak kavramsallaştırmaktadır (Dwyer, 2017: 8).

Şiddeti sona erdirmeye hedefi yaygın olarak kabul edilmektedir. Bu, kadınlara yönelik toplumsal cinsiyete dayalı şiddeti içermektedir, ancak bunlarla sınırlı değildir. Şiddeti azaltmak ve sona erdirmek, toplumsal cinsiyet boyutlarına dikkat etmeyi gerektirir, bu da hem “toplumsal cinsiyet” hem de “şiddet” kavramlarına ihtiyaç duyulduğu anlamına gelmektedir. Ancak bunlar, farklı teorik çerçevelerden yararlanan çeşitli yorumlarla tartışmalı kavramlardır. Şiddetin sona ermesine katkıda bulunmak sosyal hizmet çalışmalarının ve disiplinin temel konularından biridir. Şiddetin farklı zamanlarda ve farklı yerlerde, gruplarda, politika rejimlerinde ve sosyal oluşumlarda neden daha yüksek veya daha düşük olduğu gibi açıklamaları test edecek verilerin yanı sıra, şiddete ilişkin görüşlerin, eğilimlerin, tutum ve davranışların tespitini de önemli kılmaktadır. Bu konuda anketler en önemli veri toplama araçlarından biri olarak, anketlerde toplanan verilerin, sorgulanan toplumsal cinsiyet ve şiddet kavramlarına ilişkin çıkarımların elde edilmesinde önemli görülmektedir (Walby ve Towers, 2017: 11-12).

Kadına yönelik şiddet, kadınların yaşam hakkı, eşitlik, özgürlük, güvenlik ve saygınlık gibi temel insan haklarını ve özgürlüklerini ihlal ettiği ve kadınların güçsüz ve savunmasız durumda olmasına sebebiyet verdiği için, kadına yönelik şiddet, toplumsal cinsiyet eşitliği ve adalet açısından büyük bir engel olarak kabul edilmektedir. Şiddet, kadınların bu haklardan yararlanmalarını engellemekte ve onların sosyal hayatta eşit bir konuma sahip olmalarını zorlaştırmaktadır. Kadınların toplumda aktif bir şekilde yer almalarını engellemekte ve sosyal adalet açısından bir adaletsizlik doğurmaktadır. Bu nedenle sosyal adalet ile kadına yönelik şiddetin yakın ilişkili kavramlar olduğunu ve bu konudaki tutumların ilişkili olabileceğini ileri sürmek mümkün görülmektedir.

Gerek sosyal adalet gerekse kadına yönelik şiddetle ilgili tutumlar, şiddetin uygulanmasında, mağdurların mağduriyete tepkilerinde ve kadına yönelik şiddete toplum tepkilerinde rol oynamaktadır. Tutumlar, haklı olarak, kadına yönelik şiddeti önlemeyi amaçlayan toplum eğitimi kampanyalarının ve kurum-kuruluşlarının da ana hedefi olmaktadır. Bununla birlikte, kadına yönelik şiddete yönelik tutumları şekillendiren faktörlerin koordineli bir şekilde incelenmesi nispeten azınlıkta kalmaktadır (Flood ve Pease, 2009: 125). Bu bağlamda, bu konular ile ilişkili olarak ilgili çeşitli aktörlerin tutumlarını, görüşlerini, eğilimlerini belirleyen ve inceleyen çalışmaların sorunların çözümüne ilişkin sahaya dönük ve literatüre dönük önemli bir katkı sunma potansiyeli taşıdığını söylemek mümkündür.

Bu görüşler ışığında bu çalışma temel olarak kadına yönelik şiddet ile sosyal adalet savunuculuğu kavramlarını birlikte ele almış ve sosyal hizmet alanında faaliyet gösteren meslek mensuplarının bu konudaki görüşlerinin tespit edilmesi ve bu iki kavram arasındaki ilişkilerin araştırılmasını amaç edinmiştir. Bu amaç doğrultusunda nicel araştırma yöntemi içerisine dahil olan bir kesitsel ilişkisel tarama metoduna dayalı olarak veri elde etmek üzere kullanılan online anket formları vasıtasıyla birincil verilere başvurulmuştur. 2013 tarih ve 28554 sayılı Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği'ne göre (Resmî Gazete, 2013) sosyal çalışma görevlisi olarak sayılan 394 meslek mensubu katılımcının yanıtlarına uygun örnekleme yöntemiyle ulaşılmıştır. Kanbay vd. (2017) tarafından geliştirilmiş olan Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ve Dean (2009) tarafından geliştirilmiş olan Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği'nin Türkçe diline Bayoğlu Serpen vd. (2014) tarafından yapılan uyarlaması olan Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği kullanılarak 7'li Likert esasına dayalı olarak katılımcıların görüşleri alınmıştır. Elde edilen veriler, SPSS 24 İstatistik yazılımında çözümlenmiştir. Yapılan analizler sonucunda ortaya çıkan bulguları aşağıdaki gibi özetlemek mümkündür.

Araştırmanın örneklemini oluşturan sosyal çalışma meslek mensubu katılımcıların 7 üzerinde kadına yönelik şiddet tutumu ortalaması 1.22; sosyal adalet savunuculuğu ortalaması 5.58 olmuştur. Bu bulgular, katılımcıların kadına şiddete karşı olumsuz bir tutum içerisinde olduklarını, sosyal adalet savunuculuğunda ise yüksek eğilimde olduklarını söylemek mümkündür. Diğer bir ifade ile meslek mensubu katılımcıların kadına yönelik şiddeti mazur görme ortalamalarının çok düşük olması bu yönde şiddeti mazur görmediklerine işaret etmekte, kadına yönelik şiddeti kabul etmediklerini

göstermektedir. Bu, meslek mensuplarının şiddetin herhangi bir şeklini hoş karşılamadıklarını ve bununla mücadele etmeye istekli olduklarının bir göstergesidir. Diğer taraftan bu bulgular, katılımcıların sosyal adaletle ilgili konularda savunuculuk rollerinin ise yüksek düzeyde olduğunu düşündüklerini göstermektedir. Bu, meslek mensuplarının adaletli bir toplum ve eşitlik için çalışmaya istekli olduklarını ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve mağdurlara destek olmak için çaba harcadıklarının bir göstergesi olarak ele alınabilecektir.

Demografik ve mesleki özelliklerin araştırma değişkenleri bakımından ele alındığı fark testlerinde elde edilen bulgulara göre erkek katılımcıların kadınlara yönelik şiddet tutumlarının kadın katılımcılara göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu sonuç, cinsiyetin kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde etkili bir faktör olduğunu işaret etmekle beraber, kadın katılımcıların kadına yönelik şiddete karşı daha olumsuz bir tutum sergilediklerini göstermektedir. Kadınların şiddete ilişkin mazur görme tutumlarının bir nebze daha düşük olması kabul edilebilirdir, ancak diğer yandan bu sonuç, erkek sosyal çalışma meslek mensuplarının kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve toplumsal adaletin sağlanması için daha fazla farkındalık, eğitim ve mücadele çabalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Bu sonuç, sosyal çalışma mesleğinde dahi ortaya çıkan bu fark açısından değerlendirildiğinde eşitlikçi ve şiddetten uzak bir toplumun tesis edilmesi için toplumsal cinsiyet normlarının yeniden sorgulanması ve değiştirilmesi yönünde çabalar sarf edilmesi gerektiğini vurgulamaktadır.

Medeni durum değişkeninin ele alındığı testte evli katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumlarının bekar katılımcılara göre daha yüksek olduğu anlaşılmıştır. Bu bulgu, medeni durumun kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde etkili bir faktör olabileceğini göstermekle beraber, bekar katılımcıların kadına yönelik şiddete karşı daha yüksek bir olumsuz tutum sergilemeleri, ilişki ve evlilikle ilişkili dinamiklerin kadına yönelik şiddetin algılanması ve tepki verilmesi üzerinde etkili olabileceğini düşündürebilecektir.

Yaş değişkeninin ele alındığı testte kadına yönelik şiddet tutumu açısından 41 yaş ve üzeri grupta yer alan katılımcıların daha yüksek ortalamaya sahip oldukları ve diğer gruplardan anlamlı şekilde ayrıştıkları anlaşılmıştır. Bu katılımcıların diğer yaş gruplarından farklı bir tutum sergilemeleri, yaşam deneyimlerinin ve birikimlerinin kadına yönelik şiddet konusunda algılarını etkilediğini düşündürebilecektir. Ancak elbette bu grupta yaş gruplarının kendi içerisinde diğerlerinden yüksek bir ortalama

olmakla beraber, esasında tüm gruplarda ortalama değerlerin düşük olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Mesleki kıdem değişkeni ele alındığında en yüksek mesleki deneyim düzeyi olarak ele alınan 11 yıl ve üzerinde kıdeme sahip olan katılımcıların kadına yönelik şiddet tutumu bakımından daha yüksek ortalama değerlere sahip olduğu anlaşılmıştır. Bu bulgu, kısa süreli mesleki deneyime sahip olan sosyal çalışmacıların, kadına yönelik şiddeti az mazur görebileceğini veya tolere edebileceğini düşündürebilmektedir. Bu durum elbette yaşla da ilişkili olabilecektir. Ancak yine de tüm gruplarda düşük mazur görme ortalamalarının bulunduğuna dikkat çekmek gerekmektedir.

Çalışmada ortaya atılan hipotezlerin istatistiksel olarak değerlendirilmesine ilişkin olarak ilk önce kadına yönelik şiddet tutumu ve sosyal adalet savunuculuğunun ve bu değişkenlerin alt boyutlarının arasındaki ilişkilerin yönünü ve gücünü belirlemeye yönelik gerçekleştirilen korelasyon analizinde kadına yönelik şiddet tutumu ile sosyal adalet savunuculuğu ve alt boyutları arasında negatif zayıf güçte korelasyonlar bulunduğu görülmüştür. Negatif korelasyonun değişkenler arasında birbirine ters yönde bir ilişki olduğunu gösterdiğinden hareketle, kadına yönelik şiddet tutumunun azalmasıyla sosyal adalet savunuculuğunun arttığını söylemek mümkündür. Başka bir ifadeyle katılımcıların kadına yönelik şiddeti az düzeyde mazur görmesi, daha yüksek bir sosyal adalet savunuculuğunun bulunduğuna işaret etmektedir.

Gerçekleştirilmiş olan korelasyon analizi sonucunda elde edilen bu bulgular, sosyal adalet savunuculuğunun kadına yönelik şiddetle mücadelede önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu bulgular, kadına yönelik şiddetin azaltılması için sosyal adalet savunuculuğu gibi faktörlerin dikkate alınması gerektiğini göstermektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Sosyal hizmet uzmanları ve meslek elemanları, sosyal politikayı ve ekonomik kalkınmayı iyileştirmek ve eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için sosyal ve politik eylemlerde bulunmalıdır. Sosyal adalet, sosyal hizmetin temel amaçları için önemli olduğu için, insanların esenliği ve problem çözme kapasitelerinin geliştirilmesine eşlik eden bir taahhüt olmadan eksik kalacaktır (Sewpaul ve Jones, 2004). Sosyal adalet arayışı, bireysel refah, toplumsal uyum ve karşılıklı saygı arayışıyla el ele yürütülmelidir. Bu hedeflere ulaşmak için, sosyal hizmet uzmanları, eylemleri sosyal hizmet mesleğinin değerlerini aktaran, eleştirel olarak kendi üzerine düşünen bir uygulayıcı haline gelmelidir. Ayrıca sosyal hizmet meslek elemanları, kişisel değer sistemleri ile sosyal hizmet uygulamaları arasındaki ilişkiyi dikkate almalıdır.

Sosyal adalet sadece toplumsal siyasi bir mesele değil, aynı zamanda ahlaki bir meseledir. Birçok akademisyen (Örneğin Rawls, 1971; Habermas, 1984; Habermas, 1999) bu gerçeğe dikkat çekmiştir. Sosyal adaletin ahlaki boyutu, sosyal adaleti büyük ölçüde ahlaki fikir birliğine dayanan insan haklarıyla ilişkilendiren uluslararası tanımda da kabul edilmektedir (George, 1999). Bu nedenle sosyal adaleti sağlamak, sosyal hizmet mesleğinin ahlaki bir sorumluluğudur (Whan, 1986; Reid ve Popple, 1992; Specht ve Courtney, 1994). Ancak tüm bunların yanında belirtmek gerekmektedir ki mesleki uygulamada sosyal hizmet değerlerinin gerçekleştirilmesi, bağımsız bir şekilde programatik olarak gerçekleştirilemez: uygulayıcının kişisel ve mesleki değerlerinin bütünleşmesi gerekir. Değerlerin gerçekleştirilmesi mümkün olmadan önce bireysel uygulayıcının dürüstlüğü ve sosyal adalet içselleştirilmesi sağlanmalıdır. Bu anlamda sosyal adalet bağlamsallaştırılmalı ve sosyal uyum, istikrar, insan hakları ve bireysel refah gibi ilgili hedefleri dikkate almalıdır (Chu, Tsui ve Yan, 2009: 288).

Sosyal adalet, herkesin eşit fırsatlara sahip olması ve temel ihtiyaçlarının karşılanması anlamına gelmektedir. Ancak kadına yönelik şiddet, kadınların bu eşit fırsat ve temel ihtiyaçlarına erişimini kısıtlamaktadır. Kadınlar şiddet mağduru oldukları için eğitim, istihdam ve sağlık gibi temel ihtiyaçlara erişimde zorluklar yaşayabilmektedir. Ayrıca şiddetin etkisiyle kadınlar, psikolojik sorunlar, düşük özgüven ve özgürlüklerini kullanmama gibi sorunlarla karşılaşabilmektedir. Bu nedenle, kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması, kadınların sosyal adalet açısından daha eşit bir konuma gelmesini sağlayacaktır.

Bu noktada, sosyal hizmet mesleği devreye girmektedir. Sosyal hizmet mesleği, insanların yaşamlarını iyileştirmeyi, sosyal adaleti sağlamayı ve toplumsal sorunları çözmeyi amaçlamaktadır. Kadına yönelik şiddet de bu sorunlardan biridir ve sosyal hizmet mesleği bu konuda önemli bir rol oynamaktadır. Sosyal hizmet alanında görev yapan profesyoneller, şiddete maruz bırakılmış kadınların güvenliğini sağlamak, danışmanlık hizmetleri sunmak, kriz yönetimi yapmak ve toplumu şiddet konusunda bilinçlendirmek gibi çeşitli alanlarda çalışmalar yapmaktadır. Ayrıca, kadına yönelik şiddetin nedenleri ve sonuçları hakkında araştırmalar yaparak, kadınların toplum içerisinde sosyal eşitliğini sağlamak ve adaletli uygulamaları teşvik etmek açısından politika önerileri, çözüm önerileri geliştirmektedir. Bu bağlamda sosyal çalışma görevlileri, kadına yönelik şiddet konusunu ele alırken sosyal adalet ilkelerine dayalı bir yaklaşım benimsemelidir. Bu, kadına yönelik şiddetin toplumsal bir problem, bir sosyal adalet sorunu olarak ele alınması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu açıdan sosyal hizmet alanında görev yapan sosyal çalışma görevlilerinin, bu araştırmanın konusu çerçevesinde öne sürülebilecek belli başlı hususlar konusunda farkındalık ve ilgi sahibi olması gerekmektedir.

Sosyal hizmet meslek mensubu profesyoneller, kadına yönelik şiddetin sosyal adalet boyutunu ele alırken aşağıdaki ilkeleri göz önünde bulundurmalıdır:

- Kadına yönelik şiddet kavramının bir çeşit insan haklarının ihlali olduğunu kabul etmek ve bu konuda toplumsal farkındalığı arttırmak,
- Kadınlara yönelik şiddeti alenen kınayarak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini savunarak liderlik göstermek,
- Kadınların yaşam hakkını, özgürlük ve güvenliğini korumak için mücadele etmek,
- Kadına yönelik şiddetin nedenlerini anlamaya çalışmak ve bu nedenleri ortadan kaldırmaya yönelik çalışmalar yapmak,
- Şiddete uğrayan kadınların ihtiyaçlarını tespit ederek, bu ihtiyaçları karşılamak için uygun sosyal hizmet müdahaleleri geliştirmek,
- Kadınların şiddete maruz kalmalarının sonuçlarını ele almak ve bu sonuçları en aza indirmek için sosyal hizmet müdahalelerini planlamak,
- Kadınların güçlenmelerini desteklemek, haklarını savunmak, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak güçlü bir konuma gelmelerini sağlamak,

- Toplumda kadına yönelik şiddetin önlenmesi için farkındalık yaratmak ve toplumsal değişim için örgütlenmek,
- Kadına karşı şiddeti destekleyen baskın maskülenite dahil olmak üzere, ayrımcılığı ve kadınlara yönelik şiddetin açık ve zımni onayını teşvik eden sosyal normlara meydan okuma konusunda toplulukları desteklemek,
- Eşler arası veya aile içinde fiziksel, ekonomik, psikolojik, cinsel şiddet dahil olacak biçimde, kadınlara yönelik her türlü şiddeti yasaklayan yasa ve politikaları güçlendirmek için lobicilik faaliyetleri yürütmek,
- Kadınlar ve erkekler için eşitliği teşvik eden ve kadınlara karşı her türlü ayrımcılığı ortadan kaldırmasını sağlayan platformları, sivil toplum örgütlerini, kamu ya da özel kurum ve kuruluşlar ile iş birliği yaparak desteklemek,
- Diğer paydaşlarla (kurumlar, sivil toplum örgütleri, yerel topluluklar gibi) iş birliği yaparak daha etkili mücadele stratejileri geliştirmek,
- Yönetmelikler, politikalar, kalkınma hedefleri ve yasaların kadına yönelik şiddeti önlemeye ve ortadan kaldırmaya yönelik hedefler de dahil olmak üzere toplumsal cinsiyet eşitliği konusunda politikalar ortaya konulmasını ve bunların günlük yaşam pratiğinde uygulanmasını sağlamak için çaba göstermek.

Sosyal adaletin önündeki en önemli engellerden biri de kadına karşı şiddet eylemleri ve bunların meşrulaştırılmasıdır. Watts ve Zimmerman'ın da (2002: 1232) belirtmiş olduğu gibi, kadına yönelik şiddet yalnızca cinsiyet eşitsizliğinin bir tezahürü değildir; diğer taraftan da eşitsiz güç dengesinin korunmasına destek vermektedir. Bazı durumlarda failler, boyun eğdirmek için bir mekanizma olarak şiddeti bilinçli olarak kullanmaktadır. Örneğin, yakın partnerler tarafından şiddet, genellikle bir erkeğin evin veya ilişkinin reisi olarak konumunu göstermek ve zorlamak için kullanılmaktadır. Diğer şiddet biçimleri için, kadınların boyun eğdirilmesi, failin açık motivasyonu olmayabilmektedir, ancak yine de eylemlerinin bir sonucudur. Örneğin, cinsel açıdan kışkırtıcı olduğuna karar verdiği bir kadına tecavüz eden bir erkek, davranışını, kadının toplumsal olarak belirlenmiş kadın davranış kurallarını ihlal etmesi için uygun bir ceza olarak haklı gösterebilmektedir. Kadınlar, saldırıya uğrama veya tecavüze uğrama korkusuyla çoğu zaman kabul görmüş kadın davranış normlarına meydan okumamaktadır. Bu nedenle, kadınların eşit olmayan statüsü, şiddete karşı

kırılganlıklarını derinleştirmeye neden olabilmekte ve bu da onlara karşı uygulanan şiddeti körükleyebilmektedir.

Sosyal hizmet mesleği, toplumda adalet, eşitlik ve insan hakları için mücadele etmekle yükümlüdür. Kadına karşı şiddet ve sosyal adaletin tesis edilmesi, bu mücadelede öncelikli alanlardan birini oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet meslek mensupları toplumun dezavantajlı kesimlerine hizmet vermektedir. Bu hizmetlerde, şiddet ve sosyal adaletsizlik gibi sorunlar sıklıkla karşılaşılan konulardır. Bu nedenle, sosyal hizmet meslek mensuplarının bu sorunlarla başa çıkabilme, mücadele edebilme becerilerinin geliştirilmesi ve güçlendirilmesi önemlidir.

Sosyal hizmet mesleğini icra eden meslek elemanlarının birer sosyal adalet savunucusu olması, şiddet gören kadınlar gibi adaletsizliğe maruz kalan insanlar ve gruplarla iş birliği içinde çalışmaları ve onların seslerini duyurmaları mesleğin özünden gelen bir gerekliliktir. Bu görevi yürüten profesyonellerin sosyal adalet kavramının tanımını ve anlamını kavramaları, bu kavramı çalışma prensipleri ve hedefleri olarak benimsemeleri ve bu kavramı profesyonel pratiğe uygulamaya çalışmaları gerekmektedir.

Diğer yandan kadına yönelik şiddet, kadın-erkek eşitliği, sosyal adalet konularına odaklanan sosyal hizmet araştırmalarına katılmaları ve bu araştırmaların sonuçlarını profesyonel pratiğe uygulamaya çalışmaları, sosyal adalet konularını ve bu konulara ilişkin meseleleri sosyal hizmet pratiğinde güncel olarak ele almaları ve bu konular hakkında sürekli olarak fikir ve görüşlerini paylaşmaları önemlidir.

Ayrıca sosyal hizmet profesyonellerinin işlevsel bir şekilde çok kültürlü ve farklı sosyo-ekonomik statülerdeki insanlarla çalışma becerilerini geliştirmeleri, toplumdaki eşitsizlikler hakkında sürekli olarak eğitim almaları ve bu konuda bilinçli olmaları, etik ve profesyonel ilkeleri öncelikli tutmaları ve bu ilkelere uymaları büyük önem taşıyan hususlardandır.

Yaftalayıcı tutumlara meydan okumak ve sosyal hizmet meslek mensubu çalışanların şiddet ve sosyal adalet ile ilgili müdahaleleri ve mücadelelerinde başarılı olma potansiyelini arttıracak yönde lisans ve yükseköğrenim düzeyinde ve hizmet içi düzeylerde ilgili müfredatlara bu konularla alakalı denetim, rehberlik ve eğitimin entegre edilmesi önemli görülmektedir. Kadına karşı şiddet ve sosyal adaletsizlikle

ilgili daha etkili bir şekilde mücadele edebilecekleri müdahale stratejileri ve teknikleri konusunda bilgi ve beceriler kazandırılması bu konuda önemli bir destekleyici olacaktır.

Sosyal hizmet mesleğini yürüten bireylerin bu konulardaki bilimsel araştırmaları, çalıştayları, kongreleri, sempozyumları ve benzeri etkinlikleri takip etmeleri ve desteklemeleri farkındalığın ve bilginin tesis edilmesi açısından önemli olabileceği düşünülmektedir. Kadına yönelik şiddeti ve ilgili bağlamda sosyal adaleti konu alan çalışmaların artması ve bilginin yaygınlaştırılması önemli görülmektedir.

Araştırma bulguları, bulgulardan yola çıkarak yapılan değerlendirmeler ve ileri sürülen öneriler, sosyal çalışma meslek mensuplarının kadına yönelik şiddetle mücadelede daha etkili olmalarına, toplumdaki adaleti ve eşitliği teşvik etmelerine, kişisel değerlerine dayanan etik ilkelerine bağlı kalarak, kadına yönelik şiddetin azaltılması ve kadınların güçlendirilmesi konusunda sosyal adalet savunuculuğunun gerekliliği konusunda farkındalık sahibi olmalarına ilişkin potansiyel taşımakla beraber, her araştırmada olduğu gibi bu araştırmanın da birtakım sınırlılıklara sahip olduğunu belirtmek önemli görülmektedir.

Bu araştırma bir nicel araştırma doğrultusunda uygun örnekleme yöntemiyle belirlenen katılımcıların görüşlerini yansıtmaktadır. Bu nedenle ortaya çıkan bulguların ve sonuçların değerlendirilmesinde örneklem sınırlılığında değerlendirilmesi sağlıklı olacaktır. Gelecekteki araştırmacılar, farklı örneklemeler kullanarak, farklı demografik özelliklere sahip katılımcıları içeren örneklemeler kullanarak veya benzer örneklemelerde araştırmayı tekrar ederek sonuçların genelleştirilebilirliğini artırabilmek yönünden katkı sağlayabilecektir.

Diğer taraftan bu araştırmada elde edilen bulgular sosyal çalışma mesleği kapsamındadır. Elde edilen tüm yanıtların dürüst bir biçimde verilmiş olduğu varsayılmıştır. Elbette sosyal çalışma görevlileri üzerinde yürütülen bu araştırmada, katılımcı bireylerin etik açıdan yüksek donanımlı olduklarını kabul etmekle birlikte, bu araştırmada olduğu gibi şiddetin faili ya da mağduru olmayıp, bu konuda mücadele ve müdahale alanında bulunan bireylerin oluşturduğu bir örnekleme, bireylerin gerçek düşüncelerinden bir miktar sapma olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Bu araştırma nicel bir araştırma niteliği taşımaktadır; gelecekteki araştırmacılar farklı araştırma metodolojilerini kullanarak (örneğin derinlemesine görüşmeler veya odak grupları gibi yöntemler kullanarak) bu konuyu daha derinlemesine inceleyebilecektir.

Bu araştırmadan bağımsız olarak, gelecekte yapılabilecek araştırmalarda materyal ve yöntemin tasarlanması sırasında konunun sahip olduğu hassasiyet nedeniyle şiddet gören mağdurların ya da (potansiyel) faillerin, karşı karşıya oldukları şiddet deneyimlerini aktarmak hususunda çekince duyabilecekleri de göz önünde bulundurulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Abay, E., ve Tuğlu, C. (2000). Şiddet ve Agresyonun Nörobiyolojisi. *Klinik Psikiyatri*, 3(1): 21-26.
- Acar H. (2013). *Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları*. Ankara: Maya Akademi Yayınları.
- Açıkgöz, H. O. (2014). *Zonguldak il merkezinde kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı, şiddet türleri, şiddet algısı ve kadınların şiddete yönelik tutumları* (Tıpta Uzmanlık Tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi Tıp Fakültesi, Zonguldak.
- Akkaş, İ., ve Uyanık, Z. (2016). Kadına Yönelik Şiddet. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 6(1): 32-42.
- Akkuş, S., ve Yıldırım, Ş. (2018). Erkeklerin Kadına Yönelik Fiziksel Şiddet Uygulamasına Etki Eden Faktörlerin İncelenmesi. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 17(4): 1368-1388.
- American Counseling Association (2014). ACA Code of Ethics 2014. <https://www.counseling.org/resources/aca-code-of-ethics.pdf> [27 Şubat 2023]
- American Psychiatric Association. (2013). *Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (DSM-5®)*. American Psychiatric Pub.
- Aotearoa New Zealand Association of Social Workers. (2013). The Code of Ethics of the Aotearoa New Zealand Association of Social Workers. http://anzasw.org.nz/social_work_practice/topics/show/158-summary-of-the-code-of-ethics [6 Şubat 2023]
- Arık, L. A. (1992). *Psikolojide Bilimsel Yöntem*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Asquith, S., Clark, C. L., & Waterhouse, L. (2005). *The Role of the Social Worker in the 21st Century: A Literature Review (Vol. 25)*. Edinburgh: Scottish Executive Education Department.
- Ayan, S. (2006). Şiddet ve Fanatizm. *CÜ İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 7(2), 191-209.
- Barker, R.L. (1995). *The Social Work Dictionary*. Washington DC: NASW Press.

- Barker, R. L. (1999). *The Social Work Dictionary*. Washington DC: NASW Press.
- Bartlett, J. E., Kotrlik, J. W., & Higgins, C. C. (2001). Organizational Research: Determining Appropriate Sample Size in Survey Research Appropriate Sample Size in Survey Research. *Information Technology, Learning, and Performance Journal*, 19(1): 43-50.
- Başar, F., ve Demirci, N. (2015). Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği ve Şiddet. *Kadın Sağlığı Hemşireliği Dergisi*, 2(1): 41-52.
- Başer, D., Kırhoğlu, H. İ. K., ve Kırhoğlu, M. (2017). Sosyal Hizmet ve Bauman: Sosyal Adalet. *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(2): 1007-1020.
- Baştürk, S., ve Taştepe, M. (2013). Evren ve Örneklem. Bilimsel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Vize Yayıncılık, 129-159.
- Baudrillard, J. (2008). *Tüketim Toplumu*. Hazal Deliceçaylı ve Ferda Keskin (Çev.), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Bayoğlu Serpen, A. S., Duyan, V., ve Uğurluoğlu Aldoğan, E. (2014). Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1): 21-34.
- Ben-Porat, A. (2010). Connecting Two Worlds: Training Social Workers to Deal with Domestic Violence Against Women in the Ethiopian Community. *British Journal of Social Work*, 40(8): 2485-2501.
- Bhuyan, R., Bejan, R., & Jeyapal, D. (2017). Social Workers' Perspectives on Social Justice in Social Work Education: When Mainstreaming Social Justice Masks Structural Inequalities. *Social Work Education*, 36(4): 373-390.
- Bingöl, O. (2015). Genel bağlarıyla sosyal hizmet ve toplum. *Mavi Atlas*, 5: 69-77.
- Bird, M. (2016). Social Justice Advocacy in the Belly of the Beast: An Illustration of Policy Change for Social Work. *Affilia*, 31(2): 257-262.
- Bozdemir, R. (2020). *Kamu kurum ve kuruluşları ile sivil toplum kuruluşlarında çalışan sosyal hizmet uzmanlarının sosyal adalet savunuculuğu düzeylerinin karşılaştırılması* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Bozdemir, R., ve Duman, N. (2020). Sosyal Hizmet ve Sosyal Adalet Savunuculuğu. *Journal of International Social Research*, 13(69): 1106-1112.
- Bufacchi, V. (2005). Two concepts of violence. *Political Studies Review*, 3(2), 193-204.
- Bulut, Y., Akın, S., & Duruel, M. (2018). The Importance of Social Justice in Establishing Social Stability. In International Congress of Islamic Economy, Finance and Ethics Proceedings Book (pp. 381-397). 12-13 December 2020, İstanbul.
- Bükecik, E., ve Özkan, B. (2018). Kadına Yönelik Şiddet: Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliğinin Kadın Sağlığına Etkisi. *İzmir Kâtip Çelebi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(2): 33-37.
- Büyüköztürk, Ş. (2014). *Deneyisel Desenler: Öntest-Sontest, Kontrol Grubu, Desen ve Veri Analizi*. Ankara: Pegem Akademik Yayıncılık.
- Can, Y. (2013). Kadına Yönelik Şiddetin Toplumsal Cinsiyet Temelleri: Niğde Örneği. *Journal of World of Turks*, 5(1): 203-216.
- Can-Gürkan, Ö., ve Coşar, F. (2009). Ekonomik Şiddetin Kadın Yaşamındaki Etkileri. *Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanat Dergisi*, 2(3): 124-129.
- Casique Casique, L., & Furegato, A. R. F. (2006). Violence Against Women: Theoretical Reflections. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 14: 950-956.
- Chan, J. (1994). Making Sense of Confucian Justice. *Philosophy East and West*, 44: 559-575.
- Chan, K. L. (2009). Sexual Violence Against Women and Children in Chinese Societies. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(1): 69-85.
- Chechak, D. (1997). *The Roles of A Social Worker*. School of Social Work King's University College, UWO.
- Christensen, L. B. Johnson, B. R., & Turner, L. A. (2015). *Araştırma Yöntemleri Desen ve Analiz* (Çev. Ed. A. Aypay). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Chu, W. C., Tsui, M. S., & Yan, M. C. (2009). Social Work as a Moral and Political Practice. *International Social Work*, 52(3): 287-298.

- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons.
- Colarossi, L. (2005). A response to Danis & Lockhart: What guides social work knowledge about violence against women?. *Journal of Social Work Education*, 41(1): 147-159.
- Colby, A., Ehrlich, T., Beaumont, E., & Stephens, J. (2003). *Educating Citizens: Preparing America's Undergraduates for Lives of Moral and Civic Responsibility*. San Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Collins, S., & Wilkie, L. (2010). Anti-Oppressive Practice and Social Work Students' Portfolios in Scotland. *Social Work Education: The International Journal*, 29: 760-777.
- Constantine, M. G., Hage, S. M., Kindaichi, M. M., & Bryant, R. M. (2007). Social Justice and Multicultural Issues: Implications for the Practice and Training of Counselor and Counseling Psychologists. *Journal of Counseling & Development*, 85(1): 24-29.
- Cox, L. E., Tice, C. J., & Long, D. D. (2017). *Introduction to Social Work: An Advocacy-Based Profession*. USA: Sage Publications.
- Craig, G. (2002). Poverty, Social Work and Social Justice. *British Journal of Social Work*, 32(6): 669-682.
- Cronbach, L. J. (1951). Coefficient alpha and the internal structure of tests. *Psychometrika*, 16: 297-324.
- CSWE (2015). *Educational Policy and Accreditation Standards*. Alexandria, VA: Author.
- Çay Yılmaz, M. (2020). *Sosyal hizmet öğrencilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Çivi, S., Kutlu, R., ve Marakoğlu, K. (2008). The Frequency of Violence Against Women and the Factors Affecting This: A Study on Women who Applied to Two Primary Health Care Centers. *Gülhane Tıp Dergisi*, 50(2): 110-116.
- Çoban Kaynak, R. (2017). Sosyal Adalet, Eşitlik ve Sosyal Hizmet. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 6(4): 252-260.

- Danış, M. Z. (2007). Sosyal Hizmet Mesleği ve Disiplininde Sosyal Politikanın Yeri ve Önemi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2): 51-64.
- Dartnall, E., & Jewkes, R. (2013). Sexual Violence Against Women: The Scope of the Problem. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 27(1): 3-13.
- Dean, J. K. (2009). *Quantifying social justice advocacy competency: Development of the social justice advocacy scale*. Unpublished PhD Thesis, Georgia State University Department of Counseling and Psychological Services, Georgia.
- Degenaar, J. J. (1980). The Concept of Violence. *Politikon: South African Journal of Political Studies*, 7(1): 14-27.
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açıdan İncelenmesi. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 44(511): 11-27.
- Dhavaleshwar, C. U. (2016). The Role of Social Worker in Community DEVELOPMENT. *International Research Journal of Social Sciences*, 5(10): 61-63.
- Dönmez, A. (2010). *İlköğretim okul yöneticilerinin şiddet türlerine yönelik görüşleri ve şiddetle başa çıkma yöntemleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Đurić Kuzmanović, T., & Pajvančić-Cizelj, A. (2020). Economic Violence Against Women: Testimonies From the Women's Court in Sarajevo. *European Journal of Women's Studies*, 27(1): 25-40.
- Durmuş, B., Yurtkoru, E. S., ve Çinko, M. (2013). *Sosyal Bilimlerde SPSS'le Veri Analizi*. İstanbul: Beta Yayıncılık.
- Duyan, V. (2010). *Sosyal Hizmet Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği.
- Dwyer, P. (2017). Violence and its Histories: Meanings, Methods, Problems. *History and Theory*, 56(4): 7-22.
- Ekström, V. (2015). Violence Against Women-Social Services Support During Legal Proceedings. *European Journal of Social Work*, 18(5): 661-674.

- Erpay, İ., ve Altunok, B. (2022). Din ve Maneviyat Ekseninde Türkiye’de Dini Sosyal Hizmetler. *Marifetname*, 9(2): 531-563.
- Eryılmaz, G. (2001). Aile İçi Şiddet, Kadın Sağlığı ve Hemşirelik. *Cumhuriyet Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 5(2): 19-24.
- Ezell, M. (2001). *Advocacy in the Human Services*. USA: Brooks/ Cole.
- Fawole, O. I. (2008). Economic Violence to Women and Girls: Is it Receiving the Necessary Attention?. *Trauma, Violence, & Abuse*, 9(3): 167-177.
- Forenza, B., & Eckert, C. (2018). Social Worker Identity: A Profession in Context. *Social Work*, 63(1): 17-26.
- Fried, S. T. (2003). Violence Against Women. *Health and Human Rights*, 6(2): 88-111.
- Flood, M., & Pease, B. (2009). Factors Influencing Attitudes to Violence Against Women. *Trauma, Violence, & Abuse*, 10(2): 125-142.
- Garcia-Moreno, C., Heise, L., Jansen, H. A., Ellsberg, M., & Watts, C. (2005). Violence Against Women. *Science*, 310(5752): 1282-1283.
- Garthwait, C. (2012). *Dictionary of Social Work*. Montana: University of Montana School of Social Work.
- Genceli, M. (2007). Tek değişkenli dağılımlar için Kolmogorov-Smirnov, Lilliefors ve Shapiro Wilk normallik testleri. *Yıldız Teknik Üniversitesi Sigma Dergisi*, 5(4): 306-328.
- Gill, A. K., Heathcote, G., & Williamson, E. (2016). Introduction Violence. *Feminist Review*, 112(1): 1-10.
- Gökkaya, V. B. (2014). Cam tavan, kadın ve ekonomik şiddet. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 26(1): 371-383.
- Gökmen, G. (2020). Okul Psikolojik Danışmanlığında Hak Savunuculuğu. *Journal of Inclusive Education in Research and Practice*, 1(1): 55-73.
- Güleç, H., Topaloğlu, M., Ünsal, D., ve Altıntaş, M. (2012). Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1): 112-137.
- Habermas, J. (1984). *The Theory of Communicative Action*. Cambridge: Polity Press.

- Habermas, J. (1999). *Between Facts and Norms*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Hablemitoğlu, Ş. (2013). “Kadına Şiddet” olaylarında sosyal hizmet uzmanlarının görevi büyük. Lefke Avrupa Üniversitesi, <https://www.eul.edu.tr/kadina-siddet-olaylarinda-sosyal-hizmet-uzmanlarinin-gorevi-buyuk/> [2 Nisan 2023]
- Harrison, J., VanDeusen, K., & Way, I. (2016). Embedding Social Justice Within Micro Social Work Curricula. *Smith College Studies in Social Work*, 86(3): 258-273.
- Harvey, D. (1973). *Social Justice and the City*. Edward Arnold, London.
- Hatiboğlu, B. (2008). Kadına Yönelik Şiddetle Mücadeleye Anarko-Feminist Bakış: Makrodan Mikroya Sosyal Hizmet. *Journal of Society & Social Work*, 19(2): 97-109.
- Heise, L., Ellsberg, M., & Gottemoeller, M. (1999). *Ending Violence Against Women* (Population Reports, Series L, No. 11). Baltimore: Johns Hopkins University School of Public Health, Center for Communications Programs.
- Heise, L., Garcia-Moreno, C., Krug, E. G., Dahlberg, L. L., Mercy, J. A., Zwi, A. B., & Lozano, R. (2002). *World Report on Violence and Health*. Geneva: World Health Organization.
- Hill, R. (1998). What Sample Size is “enough” in Internet Survey Research. *Interpersonal Computing and Technology: An Electronic Journal for the 21st Century*, 6(3-4): 1-12.
- Hirsch, H., & Perry, D. C. (1973). *Violence as Politics*. New York, Evanston, San Francisco, London: Harper & Row Publishers.
- Hoefer, R. (2019). The Dangers of Social Justice Advocacy. *Social Work*, 64(1): 87-90.
- Ife, J., Soldatić, K., & Briskman, L. (2022). *Human Rights and Social Work*. Cambridge: Cambridge University Press.
- International Federation of Social Workers (2014). Global Definition of Social Work. <https://www.ifsw.org/what-is-social-work/global-definition-of-social-work/> [11 Şubat 2023]

- Jina, R., & Thomas, L. S. (2013). Health Consequences of Sexual Violence Against Women. *Best Practice & Research Clinical Obstetrics & Gynaecology*, 27(1): 15-26.
- Kalaycı, E. (2016). *Sosyal hizmet öğrencilerinin sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri ile LGBTİ bireylere yönelik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kalaycı, E. (2018). Sosyal Hizmet Öğrencilerinin Sosyal Adalet Savunuculuğu Yetkinlikleri ile LGBTİ Bireylere Yönelik Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 26(5): 1419-1425.
- Kalra, G., & Bhugra, D. (2013). Sexual Violence Against Women: Understanding Cross-Cultural Intersections. *Indian Journal of Psychiatry*, 55(3): 244-249.
- Kam, P. K. (2014). Back to the ‘Social’ of Social Work: Reviving the Social Work Profession’s Contribution to the Promotion of Social Justice. *International Social Work*, 57(6): 723-740.
- Kamtekar, R. (2001). Social Justice and Happiness in the Republic: Plato’s Two Principles. *History of Political Thought*, 22(2): 189-220.
- Kanbay, Y., Aslan, Ö., Işık, E., ve Tektaş, P. (2017). İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İskebe Tutum Ölçeği) Geliştirme Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(5), 453-459.
- Kaptanoğlu, C., ve Köşger, F. (2012). Şiddetin ruhsal kökenleri. *Psikiyatride Güncel*, 2(3): 191-198.
- Kara, N. (2019). *Farklı şiddet türlerine maruz kalan kadınlarda anksiyete ve depresyonun bilişsel duygu düzenlemeye etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Üsküdar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Keane, J. (1996). *Reflections on Violence*. London: Verso.
- Keklik, İ. (2010). Psikolojik danışma alanının hak savunuculuğu bağlamında birey ötesi sorumlulukları. *Turkish Psychological Counseling & Guidance Journal*, 4(33): 89-99.

- Khechen, M. (2013). Social justice: Concepts, principles, tools and challenges. A publication of the United Nations economic and social Commission for West Asia; United Nations economic and social council.
- Kılıç, S. (2013). Örneklem Yöntemleri. *Journal of Mood Disorders*, 3(1): 44-46.
- Kırlıoğlu, M., ve Tekin, H. H. (2019). Sosyal adalet savunuculuğu ölçeğinin (SASÖ) doğrulayıcı faktör analizi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(3): 859-874.
- Kilpatrick, D. G. (2004). What is Violence Against Women: Defining and Measuring the Problem. *Journal of Interpersonal Violence*, 19(11): 1209-1234.
- Klugman, B. (2010). Evaluating social justice advocacy: A values based approach. *Center for Evaluation Innovation*, 1-9, <https://nonprofitbuilder.org/storage/373/Evaluating-Social-Justice-Advocacy-A-Value-Based-Approach-CEI.pdf> [4 Şubat 2023]
- Klugman, B. (2011). Effective Social Justice Advocacy: A Theory-Of-Change Framework for Assessing Progress. *Reproductive Health Matters*, 19(38): 146-162.
- Koç, M. (2006). Şiddetin Ortaya Çıkardığı Psikolojik Travmayla Baş Etmede Sporun İşlevselliği, 1. Şiddet ve Okul: Okul ve Çevresinde Çocuğa Yönelik Şiddet ve Alınabilecek Tedbirler Sempozyumu, 28-31 Mart, İstanbul.
- Kol, E., ve Topgül, S. (2021). Sosyal Hizmet Alanında Kadına Yönelik Aile İçi Şiddette Tidal Model Önerisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 26(4): 435-444.
- Kołakowski, L. (1997). O Przemocy [On violence]. In L. Kołakowski (Ed.), *Mini Wykłady o Maxi Sprawach* (pp. 71-77). Kraków: Znak.
- Köse, A., ve Beşer, A. (2007). Kadının Değiştirilebilir Yazgısı “Şiddet”. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 10(4): 114-121.
- Krahé, B. (2018). Violence Against Women. *Current Opinion in Psychology*, 19: 6-10.
- Krantz, G., & Garcia-Moreno, C. (2005). Violence Against Women. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 59(10): 818-821.

- Krause, K. (2009). Beyond Definition: Violence in a Global Perspective. *Global Crime*, 10(4): 337-355.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3): 607-610.
- Küçükkaraca, N. (2013). İnsan Hakları, Sosyal Adalet ve Sosyal Hizmet. H. Acar, N. Negiz ve E. Akman (Ed.), Sosyal Politika ve Kamu Bileşenleriyle Sosyal Hizmet Temelleri ve Uygulama Alanları, Ankara: Maya Akademi, ss. 83-97.
- Lavrakas, P. J. (2008). *Encyclopedia of Survey Research Methods*. Thousand Oaks: SAGE Publications.
- Lee, R., & Smith, D. M. (2011). *Geographies and Moralities: International Perspectives on Development, Justice and Place*. John Wiley & Sons.
- Lewis, J. A., Arnold, M. S., House, R., & Toporek, R. L. (2003). ACA Advocacy Competencies. <https://www.counseling.org/docs/default-source/competencies/aca-advocacy-competencies-updated-may-2020.pdf> [6 Şubat 2023]
- Lundy, C. (2011). *Social Work and Social Justice: A Structural Approach to Practice*. Toronto: University of Toronto Press.
- Mapp, S., McPherson, J., Androff, D., & Gatenio Gabel, S. (2019). Social Work is a Human Rights Profession. *Social Work*, 64(3): 259-269.
- Mathiesen, K. (2015). Informational Justice: A Conceptual Framework for Social Justice in Library and Information Services. *Library Trends*, 64(2): 198-225.
- Mazlum, M. M., ve Atalay Mazlum, A. (2017). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yönteminin Belirlenmesi. *Route Educational and Social Science Journal*, 4(4): 1-21.
- Mazzoleni, G., Barnhurs, K., Ikeda, K., Maia, R., & Wessler H. (2015). *International Encyclopedia of Political Communication*. John Wiley and Sons.
- McMahon, S., Postmus, J. L., Warrenner, C., Plummer, S., & Schwartz, R. (2013). Evaluating the Effect of a Specialized MSW Course on Violence Against Women. *Journal of Social Work Education*, 49(2): 307-320.

- Mendes, P., McCurdy, S., Allen-Kelly, K., Charikar, K., & Incerti, K. (2015). Integrating Professional Social Work Identity and Social Justice Advocacy: An Analysis of the Australian Campaign to Restore Medicare Rebates for Accredited Mental Health Social Workers. *Journal of Social Work*, 15(5): 516-536.
- Mevzuat Bilgi Sistemi (2023a). 1983 Tarih 2828 Sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2828.pdf> [6 Şubat 2023]
- Mevzuat Bilgi Sistemi (2023b). Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6284.pdf> [24 Mart 2023]
- Mickelson, J. (1995). Advocacy. In R. L. Edwards & J. G. Hopps (Eds.), *Encyclopedia of Social Work* (pp. 95-100). Washington, DC: NAWA Press.
- Mider, D. (2013). The Anatomy of Violence: A Study of the Literature. *Aggression and Violent Behavior*, 18(6): 702-708.
- Miller, D. (1976). *Social Justice*. Oxford: Oxford University Press.
- Miller, D. (1999). *Principles of Social Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- NASW (2008). *Code of Ethics for Social Workers*. Washington, DC: Author.
- NASW (2023). Code of Ethics. <https://www.socialworkers.org/About/Ethics/Code-of-Ethics/Code-of-Ethics-English> [11 Şubat 2023]
- Olatunji, F. (2015). The Value and the Indispensability of Justice in the Quest for Development in Africa. *Kaygı. Bursa Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Felsefe Dergisi*, 24: 229-244.
- Ortiz-Barreda, G., & Vives-Cases, C. (2013). Legislation on Violence Against Women: Overview of Key Components. *Revista Panamericana de salud Publica*, 33(1): 61-72.
- O'Melia, M., Miley, K. K., & Dubois, B. L. (1998). *Generalist Social Work Practice-An Empowering Approach*. England: Allyn and Bacon.

- Özateş, Ö. S. (2009). Bir Sosyal Hizmet Müdahalesi Olarak Aile İçi Şiddet Mağduru Kadın Sorununda Feminist Etik Yaklaşım. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 20(2): 99-108.
- Pogge, T. (1991). Coercion and Violence. In J. Brady & N. Garver (Eds), *Justice, Law and Violence* (pp. 65-69). Philadelphia PA: Temple University Press.
- Polat, O. (2016). Şiddet. *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, 22(1): 15-34.
- Poppo, P. R., & Reid, N. R. (Eds.). (1992). *The Moral Purposes of Social Work: The Character and Intentions of a Profession*. Chicago: Nelson-Hall.
- Rahi, S. (2017). Research Design and Methods: A Systematic Review of Research Paradigms, Sampling Issues and Instruments Development. *International Journal of Economics & Management Sciences*, 6(2): 1-5.
- Ratts, M. J. (2009). Social Justice Counseling: Toward the Development of a Fifth Force Among Counseling Paradigms. *The Journal of Humanistic Counseling, Education and Development*, 48(2): 160-172.
- Rawls, J. (1971). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Rawls, J. (1999). *A Theory of Justice*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Reichert, E. (2003). *Social Work and Human Rights: A Foundation for Policy and Practice*. New York: Columbia University Press.
- Reid, E. J. (2000). Understanding the Word “Advocacy”. In Reid E. J. (Ed.), *Structuring the Inquiry into Advocacy* (pp. 1-8). Urban Institute.
- Resmî Gazete (2013). Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığından: Sosyal Hizmet Merkezleri Yönetmeliği. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130209-3.htm> [04 Şubat.2023]
- Riger, S., & Krieglstein, M. (2000). The Impact of Welfare Reform on Men’s Violence Against Women. *American Journal of Community Psychology*, 28(5): 631-647.
- Rutherford, A., Zwi, A. B., Grove, N. J., & Butchart, A. (2007). Violence: A Glossary. *Journal of Epidemiology & Community Health*, 61(8): 676-680.

- Salmi, J. (1993). *Violence and Democratic Society*. London: Zed Books.
- Sekaran, U. (2003). *Research Methods for Business: A Skill-Building Approach*. Fourth Edition. New York: Wiley.
- Sewpaul, V., & Jones, D. (2005). Global Standards for the Education and Training of the Social Work Profession. *International Journal of Social Welfare*, 14(3): 218-230.
- Sheafor, B., ve Horejsi, C. (2012). *Sosyal Hizmet Uygulaması*. Ankara: Nika Yayınevi.
- Sheafor, B. W., & Horejsi, C. J. (2016). *Sosyal Hizmet Uygulaması Temel Teknikler ve İlkeler*. D.B. Çiftçi (Çev.), Ankara: Nika Yayınevi.
- Shrestha, N. (2021). Factor analysis as a tool for survey analysis. *American Journal of Applied Mathematics and Statistics*, 9(1): 4-11.
- Singh, A. A., Urbano, A., Haston, M., & McMahon, E. (2010). School Counselors' Strategies for Social Justice Change: A Grounded Theory of What Works in the Real World. *Professional School Counseling*, 13(3): 135-145.
- Smith, D. M. (1994). *Geography and Social Justice*. Oxford, UK & Cambridge, MA: Blackwell.
- Specht, H., & Courtney, M. E. (1995). *Unfaithful Angels: How Social Work Has Abandoned its Mission*. New York: The Free Press.
- Steger, M. (2003). *Judging Nonviolence: The Dispute Between Realists and Idealists*. London: Routledge.
- Sunal, O. (2011). Sosyal Politika: Sosyal Adalet Açısından Kuramsal Bir Değerlendirme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 66(03): 283-305.
- Swenson, C. R. (1998). Clinical Social Work's Contribution to a Social Justice Perspective. *Social Work*, 43(6): 527-537.
- Tam, D. M., Schleicher, K., Wu, W., Kwok, S. M., Thurston, W. E., & Dawson, M. (2016). Social work interventions on intimate partner violence against women in China. *Journal of Social Work*, 16(2): 228-249.
- Taylor, M. (1991). *The Fanatics: A Behavioural Approach to Political Violence*. London: Brassey's

- Tekindal, M., Özlem, Ş. Ö., ve Emre, M. (2018). Şiddet Mağduru Kadına Yönelik Sosyal Hizmet Müdahalesi: Ayşen ve Zehra Vakası. *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 18(1): 45-72.
- Thompson, N. (2002). Social Movements, Social Justice and Social Work. *British Journal of Social Work*, 32(6): 711-722.
- Topak, E., ve Çamur, G. (2022). Göçün Kadına Etkileri ve Sosyal Hizmet. *Samsun Sağlık Bilimleri Dergisi*, 7(1): 75-88.
- Toporek, R. L., Lewis, J. A., & Crethar, H. C. (2009). Promoting Systemic Change Through the ACA Advocacy Competencies. *Journal of Counseling & Development*, 87(3): 260-268.
- Tulane University School of Social Work (2021). 6 Core Social Work Values and Ethics. <https://socialwork.tulane.edu/blog/social-work-values/> [20 Şubat 2023]
- Tuncay, T., ve Erbay, E. (2006). Sosyal Hizmetin Temel Hedefi: Sosyal Adalet, Güçlendirmeyle Retorikten Pratiğe. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 17(1): 53-69.
- Tyler, T. R. (2000). Social Justice: Outcome and procedure. *International Journal of Psychology*, 35(2): 117-125.
- T.C. Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2023). Şiddete Maruz Kalındığında. <https://www.aile.gov.tr/ksgm/siddete-maruz-kalindiginda/> [29 Mart 2023]
- United Nations (2006). *Social Justice in an Open World: The Role of the United Nations*. Department of Economic and Social Affairs, Division for Social Policy and Development: United Nations Publications.
- United Nations General Assembly (1993). *Declaration on the Elimination of Violence against Women*. Geneva: UN General Assembly.
- University at Buffalo (2023). Social Work Core Values and Code of Ethics, <https://socialwork.buffalo.edu/admissions/is-social-work-right-career-for-me/values-ethics.html> [10 Şubat 2023]
- Uysal, İ., ve Kılıç, A. (2022). Normal dağılım ikilemi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 12(1): 220-248.

- Ünsal, A. (2019). *Kadınlara uygulanan şiddet türlerinin depresyona etkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Van Soest, D. (1995). Peace and Social Justice. In R. L. Edwards (Ed.), *Encyclopedia of Social Work* (19th ed., Vol. 3, pp. 1810-1817). Washington, DC: NASW Press.
- Wakefield, J. C. (1988). Psychotherapy, Distributive Justice, and Social Work: Part 1: Distributive Justice as a Conceptual Framework for Social Work. *Social Service Review*, 62(2): 187-210.
- Walby, S., & Towers, J. (2017). Measuring Violence to End Violence: Mainstreaming Gender. *Journal of Gender-Based Violence*, 1(1), 11-31.
- Watts, C., & Zimmerman, C. (2002). Violence Against Women: Global Scope and Magnitude. *The Lancet*, 359(9313): 1232-1237.
- Whan, M. (1986). On the Nature of Practice. *The British Journal of Social Work*, 16(2): 243-250.
- World Health Organization (1993). *Violence Against Women*. Geneva: WHO.
- World Health Organization (2002). *World Report on Violence and Health*. Geneva: WHO.
- Xu, X., Zhu, F., O'Campo, P., Koenig, M. A., Mock, V., & Campbell, J. (2005). Prevalence of and Risk Factors for Intimate Partner Violence in China. *American Journal of Public Health*, 95(1): 78-85.
- Yalçın, M. (2021). Şiddete Maruz Bırakılan Kadınlara Yönelik Vaka Yönetimi Temelli Sosyal Hizmet Uygulamaları. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 32(3): 1103-1124.
- Yanık, A., Hanbaba, Z., Soygür, S., Ayaltı, B., ve Doğan, M. (2014). Kadına yönelik şiddet davranışlarının değerlendirilmesi: Türkiye'den kanıt. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*, 4(4): 104-111.
- Yavaşca, S. (2021). Sosyal Hizmetin Savunuculuk Rolü Bağlamında Sivil Toplum Örgütleri. *Toplumsal Politika Dergisi*, 2(1): 1-10.

- Yener, Ö., Gül, A. (2007). Sosyal ve Eğitim Bilimleri Araştırmalarında Evren-Örneklem Sorunu. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15: 394-422.
- Yessian, M. R., & Broskowski, A. (1983). *Generalists in Human-Service Systems: Their Problems and Prospects*. Prentice Hall.
- Yıldırım, Ş. (2016). Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadına Yönelik Şiddet. *Sosyal Politikanın Cinsiyet Halleri* içinde (ss. 81-103). Ankara: Nika Yayınevi.
- Yıldız, S. (2017). Sosyal Bilimlerde Örneklem Sorunu: Nicel ve Nitel Paradigmalarından Örneklem Kuramına Bütüncül Bir Bakış. *Kesit Akademi Dergisi*, 3(11): 421-442.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2012). *Sosyal Hizmete Giriş*. Ankara: SABEV.
- Zastrow, C., & Kirst-Ashman, K. (1997). *Understanding Human Behavior and the Social Environment*. Wadsworth Publishing Company.
- Zengin, O., ve Altındağ, Ö. (2016). Bir İnsan Hakları Mesleği Olarak Sosyal Hizmet. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 27(1): 179-190.

EKLER

EK-1. Anket Formu

SOSYAL HİZMET MESLEK ELEMANLARI İÇİN ANKET FORMU

Sayın katılımcı,

Sizi Seray TAYİZ tarafından yürütülen “Sosyal Çalışma Görevlilerinin Sosyal Adalet Savunuculuğu ile Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Nicel Bir Araştırma” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Çalışmanın temel amacı, sosyal çalışma görevlilerinin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumları ile sosyal adalet savunuculuğu yetkinlikleri arasındaki ilişkiyi tespit etmektir. Araştırmada sizden tahminen 1” dakika ayırmanız istenmektedir. Bu çalışmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmanın amacına ulaşması için sizden beklenen, bütün soruları eksiksiz, kimsenin baskısı veya telkini altında olmadan, size en uygun gelen cevapları içtenlikle verecek şekilde cevaplamanızdır. Bu formu okuyup onaylamanız, araştırmaya katılmayı kabul ettiğiniz anlamına gelecektir. Ancak, çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmayı bırakma hakkına da sahipsiniz. Bu çalışmadan elde edilecek bilgiler tamamen araştırma amacı ile kullanılacak olup kişisel bilgileriniz gizli tutulacaktır. Araştırmada Kişisel veri toplanacağından 6698 sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu ve ilgili mevzuat uyarınca kişisel verileri korumak amacıyla gerekli tüm tedbirler alınacaktır. Eğer araştırmanın amacı ile ilgili verilen bu bilgiler dışında şimdi ve/veya sonra daha fazla bilgiye ihtiyaç duyarsanız araştırmacıya şimdi sorabilir veya [] -posta adresi ve 0(XXX) XXX XX XX numaralı telefondan ulaşabilirsiniz.

Yukarıda yer alan ve araştırmadan önce katılımcıya verilmesi gereken bilgileri okudum ve katılmam istenen çalışmanın kapsamını ve amacını, gönüllü olarak üzerime düşen sorumlulukları anladım. Çalışma hakkında yazılı ve sözlü açıklama aşağıda adı belirtilen araştırmacı/araştırmacılar tarafından yapıldı. Bana, çalışmanın muhtemel riskleri ve faydaları sözlü olarak da anlatıldı. Kişisel bilgilerimin özenle korunacağı konusunda yeterli güvence verildi.

Bu koşullarda söz konusu araştırmaya kendi isteğimle, hiçbir baskı ve telkin olmaksızın katılmayı kabul ediyorum.

Katılımcının:

Adı-Soyadı:.....

İmzası:

İletişim Bilgileri: e-posta:

Telefon:

BÖLÜM 1: Demografik ve Mesleki Bilgiler

Atanmış Cinsiyetiniz	☐ Kadın ☐ Erkek
Medeni Durumunuz	☐ Bekar ☐ Evli
Yaşınız	☐ 18-24 ☐ 25-31 ☐ 32-40 ☐ 41 ve üzeri
Eğitiminiz	☐ Lisans ☐ Yükseköğrenim (Yüksek Lisans-Doktora)
Mesleki Kıdeminiz (Deneyiminiz)	☐ 1 yıl veya daha az ☐ 2-3 yıl ☐ 4-10 yıl ☐ 11 yıl ve üzeri

BÖLÜM 2: Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği

Aşağıda verilen ifadelere katılım derecenize göre işaretleme yapınız. 1- Kesinlikle Doğru Değil 7- Kesinlikle Doğru	Kesinlikle doğru değil	Doğru değil	Kısmen doğru değil	Kararsızım	Kısmen doğru	Doğru	Kesinlikle doğru
	1	2	3	4	5	6	7
1. Kadın söz dinlemiyorsa onun dövülmesi bu sorunu çözer.							
2. Fiziksel şiddetin derecesi çok değilse şiddeti mazur görürüm.							
3. Kadın, istemese bile, erkeğin istediği şekilde cinsel ilişkiye girmelidir.							
4. Şiddeti ağır olmadıkça, dayacı mazur görürüm.							
5. 'Kocandır. Hem sever, hem döver.' sözünü benimserim.							
6. Kadınlara laf atılması gayet normaldir.							
7. Kadına fiziksel şiddet uygulanmasının sebebinin, kadının kendisi olduğunu düşünürüm.							
8. Dayağın iyi bir terbiye aracı olduğunu düşünürüm.							
9. Geç saatlerde dışarda olan bir kadının tacize uğraması doğaldır.							
10. Bazı kadınların sözlü tacizi hak ettiklerini düşünürüm.							
11. Erkeğin kadını dövmesi için geçerli sebepleri olduğuna inanırım.							
12. Yalnız başına gezen bir kadına laf atılması normaldir.							
13. Kadın, istemese bile, eşiyile ilişkiye girmek zorundadır.							
14. Namus adına işlenmiş cinayetlerde haklılık payı olduğunu düşünürüm.							
15. Cinsel tacize uğrayan kadının bunda kabahati vardır.							
16. Kadın, istemese bile, sırf erkek istiyor diye çocuk doğurmalıdır.							
17. Kadınların geç saatlere kadar dışarıda olmasını yanlış bulurum.							
18. Kadın, erkeğin izin vermediği bir giysiyi giymemelidir.							
19. Kadınlar, erkeklerin yoğun olduğu yerlere tek başlarına gitmemelidir.							
20. Kadınların her sektörde çalışmasını doğru bulmam.							
21. Kadın, bir yere gideceği zaman erkekten izin almalıdır.							

22. Erkek, gerekli gördüğünde, kadının evden dışarı çıkmasına izin vermemekte haklıdır.							
23. Erkek istemiyorsa kadın çalışmamalıdır.							
24. Kadınların, çoğunluğu erkek olan bir iş yerinde çalışmasını doğru bulmam.							
25. Erkek yeterince para kazanıyorsa kadının çalışmasına gerek yoktur.							
26. Ailede maddi konulara erkek karar vermelidir.							
27. Kadının harcamaları erkeğin kontrolü altında olmalıdır.							
28. Kadın evlendiğinde kocasının soyadını almalıdır.							
29. Evli bir kadının erkek arkadaşlarının olmasını normal karşılamam.							
30. Kadının, erkeğin kontrolü altında olması gerekir.							

Kaynak: Kanbay, Y., Aslan, Ö., Işık, E., ve Tektaş, P. (2017). İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İskebe Tutum Ölçeği) Geliştirme Çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 18(5), 453-459.

BÖLÜM 3: Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği

Aşağıda verilen ifadelere katılım derecenize göre işaretleme yapınız. 1- Kesinlikle Doğru Değil 7- Kesinlikle Doğru	Kesinlikle doğru değil	Doğru değil	Kısmen doğru değil	Kararsızım	Kısmen doğru	Doğru	Kesinlikle doğru
	1	2	3	4	5	6	7
1. Sosyal adalet konuları ile ilgili ortak kaygıları olan toplum grupları ile iletişim ağı kurarım.							
2. Müracaatçılarla birlikte, onların refahına engel olan durumları ortadan kaldırmak için eylem planları geliştiririm.							
3. Müracaatçıların ihtiyaçları için yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.							
4. Karşıma çıkma olasılığı olan, farklı nüfus gruplarını ilgilendiren yasalar ve ilgili politikalar konusunda bilgim azdır.*							
5. Çalıştığım nüfus gruplarını etkileyen mevcut yasaları ve politikaları yakından takip ederim.							
6. Müracaatçıları etkileyen sosyal konularla ilgili olarak yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) hiç iletişim kurmadım.*							
7. Müracaatçı sorunlarını etkileyecek kanun tasarıları hakkındaki görüşlerimi iletmek yasa yapıcılarla (bürokratlar, milletvekilleri) iletişim kurarım.							
8. Müracaatçıları etkileyen konular hakkında farkındalığı artırmak için yazılı materyaller hazırlarım.							

9. Müracaatçılarımı, onları ilgilendiren yasaları ve politikaları araştırmaları konusunda teşvik ederim.							
10. Sosyal değişim için potansiyel müttefiklerim ile işbirliği yaparım.							
11. Yasa yapıcılarla (bürokrat, milletvekili) ve/veya diğer politika yapıcılarla lobi faaliyetleri yürüten herhangi bir danışman tanımıyorum.*							
12. Kendi kendilerinin savunucuları olmaları için gereksinim duyacakları iletişim becerilerini geliştirmelerinde müracaatçılara yardımcı olmam.*							
13. Müracaatçılarımı etkileyen konularda kamu farkındalığı yaratmak için çalışırım.							
14. Marjinal grupları etkileyen hukuki ve politik eylemlerde yer alırım.							
15. İçinde bulunduğum kurum ve kuruluşlarda önyargıların kaynaklarını tanımaları için meslektaşlarıma bilgi veririm.							
16. Müracaatçılar ile kurumlar arasında aracılık yapmak meslek elemanları için uygun bir rol değildir.*							
17. Meslek elemanlarının müracaatçılarına merkezi ve yerel yönetimlere ulaşmak ve diğer bürokratik yolları aramaları konusunda yol göstermeleri uygun değildir.*							
18. Sorunların müracaatçılar üzerindeki etkilerini anlayabilmek için onları sistem yaklaşımından ele almaya çalışırım.							
19. Genel olarak, çalıştığım işle toplum arasındaki etkileşimin sonuçları ile ilgili geri bildirim almak isterim.							
20. Müracaatçılarımdan refahına engel olan faktörleri ortadan kaldırmak için eylem planları yürütürüm.							
21. Çalıştığım toplum içinde güvenilir kişi ve kuruluşlarla ilişki kurarım.							
22. Sosyal adalet ile ilgili kamu politikalarını etkileyebilmek için meslek örgütleri ile çalışırım.							
23. Baskının etkilerinden korumak için müracaatçı kaynaklarını harekete geçiren müdahalelerde bulunurum.							
24. Sosyal adalet konusunda çalışan kuruluşlarla aktif olarak çalışmıyorum.*							
25. Müracaatçıların sorunlarına ve algıladıkları haksızlıklara dikkat çekmek için yaratıcı yollar kullanırım.							
26. Araştırma alanım hizmetlerden daha az yararlanan nüfus gruplarının seslerini duyurmaları üzerinde odaklanmaktadır.							

27. Toplum grupları ile çalışırken, değerlendirmelerimi toplum üyelerinin bakış açılarını göz önünde bulundurarak yaparım.							
28. Müracaatçılarımdan onlar adına yaptığım çalışmaların etkileri ile ilgili geri bildirim isterim.							
29. Halkı bilgilendirme/farkındalık yaratma çalışmalarımın etkisini değerlendiririm.							
30. Müracaatçılarımdan kendi kendilerini savunma çabalarını desteklerim.							
31. Toplum gruplarının amaçlarını anlayabilmek için etkili dinleme becerilerini kullanırım.							
32. Müracaatçıları üzerindeki çoklu baskıların etkilerini anlarım.							
33. Müracaatçıları sosyal sorunlardan etkilenen bireyler olarak algılamak için çaba gösteririm.							
34. Toplum/örgüt grupları ile çalışırken, sorunların gelişim süreci hakkında bilgi toplarım.							
35. Müracaatçıların kaygılarının, baskıya yönelik bir tepki olarak ortaya çıkıp çıkmadığını değerlendiririm.							
36. Müracaatçıları olumsuz yönde etkileyen mevcut yasa ve yönetmelikleri değiştirmek için çalışırım.							
37. Çalıştığım kurumlara sosyal değişim ihtiyacını gösterebilmek için veri toplarım.							
38. Sosyal ve politik savunuculuk yolu ile daha iyi çözülebilecek sorunları ayırt edemeyeceğime inanıyorum.*							
39. Bir danışman olarak becerilerimi toplum grupları ile çalışmaya uyarlayamam.*							
40. Toplumla etkileşimimin etkilerini değerlendiririm.							
41. Başkalarının savunuculuk çabalarımla ilgili değerlendirmeleri konusunda geri bildirim almak için kendimi hazır hissetmiyorum.*							
42. Müracaatçılarımdan refahlarının önündeki engelleri ortadan kaldırmak için potansiyel müttefikler belirlerim.							
43. Farklı kesimlerden gelen müracaatçılarıma yönelik müdahalelerim onların farklılaşan kimliklerini güçlendirmeyi içermemektedir.*							

Kaynak:

Uyarlayan: Bayoğlu Serpen, A. S., Duyan, V., ve Uğurluoğlu Aldoğan, E. (2014). Sosyal Adalet Savunuculuğu Ölçeği Güvenirlilik ve Geçerlik Çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 25(1): 21-34.

Geliştiren: Dean, J. K. (2009). *Quantifying social justice advocacy competency: Development of the social justice advocacy scale*. Unpublished PhD Thesis, Georgia State University Department of Counseling and Psychological Services, Georgia.

EK-2. Etik Kurul Onayı

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
ETİK KURULU BAŞKANLIĞI

Sayı : E-20292139-050.01.04-48568
Konu : Etik Kurul Kararları

Sayın Seray TAYİZ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans Programı Öğrencisi

"Sosyal Çalışma Görevlilerinin Sosyal Adalet Savunuculuğu ile Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi: Nicel Bir Araştırma" başlıklı araştırmanız, kurulumuzun 28.02.2023 tarihli ve 2023/02 sayılı toplantısında değerlendirilerek araştırmanızın etik açıdan uygun bulunduğu katılanların oy birliği ile karar verilmiştir.

Bilgilerinize rica ederim.

Prof. Dr. Kadir CANATAN
Kurul Başkanı

Ek:20-Seray Tayiz Etik Onay Belgesi (1 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu : *BSMYBRM4H* Pin Kodu : 20812

Belge Takip Adresi : <https://ebys.izu.edu.tr/enVision/Dogrula/0N3>

Adres: Halkalı Caddesi No: 281 Küçükçekmece/İstanbul
Telefon: 444 97 98 Faks: +90 (212) 693 82 29
e-Posta: bilgi@izu.edu.tr Web: www.izu.edu.tr
Kep Adresi: izu@hs01.kep.tr

Bilgi için: Zeyneb Funda TEZ
KURTULUŞ
Unvanı: Yeminli Katip
Tel No: +902126929606

ÖZGEÇMİŞ

Seray TAYİZ

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Sosyal Hizmet Tezli Yüksek Lisans

Lisans: İstanbul Esenyurt Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, 2019, İstanbul

B. MESLEKİ DENEYİM

2019-Halen İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı, Sosyal Hizmetler Şube Müdürlüğü, Sosyal Çalışmacı

C. YAYINLARI

Tayiz, S. (2023). Sosyal Adalet Savunuculuğunun Sosyal Hizmet Perspektifinden Değerlendirilmesi. 7. Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Kongresi içinde (ss. 753-767). 27-30 Nisan 2023, Bodrum, Muğla.